Arthur Conan Doyle
MISTERUL DIN VALEA BOSCOMBE (schițe)

Cuprins
Un client celebru.....2
Misterul din Valea Boscombe.....39
Scandal în Boemia.....71
Un caz de identitate.....102

N-a existat vreodată detectiv mai iubit şi mai admirat decît Sherlock Holmes. întruchipare a inteligenței şi a intuiției puse în slujba luptei pentru descoperirea criminalilor, Holmes a devenit prototipul anchetatorului care nu dă greş niciodată. Simțul observației, dublat de o formație ştiințifică solidă, îl ajută să nu neglijeze nici unul dintre detaliile ce îl conduc, pe calea raționamentului, la dezlegarea enigmelor, de nepătruns în aparență.
Holmes a cunoscut, încă de la primele lui apariții pe scena literaturii universale, un succes imens, cucerindu-şi în inima publicului un loc ce nu a putut fi egalat de nici un alt erou al genului.
Aventurile sale alcătuiesc un ciclu cuprinzînd 60 de povestiri, 56 de nuvele şi 4 romane; ele nu şi-au pierdut prospețime;! şi se citesc şi astăzi cu aceeaşi plăcere deplină cu care lc dteiU contemporanii lui Conan Doyle. întorsăturile neaşlcpiau-, ni trigile încărcate de mister, dezlegările spectaculoase lin treaz, interesul cititorului amator de senzații tari.
Popularitatea lui Sherlock Holmes a atins cote aiîi dc înalte încît, atunci cînd Doyle a făcut imprudența să-1 "ucidă" întruna din scrierile sale, scrisorile de prolcst, presiunile cititorilor (dintre care nu au lipsit amenințările) l-au silit să-1 reînvie pe detectiv în lucrarea următoare.
Sir Arthur Conan Doyle a trăit între 22 mai 1859 şi 7 iulie 1930. Gloria lui Sherlock Holmes i-a adus creatorului său o recunoaştere universală a calităților lui de autor, precum şi titlul de noblețe care îi împodobeşte numele.
Opera sa se compune, în afara celor menționate mai sus, din numeroase alte romane, nuvele, povestiri, volume de versuri, lucrări de istorie, ba chiar şi un roman autobiografic; au fost foarte cunoscute în epocă, dar, cu toate acestea, strălucirea celebrității detectivului le lasă şi astăzi, ca şi altădată, în umbră, astfel că putem înțelege sentimentele scriitorului, care mărturisea într-o scrisoare:
"Sînteți foarte amabil exprimîndu-vă marea simpatie pentru Holmes. Sentimentele mele față de el sînt mai curînd amestecate, căci am impresia că a lăsat în umbră partea cea mai serioasă a operei mele."

1. UN CLIENT CELEBRU

"De-acum încolo nu mai poate face rău nimănui."

Acesta a fost comentariul lui Sherlock Holmes cînd i-am cerut permisiunea - cred că era pentru a zecea oară - de a publica întîmplarea ce urmează.

Şi iată cum am obținut-o: Holmes avea, ca şi mine, de altfel, o adevărată slăbiciune pentru baia turcească. în atmosfera aceea fierbinte, îmbibată de vaporii străvezii, prietenul meu era mai blînd, mai puțin încăpățînat. La etajul superior al clădirii din Northumberland Avenue, una din băile noastre preferate, se află un colțişor ferit în care îşi au locul două canapele gemene; Holmes şi cu mine şedeam pe ele în ziua de 3 septembrie 1902, dată la care începe povestirea mea.

Tocmai îl întrebasem ce mai era interesant la ordinea zilei; în loc de răspuns, prietenul meu îşi scoase brațul uscățiv, dar puternic, de sub cearceaful lung care-1 acoperea şi, scotocind în buzunarul hainei agățată alături de el, îmi întinse un plic.

"S-ar putea să fie vorba de o chestiune de viață sau de moarte. Nu ştiu însă nimic precis despre conținuiul acestui mesaj."

Plicul provenea de la Clubul Carlton şi purta dala poştei din seara precedentă. Textul era următorul:

"Sir James Damery îşi prezintă omagiile domnului Sherlock Holmes şi va veni la domnia sa mîine la orele patru şi jumătate. Sir James îşi ia permisiunea de a preciza că afacerea pentru care doreşte să îl cunoască pe domnul Holmes este foarte delicată şi în acelaşi timp deosebit de importantă. El speră că domnul Holmes va binevoi să-1 primească, confirmînd telefonic acordul său la Carlton Club."

"Bineînțeles că am acceptat, îmi spuse Holmes cînd i-am înapoiat mesajul. Ştii ceva despre acest Damery?"

- Doar faptul că numele lui deschide orice uşă în înalta societate.

- Eu pot să-ți spun ceva mai mult. E un om care se pricepe ca nimeni altul să medieze acele afaceri delicate despre care ziarele nu vorbesc. îți aduci aminte, fără îndoială, tratativele cu Sir George Lewis în problema testamentului Hammerford. Este un om de lume, înzestrat din naştere pentru diplomație. Sînt obligat deci să cred că nu-i vorba de o glumă şi că are efectiv nevoie de ajutorul nostru.

- Ai spus: "al nostru"?

- Desigur, dacă vei accepta, Watson.

- Voi fi deosebit de onorat!

- Ştii deci ora: patru şi jumătate.

*

La vremea aceea locuiam într-un apartament pe Queen Anne street, dar am ajuns la Holmes, în Baker street, înainte de ora convenită.

Valetul ne-a anunțat sosirea lui James Damery exact la ora stabilită. Mai trebuie să descriu oare personajul? Toată lumea isi aminteşte, cu siguranță, de omul acela cumsecade, puțin snob, de fața sa mereu rasă proaspăt şi mai ales, de vocea lui catifelată, plăcută. Ochii albaştri îi străluceau de sinceritate, buna dispoziție era întipărită în jurul buzelor surîzătoare şi foarte mobile.

Pălăria de culoare deschisă, redingota neagră, toate detaliile costumului său, de la perla ce lucea stins pe cravata de mătase grea, la ghetrele în culoarea lavandei, vorbeau despre grija meticuloasă cu care acest gentleman îşi alegea îmbrăcămintea care-i adusese o binemeritată celebritate.

Mica încăpere era efectiv dominată de prezența acestui adevărat aristocrat.

"Evident, mă aşteptam să-1 reîntîlnesc pe doctorul Watson! spuse el înclinîndu-şi capul cu deosebită curtoazie. Colaborarea lui ne poate fi cu adevărat de folos, pentru că avem de-a face în această împrejurare, domnule Holmes, cu un om care nu se dă înapoi de la nimic, nici de la violență. Cred că nu există în toată Europa un individ mai periculos."

- Am avut mai mulți adversari, cărora li se potrivea acest calificativ măgulitor, răspunse Holmes surîzînd. Fumați? Scu-zați-mă, dar îmi voi aprinde pipa. Dacă omul dumneavoastră este mai periculos decît Moriarty sau colonelul Sebastian Morau va trebui să mi-1 prezentați neapărat. Vă pot întreba care este numele lui?
- Ați auzit vreodată vorbindu-se despre baronul Gruner?
- Asasinul austriac?
Sir James Damery îşi scoase mănuşile şi începu să rîdă. "Nu există nici o posibilitate de a vă surprinde, domnule Holmes! Minunat! Deci, ştiați deja că este un asasin?"
- Este meseria mea să urmăresc în detaliu anchetele criminale de pe continent! S-ar mai putea îndoi cineva, dupăîntîm-plările de la Praga, de vinovăția acestui individ? Doar moartea - suspectă - a martorului 1-a salvat! Sînt atît de convins că şi-a omorît soția în acel aşa zis "accident", de parcă aş fi văzut scena cu proprii mei ochi. Ştiam, de asemenea, că omul se află acum în Anglia şi că-mi va da de lucru, acum sau mai tîrziu. Ei bine, de ce s-a mai făcut vinovat baronul Gruner? îmi place să cred că nu despre vechea tragedie este vorba...
- Nicidecum; avem de-a face cu ceva mai grav. A răzbuna o crimă este ceva firesc, a preveni un asasinat mi se pare însă cu mult mai important. Este îngrozitor, domnule Holmes, să asişti la pregătirea unui eveniment înspăimîntător, a unei grozăvii, să ştii cu precizie tot ce se va întîmpla şi să fii în acelaşi timp incapabil de a acționa. Se poate afla o ființă omenească într-o situație mai oribilă?
- Cu greu.
- Atunci, pot să înțeleg că veți accepta propunerea clientului pe care îl reprezint?
- Nu înțelesesem că sînteți doar un intermediar. Cine este principalul interesat?
- Domnule Holmes, iată-mă nevoit să vă cer permisiunea de a nu insista asupra acestui subiect. Este aproape obligatoriu să-1 pot asigura pe clientul meu că numele său, apreciat şi stimat, nu va fi amestecat în afacere. Motivele sînt absolut onorabile şi cavalereşti; el preferă totuşi să rămînă necunoscut. Este inutil, cred, să vă precizez că veți avea onorariile pe care le credeți de cuviință. Sînt sigur că numele clientului dumneavoastră nu vă interesează...
- Regret, îl întrerupse Holmes. Obişnuiesc să intru pe firul unui mister de la un capăt al lui. Cu taine şi la început şi la sfîrşit este mult prea complicat. Aşa că, sir James, sînt obligat să vă refuz propunerea.
Vizitatorul nostru era profund tulburat. Fața lui se întunecase de-a binelea.
"Domnule Holmes! Mă puneți în fața unei dileme grave, pentru că nu mă îndoiesc nici o clipă că ați fi deosebit de mîndru să luați cazul acesta în mîini, dacă vă voi furniza toate elemen-tele; în acelaşi timp, o promisiune mă împiedică să vi-1 dezvălui pe unul dintre ele. Pot, cel puțin, să vă povestesc tot ceea ce îmi este permis?"
- Cum doriți, nu am nimic împotrivă, bineînțeles dacă aceasta nu mă angajează cu nimic.
- Fie. Primul punct: ați auzit de generalul Merville?
- Celebrul şef militar? Da.
- El are o fiică: pe Violet de Merville, tînără, bogată, frumoasă, minunată din toate punctele de vedere. Pe această domnişoară, adorabilă şi naivă, încercăm să o salvăm din ghearele unui monstru.
- Trebuie să înțeleg că baronul Gruner are o influență asupra ei?
- Cea mai importantă, cînd este vorba de o femeie: dragostea. El este, aşa cum ştiți, un bărbat de o extraordinară frumusețe, are maniere fascinante, o voce blîndă, aerul romantic şi misterios care place atît de mult tinerelor fete. Se spune că nu i-a rezistat mei o reprezentantă a sexului frumos.
- Cum a ajuns un astfel de exemplar în preajma domnişoarei de Merville?

- S-au întîlnit pur şi simplu, într-o croazieră pe Mediterana. Deşi aleşi cu grijă, unii pasageri au înşelat vigilența organizatorilor. Şi trebuie să ținem seama şi de sumele uriaşe plătite pentru călătorie. Nemernicul de baron s-a ocupat atît de convingător de tînăra domnişoară, încît biata de ea a fost înfrîntă aproape fără rezistență. Ar fi puțin spus că-1 iubeşte. Este obsedată, pur şi simplu, de persoana lui. S-a încercat totul pentru a o vindeca; zadarnic! Nunta este programată pentru luna viitoare. Fiind majoră şi avînd o voință de fier, fata nu poate fi împiedicată de la acest pas.
- Cunoaşte ea, oare, episodul austriac?
- Ticălosul i-a povestit toate scandalurile din trecutul său, dar într-un fel care-1 prezintă victima inocentă a împrejurărilor. Ea acceptă, desigur, numai versiunea lui, pe ceilalți nici nu vrea să-i asculte.
- Dumnezeule! Dar spuneți-mi: ați lăsat din greşeală să vă scape numele clientului dumneavoastră? Este într-adevăr vorba de generalul Merville?
Vizitatorul nostru se foi pe scaunul său.
"Aş putea să vă răspund afirmativ, domnule Holmes, dar aş minți. Generalul este redus la tăcere. Această întîmplare 1-a distrus. Calmul său proverbial, demonstrat nu o dată pe cîmpul de bătaie, a rămas doar o amintire; generalul s-a transformat într-un bătrîn sleit de puteri, incapabil să lupte cu forța şi neruşinarea escrocului austriac. Clientul meu este un bătrîn prieten intim al generalului şi care a manifestat dintotdeauna o grijă părintească față de tînăra copilă, încă de la naşterea ei. La sugestia sa am venit să vă caut, dar cu condiția ca numele lui să nu apară vreodată în lumina acestei afaceri. Nu mă îndoiesc, domnule Holmes, că puterea dumneavoastră de deducție va identifica cu uşurință numele clientului meu, dar trebuie să vă cer cuvîntul că incognito-ul său nu va fi niciodată trădat."
Figura lui Holmes se lumină de un zîmbet maliții. "Cred că pot promite, zise el. Problema dumneavoastră mă interesează şi sînt dispus să mă ocup de ea. Unde pot lua legătura cu dumneavoastră?"
- Pot fi oricînd găsit prin intermediul Clubului. în caz de urgență iată numărul meu personal: XX-31.
Holmes îl notă conştiincios şi rămase aşezat, cu zîmbetul pe buze; ținea încă pe genunchi carnetul de notițe deschis. "Adresa actuală a baronului, vă rog", ceru el.
- Vernon Lodge, lîngă Kingston. Este o casă foarte mare. Individul a avut noroc în speculațiile financiare, unele destul de dubioase, dar acum este bogat şi aceasta îl face şi mai periculos.
- Se află la Londra, în acest moment? -Da.
- în afară de cele pe care mi le-ați spus, îmi mai puteți da şi alte amănunte despre el?
- Este un risipitor. Fanatic după cai. Un timp a jucat polo la Hurlingham, dar după întîmplarea din Praga a părăsit sportul. Colecționează cărți şi tablouri. Are un gust artistic desăvârşit. Este considerat o autoritate în materie de porțelanuri chinezeşti, a scris şi o carte despre acest subiect.
- Spirit complex! exclamă Holmes. Aidoma marilor criminali. Bătrînul meu prieten Charlie Peaceera un virtuoz al viorii. Mainwright era şi el un artist. Aş mai putea cita şi alte nume. Ei bine, sir James, anunțați-1 pe clientul dumneavoastră că preiau cazul baronului Gruner. Sper că vom descoperi mijlocul prin care să lămurim decent această afacere.
*
După plecarea vizitatorului nostru, Holmes rămase cufundat în meditație, făcîndumă să cred că uitase, pur şi simplu, de prezența mea. Şi-a revenit însă la un moment dat.
"Ei, Uatson, ce e nou?"
- M-aş fi aşteptat să mergi de îndată să o vezi pe tînăra fată.

- Dragul meu Watson, dacă imaginea propriului ei tată doborît de durere nu reuşeşte să o impresioneze, ce şanse aş avea eu, un necunoscut oarecare? Şi totuşi, dacă toate celelalte metode dau greş, va trebui să mă hotărăsc într-un fel. O să începem dintr-altă parte. Cred că Shinwell Johnson m-ar putea ajuta primul.
Nu am avut pînă acum ocazia să pomenesc numele lui Shinwell Johnson, pentru că nu am povestit încă nimic despre întîmplările mai recente ale carierei prietenului meu. Johnson, regret că trebuie să o spun, a debutat în viață printr-o condamnare la Parkhurst. După care s-a asociat cu Holmes! A fost un timp agentul său în lumea interlopă a Londrei, oferindu-i informații ce s-au dovedit a fi extrem de importante. Dacă ar fi făcut-o pentru poliție, tipul ar fi fost rapid demascat; implicîn-du-se însă în cazuri care nu ajungeau niciodată direct în fața tribunalelor, vechii săi tovarăşi nu-i cunoşteau noile îndeletni-ciri. Precedat de cartea de vizită a condamnării sale, pătrundea în orice night-club, în oricare cerc, iar creierul lui fecund, dublat de un simț înnăscut al observației, îl transformaseră într-o sursă de informații ideală. La el se gîndise, deci, Holmes.
Mi-a fost imposibil să urmăresc direct toate demersurile întreprinse de prietenul meu, pentru că aveam, la rîndul meu, misiunile mele. Holmes îmi fixă pentru seara următoare o întîlnire la Simpson, unde, aşezat comod în fața unei ferestre deschise, mi-a dat cîteva veşti noi.
"Johnson a plecat la vînătoare, zise el. îmi va aduce, poate, cîteva tîrîturi scoase din colțurile cele mai întunecate ale lumii interlope, dar asta e; acolo, printre rădăcinile adînci ale crimei, i rebuie să scotocim pentru a pătrunde în tainele acestui om de nimic."
- Dar, devreme ce domnişoara nu vrea să dea crezare nici realității însăşi, crezi că o nouă descoperire, fie ea făcută şi de tine, ar putea-o abate de la convingerile ei?
- Cine poate şti, W&tson? Inima şi sufletul unei femei sînt enigme de nepătruns pentru un bărbat. O crimă poate fi iertată; o jignire, fie ea şi nesemnificativă, poate crea însă ruptura. Baronul Gruner mi-a spus...
- Ți-a spus?!
- Oh! e adevărat, nu ți-am spus ce planuri am. Ei bine, Watson, mie îmi place lupta dreaptă. îmi place să-mi înfrunt direct adversarul şi să-i văd cu ochii mei reacțiile. După ce i-am dat instrucțiuni lui Johnson, am luat o trăsură si m-am dus la Kingston, unde l-am găsit pe baron într-o dispoziție extrem de favorabilă.
- Te-a recunoscut?
- Fără nici o greutate, deoarece i-am dat cartea mea de vizită. Este un tip rece ca gheața, cu voce suavă şi dulce, dar tot aşa de periculos ca o cobră. Are însă stofă, îl consider un adevărat aristocrat al crimei; te invită la o ceaşcă de ceai, rămînînd în acelaşi timp neînduplecat ca moartea. Sînt încîntat că l-am cunoscut.
- Spuneai că a fost amabil?
- Ca un motan care toarce văzînd un şoarece apropiindu-se. Amabilitatea unor anume persoane este mai ucigătoare decît violența indivizilor fără educație. Felul în care m-a primit mi-a arătat-o din plin!
"Mi-am spus nu o dată că voi ajunge să vă întîlnesc, domnule Holmes!, a zis el. Ați fost desigur angajat de generalul Merville pentru a împiedica căsătoria mea cu fiica sa, Violet; nu-i aşa?" I-am răspuns afirmativ.
"Dragul meu domn, a continuat el, nu veți reuşi altceva decît să compromiteți o reputație, care este de altfel binemeritată: a dumneavoastră. V-ați înhămat la o treabă neplăcută, nu lipsită de pericole. Dați-mi voie să vă dau un sfat amical: retrăgeți-vă din combinație si chiar imediat!"
- Foarte ciudat, i-am răspuns. Acesta este exact sfatul pe care doream să vi-1 dau eu însumi. Am un mare respect pentru mintea dumneavoastră, domnule baron, iar părerea pe care mi-am făcut-o despre personalitatea dumneavoastră nu mi 1-a micşorat deloc. Să vorbim ca între bărbați. Nimeni nu doreşte să scormonească în

trecutul dumneavoastră să vă facă greutăți. Ce a fost, a fost; iar acum, din cîte ştiu, duceți o viață fără pată. Dar dacă veți persevera în ideea acestei căsătorii, veți reuşi să vă faceți duşmani puternici, care nu se vor lăsa pînă nu vor obține expulzarea dumneavoastră din Anglia. Merită oare deranjul? Veți fi mult mai avantajat lăsînd-o în pace pe tînăra persoană, căreia nu i-ar fi deloc plăcut să afle anume episoade ale trecutului dumneavoastră.
Baronul are cîteva fire de păr sub nas, asemănătoare cu antenele unei insecte. Ele au început să tremure de plăcerea pe care spusele mele i-o provocau; răspunsul său a fost însoțit de un chicot amuzat.
"Iertați-mi veselia, domnule Holmes, îmi spuse el imediat. Dar este de-a dreptul comic să vă văd intrînd în joc fără să cunoaşteți nici măcar una dintre cărțile ce v-au fost date. Absolut nici o carte, domnule Holmes, nici măcar un atu, fie el cît de mic!"
- Ah, credeți acest lucru?
- Bineînțeles. Dati-mi voie să vă lămuresc. Cărțile mele sînt atît de bune încît îmi pot permite să joc deschis. Am avut deosebitul noroc de a dobîndi totala încredere a acestei domnişoare. Mi-a acordat-o în pofida faptului că este la curent cu toate, absolut toate întîmplările nefericite din trecutul meu. Am avertizat-o, de asemenea, că anumiți intriganți, indivizi periculoşi (vă recunoaşteți sper în aceste caracterizări, nu?) vor veni să-i povestească acele fapte şi am învățat-o ce atitudine să ia în asemenea situații. Ați auzit oare de sugestia posthipnotică, domnule Holmes? Ei bine, aveți ocazia să o cunoaşteți în plină desfăşurare, pentru că un om cu o personalitate puternică poate sugestiona pe cineva fără a putea fi catalogat drept şarlatan. Ea este gata să vă primească; sînt convins că nu vă va refuza o întîlnire; fata este extrem de docilă, cu excepția unui singur mic detaliu.
Ei bine, Watson, aveam clar impresia că nu mai era nimic de spus; m-am retras deci, cu toată demnitatea şi sobrietatea de care eram capabil; în momentul în care atingeam clanța uşii, m-a oprit.
"Apropo, domnule Holmes! L-ați cunoscut pe Le Brun, detectivul francez?
«Wflfcfnuqaftv, < tau suniîn jbi-'nrgp. ion**
- Ştiți ce i s-a întîmplat?
- Cred că a fost atacat de către cîtiva nemernici în Mon tRMU tre şi că a rămas infirm pe viață.
- Foarte adevărat, domnule Holmes. Printr-o ciudată coincidență, tocmai se amestecase, cu o săptămînă mai înainte, în afacerile mele. Să nu faceți si dumneavoastră asa ceva, domnule Holmes! V-ar purta ghinion. Au mai încercat şi alții, pe propria lor răspundere. Acesta este ultimul meu cuvînt: vedeți-vă de treburile dumneavoastră; noapte bună!"
Iată unde ne aflăm, Watson. Acum eşti la curent cu ultimele noutăți.
- Tipul ăsta mi se pare chiar periculos.
- Extrem de periculos! Nu pot să sufăr lăudăroşenia, dar el face parte din categoria acelora care spun puține şi fac multe.
- Şi e nevoie să te ocupi de el? Admițînd că se va căsători cu tînăra domnişoară, ce importanță are?
- Pe lîngă faptul că şi-a asasinat, indiscutabil, ultima soție, este foarte important să nu o ia în căsătorie pe această copilă. Şi oricum avem un client! Dar să nu mai discutăm. După ce îți vei termina cafeaua, ar fi foarte bine să vii cu mine acasă, pentru că năstruşnicul Shinwell va veni să-şi prezinte raportul.
Omul nostru se afla deja în Baker street. Era un colos cu figură roşiatică, vulgar: ochii lui, de o vioiciune nemaipomenită, constituiau singurul semn de spiritualitate în acel cap de brută. Fusese nevoit să pătrundă adînc în tranşeele lumii sale; lîngă el, pe canapea, era aşezată o femeie tînără, slabă, a cărei figură palidă, patetică, era o oglindă vie a anilor cumpliți petrecuți în viciu.

"V-o prezint pe domnişoara Kitty Winter, spuse Shinwell Johnson, agitîndu-şi mîinile unsuroase. O să vă spună singură tot ce ştie. M-am pus pe treabă, domnule Holmes, la mai puțin de o oră de la primirea mesajului dumneavoastră."
- Nu-i greu să dai de mine, începu tînăra femeie. Oricine o poate face, în iad sau în Londra. Aşa şi cu Porky Shinwell. Sîntem prieteni vechi, Porky, tu şi cu mine. Dar, la naiba, ştiu pe cineva care ar trebui să se ducă drept în iad, dacă mai există dreptate pe lume! Este omul de care vă ocupați, domnule Holmes. i
Prietenul meu surise.
"Mă asociez urării dumneavoastră, domnişoară Winter!"
- Dacă vă pot ajuta să-1 trimiteți acolo unde îi este locul, la dispoziția dumneavoastră! spuse vizitatoarea noastră, animată subit de o energie sălbatică.
O ură grozavă fulgeră pe figura ei, iar ochii îi străluciră cu o intensitate aidoma cu aceea a privirii fiarelor turbate.
"Nu este nevoie să vă ocupați de trecutul meu, domnule Holmes. El nu prezintă interes. Am devenit ceea ce a făcut din mine Adelbert Gruner. Dacă l-aş putea aduce..." Femeia îşi agita frenetic mîinile.
"...Oh! Dacă l-aş putea tîrî iar în prăpastia din care a plecat..."
- Ştiți despre ce este vorba?
- Porky Shinwell mi-a spus ceva. Tipul aleargă după o biată năroadă şi de data aceasta vrea să se căsătorească. Dumneavoastră doriți să-i staţi împotrivă. Ştiți probabil destule despre acest diavol pentru a împiedica o persoană cinstită să i se alăture.
- Ea şi-a pierdut judecata. Este îndrăgostita nebuneşte. Ştie totul despre el, dar nu ține seama de nimic.
- Ştie despre asasinat? -Da.
- Dumnezeule! Trebuie că are nervii tari!
- Crede că este vorba de calomnii.
- Nu puteți să-i vîrîți nişte probe adevărate sub ochii ei de proastă?
- Dumneata ne-ai da o mină de ajutor să o facem?
- Dar nu sînt eu oare dovada în carne şi oase? Dacă aş apărea în fața ei şi i-aş povesti cum s-a purtat cu mine...
- O să faci asta?
- Dacă o s-o fac? Dar, bineînțeles!
- Bine, merită să încercăm. Numai că el i-a mărturisit cea mai mare parte a păcatelor lui şi ea 1-a iertat. Nu ştiu dacă fata ar mai accepta să o ia de la capăt.
- îi voi demonstra că nu ştie chiar tot, spuse femeia. Am fost la curent cu două sau trei crime despre care nu s-au aflat prea multe. El îmi povestea cu vocea lui de catifea despre cîte cineva, apoi, privindu-mă în ochi, îmi şoptea: "Este mort de o lună". Nu vorbea numai ca să se afle în treabă! Dar eu nu dădeam nici o atenție spuselor lui; înțelegeți; îl iubeam! Tot ceea ce făcea îmi era drag, exact ca şi fata aceea nebună! Un singur lucru m-a întors pe dos. La naiba! fără limba aia a lui, mincinoasă, otrăvită, care explica totul şi te făcea să crezi că nimic nu are importanță, l-aş fi părăsit în noaptea aceea! Avea o carte. O carte legată în piele maro, cu o încuietoare şi cu blazon pe copertă. Cred că băuse; altfel nu mi-ar fi arătat-o.
- Ce carte?...
- Vă spun, domnule Holmes, că individul ăsta colecționează femei cu aceeaşi pasiune cu care un altul strînge fluturi sau insecte. A scris totul în cartea aceea. Instantanee, nume, detalii, totul! Este o carte obscenă, o carte pe care nici un bărbat, nici cei crescuți în mocirlă, nu ar fi putut-o scrie. Dar ea există şi îi aparține. "Sufletele pe care le-am distrus". Ar fi putut să-i dea acest titlu dacă s-ar fi gîndit. Dar vorbim degeaba, pentru că această carte nu v-ar fi de folos, şi chiar dacă v-ar ajuta cu ceva, tot nu ați putea pune mîna pe ea.

- Unde este?
- De unde să ştiu unde e? L-am părăsit pe Adelbert acum un an. Cînd eram cu el, ştiam unde o ține. în multe privințe seamănă cu o pisică: e tot aşa de curat şi ordonat. S-ar putea să
0 țină în mobila aceea veche din cabinetul de lucru. Cunoaşteți încăperea?
- Am fost acolo, zise Holmes.
- Oh, deja? Nu v-ați pierdut vremea... Poate că Adelbert a găsit în sfîrşit un rival pe măsura lui! Masa lui de lucru, pe care ați văzut-o, avea porțelanuri chinezeşti pe ea şi era aşezată între ferestre, nu? în spatele ei se află o uşă prin care se intră în cămăruța lui tainică: o cameră mică, în care păstrează hîrtii şi tot felul de lucruri.
- Nu se teme de hoți?
- Adelbert nu este laş. Nimeni, nici chiar cel mai aprig duşman al său, n-ar putea să spună aşa ceva. E în stare să-şi apere viața. Pentru noapte are o sonerie de alarmă. Şi apoi, ce ar putea atrage atenția unui hoț în casa aceea? Eventual porțelanurile chinezeşti!
- Nici o scofală! se pronuță Shinwell Johnson cu aerul unui expert. Nimeni n-ar risca pentru aşa ceva.
- De acord, zise şi Holmes. Ei bine, domnişoară Winter, mai
1 receți mîine la ora cinci pe aici? Să mă gîndesc între timp la propunerea dumneavoastră de a o întîlni pe tînăra logodnică. O să încerc să aflu dacă e posibilă o întrevedere. Oricum, vă sînt extrem de obligat pentru amabilitate. Cred că nu este nevoie să vă spun cît de recunoscător vă va fi clientul meu...
- Las-o baltă, strigă femeia. N-am venit aici pentru bani. Să-1 văd pe omul ăsta la popreală. Asta ar fi marea mea răsplată. în lanțuri, să-i dau cu piciorul drept în mutra aia blestemată. Nu-mi doresc altceva. O să viu la întîlnire mîine, oricînd şi oricît veți dori. Porky ştie unde mă poate găsi.
*
Nu l-am mai întîlnit pe Holmes pînă a doua zi, seara, cînd am cinat împreună la restaurantul nostru din Ştrand. A ridicat din umeri în momentul în care l-am întrebat dacă întîlnirea plănuită avusese vreun ecou. Apoi, îmi povesti ce voi repeta mai jos, într-o formă mai concisă:
"întrevederea cerută ne-a fost acordată fără nici o greutate, deoarece tînăra fată se întrecea în a îndeplini orice rugăminte, fie ea cît de mică, venită de la tatăl său; aceasta, probabil, pentru a-şi răscumpăra totala lipsă de supunere în ceea ce privea problema căsătoriei. Generalul mi-a telefonat deci şi totul era pregătit în momentul cînd domnişoara Winter - feroce şi nemiloasă - se urcă alături de mine în trăsura ce urma să ne ducă în Berkeley Square 104, la reşedința bătrînului militar; este una dintre acele clădiri austere ale Londrei pe lîngă care şi o biserică pare neserioasă. Un valet ne-a condus pînă în salonul cel mare, unde se afla tînăra domnişoară, palidă, gravă, distantă, inflexibilă şi înghețată aidoma zăpezilor nordului.
Nu stiu să ti-o descriu, Watson. Poate că o vei întîlni înainte de a încheia cazul şi darurile tale scriitoriceşti se vor dovedi atunci utile. E frumoasă, dar are acel aer nepămîntesc al chipurilor diafane ce par a aparține altei lumi. Vechii maeştri ai Evului Mediu pictau astfel de figuri transparente şi pure. Cum reuşise oare acel satir mîrşav să acapareze o asemenea ființă? Lucrul acesta mă depăşeşte. Dar, pe de altă parte, ştii că extremele se atrag: spiritualitatea este atrasă de animalitate, omul cavernelor de îngerul înaltului. Acest caz este cel mai groaznic din tot ceea ce-ți poți închipui.
Fata ştia, evident, care este motivul vizitei noastre; banditul nu întîrziase să o anunțe. Apariția domnişoarei Winter a surprins-o puțin, dar imediat am fost invitați să luăm loc. Gazda noastră avea aerul unei starețe de mănăstire primind

vizita unor cerşetori leproşi. Dacă vei dori într-o zi, dragul meu >\âtson, să înveți cum să-ți dai importanță, du-te şi ia lecții de la Violet de Merville."
"Domnule, mi s-a adresat ea cu un ton ce evoca sunetul vîntului alunecînd pe coastele unui iceberg, numele dumneavoastră nu-mi este necunoscut. Ati venit aici - dacă am înțeles bine - pentru a-mi calomnia logodnicul, pe baronul Gruner. V-am primit doar la insistențele tatălui meu şi vă previn că, indiferent ce îmi veți spune, părerea mea rămîne neschimbată". Mi-a făcut milă, Wâtson. Mă uitam la ea aşa cum mi-aş fi privit, poate, propriul copil. Ştii, eu nu sînt un tip elocvent. Mă folosesc mai mult de creier decît de sentimente. Dar crede-mă, am pledat în fața ei cu toată căldura pe care am găsit-o în temperamentul meu. I-am descris îngrozitoarea situație în care femeia îşi dă seama de caracterul unui bărbat abia după consumarea căsătoriei: o femeie care este nevoită să suporte mîngîierea unor buze însîngerate sau a mîinilor pătate de sînge. Nu i-am ascuns nimic: ruşinea, teama, neliniştile, disperarea pe care şi le hărăzea măritîndu-se. Frazele mele n-au reuşit însă nici măcar să aducă o undă de culoare în obrajii ei de fildeş sau vreo sclipire de emoție în privirea ei pierdută în depărtare.
M-am gîndit la cele pe care ticălosul mi le povestise despre starea posthipnotică. Tînăra fată părea într-adevăr că trăieşte într-un fel de vis extatic. Şi totuşi, mi-a răspuns cu o precizie cît se poate de concretă:
"V-am ascultat cu răbdare, domnule Holmes. Efectul cuvintelor dumneavoastră asupra sufletului meu este exact acela despre care v-am vorbit. Ştiu că Adelbert, logodnicul meu, a traversat numeroase furtuni în timpul cărora şi-a atras uri feroce şi aversiuni cu totul nejustificate. Sînteți ultimul dintr-o serie întreagă de calomniatori. Nu exclud posibilitatea că îmi doriți binele, deşi am aflat că sînteți un agent plătit şi că ați fi putut la fel de bine să apărați interesele baronului. Dar aceasta nu are nici o importanță. Aş vrea să înțelegeți odată pentru totdeauna că îl iubesc, că el mă iubeşte şi că părerea întregii lumi nu mă impresionează mai mult decît croncănitul păsărilor de afară. Dacă nobila lui făptură nu a avut niciodată apărători, probabil că eu sînt aceea destinată a arăta lumii înălțimea superiorității sale. Dar nu am înțeles, a zis ea, întoreîndu-se către însoțitoarea mea, cine este această tînără doamnă".
Eram gata să-i răspund cînd aceasta a intervenit brusc, ca o furtună. închipuie-ți focul şi gheața față în față.
"Am să-ți spun imediat! a strigat femeia străzii, sărind de pe scaun, cu buzele crispate de ură. Sînt ultima amanta dintre sutele de femei pe care le-a sedus, ruinat şi părăsit, aşa cum va face şi cu dumneata. Experiența de față va însemna pentru dumneata mormîntul si aceasta ar fi cea mai bună variantă. îti spun clar, biată nebună: dacă îl vei lua de bărbat, asta o să însemne moartea dumitale. Nu din dragoste îți vorbesc sau din gelozie. Nu-mi pasă dacă o să trăieşti sau o să mori. Vorbesc din ura imensă pe care o port în suflet şi nu trebuie să mă priveşti în felul în care o faci, pentru că este foarte posibil să ajungi mai jos decît mă aflu eu acum!"
"Aş fi preferat să nu ajungem aici cu discuția, a replicat domnişoara de Merville cu răceală. Vă repet că am cunoştință de trei episoade din viața logodnicului meu, pe parcursul cărora a avut de-a face cu tot felul de intrigante şi sînt asigurată de sincera sa părere de rău pentru necazurile pe care le-a făcut altora."
"Trei episoade? urlă însoțitoarea mea. Proasto! Biată năroa-dă fără apărare!"
"Domnule Holmes, v-aş fi recunoscătoare dacă ați pune capăt acestei întrevederi, a rostit vocea de gheață. Am urmat dorința tatălui meu primindu-vă, dar nu mă puteți sili să ascult delirul acestei persoane".
Cu o înjurătură pe buze, femeia străzii se azvîrli înainte; dacă nu i-aş fi prins brațul, s-ar fi înfipt cu mîinile drept în părul fetei generalului. Am tras-o repede către uşă şi am avut norocul să o pot urca într-o trăsură, evitînd astfel scandalul:

sărmana ființă nu mai era stăpînă pe mințile ei. în ceea ce mă priveşte, Watson, eram furios; este greu să suporți aroganța unei femei pe care, de fapt, doreşti să o salvezi. E clar că trebuie să găsesc altceva; voi păstra legătura cu tine, Watson, s-ar putea să ai un rol ceva mai încolo; deocamdată, însă, actul care urmează nu ne aparține".
Avea să aibă din nou dreptate, pentru că mîna celorlalți nu întîrzie să acționeze. Am rămas aproape fără suflare în momentul în care ochii mei se opriră din întîmplare pe titlurile unui ziar; groaza m-a străbătut ca un curent electric. Aceasta ie petrecea între Grand Hâtel şi gara Charing Cross. Ultima mea convorbire cu Holmes avusese loc cu două zile în urma Acum, pe pagina ziarului, literele mari, negre, pe fond galben, evidențiau următorul anunț:
Atentat criminal împotriva lui Sherlock Holmes
Am rămas țintuit locului cîteva secunde. Apoi am smuls un ziar din mîna unui vânzător şi m-am refugiat în fața uşii unei farmacii, ca să citesc rîndurile fatale. Iată textul:
"Aflăm cu regret faptul că domnul Sherlock Holmes, celebrul detectiv, a fost în această dimineață victima unei agresiuni criminale, care 1-a adus într-o stare asupra căreia este prematur să ne pronunțăm. Detaliile nu sînt încă foarte clare; întîmplarea s-a petrecut probabil în jurul orei prînzului în Regent street, aproape de Café Royal. Doi indivizi înarmați cu bastoane l-au atacat pe domnul Holmes, care a primit numeroase lovituri pe trup şi în cap; doctorii apreciază cazul drept grav. Rănitul a fost transportat la Charing Cross Hospital, iar apoi la domiciliul personal în Baker street, în urma insistențelor sale. Agresorii erau bine îmbrăcați, fapt care le-a permis să scape de sub supravegherea celor care le luaseră urma, intrînd în Café Royal şi părăsind apoi localul pe uşa din spate. Cei doi aparțin, fără îndoială, acelei organizații a crimei care a avut de multe ori de suferit în urma activității şi ingeniozității victimei".
Trebuie să mai spun că m-am aruncat pur şi simplu în prima trăsură cerînd să fiu dus de urgență în Baker street! ? La uşă am zărit trăsura lui Sir Leslie Oakshott; în vestibul m-am ciocnit de celebrul chirurg, care tocmai ieşea din camera prietenului meu.
"Nici un pericol imediat! îmi spuse el. Două sfâşieri ale pielii capului şi numeroase vînătăi. A trebuit să-i pun cîteva copci. I-am făcut o morfină şi are acum nevoie de repaus. Dar poți să-1 vezi cîteva minute".
Odată ce mi s-a dat voie, m-am repezit către camera cufundată în întuneric. Bolnavul era complet treaz; cu o şoaptă abia rostită îmi pronunță numele. Jaluzelele erau pe trei sferturi lăsate, dar în fulgerarea unei raze de soare zării capul bandajat al rănitului. O pată mare roşie trecuse deja prin pansamentele groase. M-am aşezat lîngă el şi-mi plecai fruntea.
"Totul merge bine, Watson. Hai, nu mai fă figura asta! îmi zise el; vocea era foarte slăbită. Răul nu e chiar aşa de mare cum se crede."
- Slavă Domnului!
- Nu sînt de lepădat la lupta cu bastonul, ştii doar, aşa că am deviat cea mai mare parte a loviturilor. Dar erau doi.
- Ce pot să fac, Holmes? Evident, aici e mîna blestematului de baron. Dacă-mi dai voie, mă duc să-1 jupoi de viu !
- Viteazul meu Watson! Nu, nu putem face nimic pînă ce poliția nu-i va prinde pe cei doi complici. Dar ei şi-au pregătit bine retragerea. Aşteaptă puțin. Am planurile mele. Primul lucru pe care-1 avem de făcut este să exagerăm gravitatea rănilor mele. Ți se vor cere veşti, Watson. Forțează nota. Spune-le că am noroc dacă mai apuc o săptămînă de viață. Vorbeşte de deliruri, nebunie, de ce-ți trece prin cap. Şi cît mai mult.
- Dar Sir Leslie Oakshott?

- Oh, în privința lui nici o problemă! O să arate şi mai pesimist. Am eu grijă.
- Altceva, nimic?
- Ba da. Dă-i de ştire lui Shinwell Johnson şi spune-i să pună fata la adăpost. Cei doi haidamaci se vor ocupa şi de ea. Dacă au avut îndrăzneala să mă atace pe mine, e foarte probabil că nu o vor uita nici pe ea. E urgent. Acționează chiar în această seară.
- Plec. Mai e ceva?
- Pune-mi pipa pe noptieră şi alături punga de tutun. Perfect! Vino să mă vezi în fiecare dimineață şi vom stabili planul nostru de bătaie.
Am convenit chiar în acea seară cu Johnson ca domnişoara Winter să plece într-un cartier liniştit de la periferie, urmînd să stea ascunsă pînă la înlăturarea pericolului.
Timp de şapte zile, publicul a trăit cu ideea că Holmes este pe moarte. Buletinele lui de sănătate erau foarte alarmante iar ziarele publicau ştiri din ce în ce mai sinistre. Vizitele mele regulate la bolnav îmi dădeau ocazia să constat că starea lui era în progres. Robustețea constituției şi voința sa de fier făceau minuni. Holmes se refăcea rapid. Mă întrebam dacă nu cumva se simțea chiar mai bine decît îmi mărturisea mie. Există în acest om o adevărată manie a tăinuirii, care-i permitea, desigur, obținerea unor efecte dramatice şi care, în acelaşi timp, îl împiedica şi pe cel mai bun prieten al lui să-i ghicească intențiile. Eram mai aproape de el decît oricine pe lume şi totuşi ne despărțea o adevărată prăpastie.
în cea de-a şaptea zi i s-au scos copcile. în ediția de seară a jurnalelor am citit o notiță pe care trebuia să i-o aduc imediat la cunoştință prietenului meu, fie că ar fi fost bolnav, fie că era sănătos. Printre pasagerii vasului Ruritania al Companiei Cu-nard, plecat vineri din Liverpool, scria ziarul, figura şi baronul Adelbert Gruner, care avea de rezolvat importante probleme financiare în Statele Unite, înainte de căsătoria sa cu domnişoara Violet de Merville, unica fiică... etc. etc. Holmes primi ştirea cu răceală. Paloarea sa îmi arăta însă cît de puternic îl lovise ceea ce aflase.
"Vineri! exclamă el în cele din urmă. Nu mai mult de trei zile! Cred că ticălosul intenționează să-şi creeze un alibi. Dar nu va reuşi, Watson! Pe Dumnezeul meu că nu va reuşi! Auzi, Watson? Aş dori să faci ceva pentru mine.
- Sînt aici pentru a-ți fi de ajutor, Holmes.
- Bine, bine, atunci consacră-ți următoarele 24 de ore studierii porțelanului chinezesc."
Nu mi-a mai dat alte explicații, nici eu nu i le-am cerut.
O lungă experiență mă învățase să ascult fără să obiectez. Dar, coborînd în Baker street am început să mă gîndesc ce pot face ca să-i împlinesc dorința. în cele din urmă m-am îndreptat către London Library în St. James's Square, mi-am expus planul prietenului meu, Lomax, ajutorul de bibliotecar şi apoi m-am întors în apartamentul meu cărînd sub braț un volum de dimensiuni mari. Se spune despre un avocat care a studiat o anume problemă cu deosebită grijă, că este capabil să o discute cu un expert în respectivul domeniu de pe poziții egale. Aceasta, lunea, pentru ca sîmbăta imediat următoare să fi uitat total ceea ce ştia atît de bine cu doar cîteva zile în urmă. Categoric, nu doream să mă erijez în specialist în domeniul ceramicii! Dar, în seara ce a urmat, apoi toată noaptea (cu o scurtă pauză de somn) şi în continuare dimineața am învățat o groază de lucruri despre această ramură a artei şi mi-am îndopat pur şi simplu memoria cu numele marilor artişti ai genului; puteam vorbi cu uşurință despre marca Hung-wu, de frumusețile ceramicii Yunglo, inscripțiile Tang-Jing sau despre raritățile perioadei primitive Sung şi Yuan. Obsedat de aceste noi cunoştințe, mă prezentai în seara următoare la Holmes. El îşi părăsise patul (lucru pe care cu greu l-ai fi putut bănui dacă ai fi citit în continuare comunicatele de presă) şi era aşezat în fotoliul său preferat.

"Pe cinstea mea, dragul meu prieten, îi spusei, dacă am da crezare ziarelor ar trebui să fii în agonie!"
- Este exact ceea ce doresc să se stie. Tu. Watson, ti-ai învățat lecția?
- Oricum, nu pot spune că nu m-am străduit.
- Excelent! te simți capabil să susții o conversație inteligentă pe acest subiect?
- Cred că da.
- Atunci dă-mi cutia aceea de pe cămin."
Deschise încuietoarea şi scoase din cutie un obiect mic, învelit într-o mătase fină de Orient. O desfăcu cu grijă şi scoase la iveală o farfurioară extrem de delicată de culoare albastră, absolut fascinantă.
"Trebuie să umbli cu precauții, Watson. Este un porțelan veritabil "coajă de ou" din timpul dinastiei Ming. Nu s-a făcut niciodată ceva mai extraordinar de atunci. Un serviciu complet ar valora sume exorbitante, regeşti. Nu cred că mai există ceva asemănător , cu excepția unui exemplar care se află în palatul imperial din Pekin. La vederea acestui obiect, un adevărat cunoscător ar înnebuni pur şi simplu de plăcere."
- Ce trebuie să fac eu?
Holmes îmi întinse o carte de vizită pe care erau gravate următoarele: "Dr. HUI Barton, 369 Half Moon street".
"Aşa te vei numi în această seară, Watson. Te duci la baronul Gruner. îi ştiu obiceiurile. Pe la opt şi jumătate va fi probabil liber. Un bilet îți va anunța vizita din timp; îi vei spune că vrei să-i arăți un eşantion dintr-un serviciu unicat de porțelan Ming. Poți să te prezinți ca doctor; este un rol pe care o să-1 joci sigur cu naturalețe. Eşti colecționar, acest serviciu ți-a parvenit printr-o toană a norocului, ai auzit de interesul pe care baronul îl manifestă pentru porțelanuri şi eşti dispus să-1 vinzi la un preț acceptabil."
- Cît anume?
- Bună întrebare, Watson! Ai fi demascat iute dacă nu ai cunoaşte valoarea acestui obiect. Farfurioara mi-a fost adusă de sir James; provine, dacă am înțeles bine, din colecția clientului său. Nu vei exagera cu nimic dacă vei afirma că nu are pereche în lume.
- Aş putea face propunerea ca serviciul să fie supus expertizei unor specialişti?
- Excelent, Watson. Astăzi eşti în mare formă. Propune-i pe Christie sau Sotheby. Delicatețea te opreşte să te pronunți asupra prețului.
- Dar dacă nu o să mă primească?
- Nici o grijă! Suferă de "colecționită" acută şi are mania porțelanurilor chinezeşti. Stai jos, Watson. O să-ți dictez scrisoarea. Nu ceri nici un răspuns. Anunți pur şi simplu vizita şi scopul ei."
Scrisoarea era admirabilă: concisă, de o desăvîrşită politețe, capabilă să trezească curiozitatea cunoscătorului. Un comisionar din cartier a fost rugat să o ducă imediat la destinație. în aceeaşi seară, cu prețioasa farfurioară într-un buzunar şi cu cartea de vizită a doctorului Barton în celălalt, plecam în aventură!
*
Reşedința, ca şi întregul domeniu, arătau fără tăgadă că baronul Gruner era într-adevăr foarte bogat. Aleea lungă care conducea spre intrare era mărginită de statui şi plante rare. Proprietatea fusese amenajată la început pentru unul dintre regii aurului din America de Sud. Un maître d'hâtel cu prestanță de arhiepiscop îmi deschise poarta, dîndu-mă apoi în grija unui servitor îmbrăcat în livrea. Apoi, am fost prezentat baronului.
Omul stătea în picioare sprijinindu-se de o masă de lucru veche, aşezată între cele două ferestre ale încăperii. Aici îşi avea locul colecția de porțelanuri chinezeşti. Cînd am intrat, baronul se întoarse către mine; ținea în mîini un vas mic, brun.

"Vă rog, doctore, luați loc! îmi spuse el. Tocmai îmi admiram comorile şi mă întrebam dacă voi putea cu adevărat să-mi mai ofer una. Acest exemplar Tang, datînd din secolul al VII vă va interesa, fără îndoială. Sînt sigur că nu ați mai văzut niciodată o lucrătură mai delicată şi un colorit mai bogat. Aveți într-adevăr farfurioara Ming despre care mi-ați scris?"
Am scos cu infinită precauție pachețelul şi i l-am întins. Baronul se aşează la biroul său, apropie lampa şi se scufundă în contemplație. Pentru că lumina îi cădea direct pe figură, am început să-1 studiez la rîndul meu.
Era cu adevărat un bărbat superb. Reputația pe care frumusețea sa şi-o cîştigase în Europa era îndreptățită. Era de talie mijlocie, însă grațios şi suplu. Fața îi era bronzată, apropiată de culoarea orientală; ochii negri, languroşi, aveau cu siguranță puterea de a fascina. Părul, la rîndul său, era negru ca pana corbului. Dacă nu văzusem însă pînă atunci gura unui asasin, eram convins că o aveam acum în fața ochilor. Era pur şi simplu o deschizătură în ansamblul figurii, dreaptă, subțire, fioroasă. Avusese grijă să şi-o acopere aproape total cu o mustață bine tăiată, pentru că buzele acelea erau un adevărat semnal de alarmă al naturii, un avertisment pentru eventualele victime. Avea o voce insinuantă, maniere perfecte. I-aş fi dat cam treizeci şi ceva de ani; urma să aflu mai tîrziu că avea exact patruzeci si doi.
- Minunată! Cu adevărat minunată! spuse el într-un tîrziu. Şi spuneți că aveți un serviciu de şase piese? Mi se pare curios că n-am auzit nimic despre ele pînă acum. Nu cunosc în Anglia decît un singur serviciu care ar putea rivaliza cu această splendoare, dar nu e de vînzare. As fi indiscret dacă v-as întreba, domnule doctor. Barton, de unde-1 aveți?
- Chiar este important acest lucru? îl întrebai cît se poate de calm. Vedeți că piesa este autentică; în ceea ce priveşte valoarea, voi apela pur şi simplu la un expert.
- Este foarte ciudat, şopti el în timp ce prin ochii săi trecu o uşoară umbră de bănuială. Cînd se negociază astfel de valori este firesc să ştii totul despre tranzacție. Autenticitatea acestei piese este indiscutabilă. Dar dacă se va demonstra la un moment dat că nu aveți dreptul să o vindeți?
- Vă pot garanta acest lucru.
- Problema este ce bază se poate pune pe garanția dumneavoastră.
- Bancherii mei vă vor răspunde.
- Bine. Dar oricum, tranzacția aceasta are ceva neobişnuit în ea.
- Puteți spune da sau nu. M-am adresat dumneavoastră mai întîi pentru că vă ştiam un fin cunoscător. Pot însă merge şi în altă parte.
- Cine v-a spus că sînt un cunoscător?
- Ştiam că ati scris o carte cu acest subiect.
- Ați citit-o? -Nu.
- Dumnezeule! nu mai înțeleg nimic. Sînteți cunoscător şi sînteți colecționar, aveți în proprietate o piesă cu valoare imensă şi cu toate acestea nu v-ați deranjat să cunoaşteți singura carte care v-ar fi lămurit cu exactitate asupra acestei piese. Cum vă explicați asta?
- Sînt un om extrem de ocupat. Sînt medic. Am o clientelă numeroasă.
- Nu este un răspuns. Dacă un om are un hobby, i se consacră, indiferent de alte îndeletniciri pe-care le are. îmi scriați în biletul dumneavoastră că sînteți un cunoscător, nu?
- Este adevărat.
- Pot să vă adresez cîteva întrebări pentru a verifica afirmația dumneavoastră? Sînt nevoit să spun, domnule doctor, în cazul în care sînteți cu adevărat doctor, că toată această situație mi se pare suspectă. Aş vrea să vă întreb ce ştiți despre împăratul Shomu şi cum îl asociați cu Shoso-in de la Nara? Şi dacă acest lucru vă creează probleme, vorbiți-mi despre dinastia Wei şi locul ei în istoria ceramicii!

Am sărit din fotoliul meu spumegînd de furie.
- Asta-i intolerabil, domnule! am strigat. Am venit aici ca să vă acord o prioritate, nu ca să fiu examinat ca un şcolar. Cunoştinţele mele pot fi inferioare celor pe care le aveţi, dar oricum, nu voi răspunde unor întrebări adresate într-un mod atît de injurios.
Omul mă fixa gînditor. Ultima urmă de înţelegere dispăruse din ochii săi. Apoi, deodată, un fulger i se aprinse în privire.
"Ce joc jucaţi, domnule? Aţi venit aici să mă spionaţi! Sînteţi emisarul lui Holmes şi încercaţi să mă înşelaţi. Se pare că Holmes este pe moarte şi drept urmare îşi trimite valeţii să mă iscodească. Aţi intrat aici fără permisiunea mea, dar veţi vedea, va fi mult mai greu să ieşiţi".
Se ridicase dintr-o mişcare; am dat înapoi pentru că omul îşi ieşise din fire. Cred că mă suspecta chiar de la început, iar dialogul nostru îl lămurise pe deplin. îmi era clar că nu-mi mai puteam face nici o iluzie. II văzui căutînd febril în sertarul biroului. A auzit însă probabil un zgomot, deoarece se opri brusc şi ciuli urechile.
"Ah!" exclamă el şi se repezi în camera din spatele lui. în două clipe am ajuns şi eu la uşă. N-o să uit niciodată scena care a urmat. Fereastra celei de a doua camere dădea în grădină şi era larg deschisă. în cadrul ferestrei, aidoma unei fantome, şedea Holmes; faţa îi era lividă. O clipă mai tîrziu, sări peste canatul geamului şi dispăru în tufişuri. Stăpînul casei se repezi în urma lui. Dar atunci... Oh! totul n-a durat decît o secundă! Am văzut atît de clar! Braţul alb al unei femei se ivi dintre ramurile unui tufiş. în aceeaşi clipă baronul scoase un strigăt îngrozitor. îşi acoperi faţa cu ambele mîini şi reveni în fugă către casă. în drum se lovea cu capul de pereţi, apoi se prăbuşi pe covor, rostogolindu-se în dureri cumplite. Urletele lui răsunau în toată casa.
"Apă! Pentru Dumnezeu, aduceţi apă" - striga el întruna.
Am luat o carafă de pe masă şi m-am apropiat să-i acord primul ajutor. Personalul casei se năpusti în vestibul. îmi amintesc că unul a leşinat văzînd chipul oribil desfigurat al stăpînu-lui. Vitriolul lucra extrem de repede. Unul din ochi era complet ars. Celălalt, foarte roşu, era cumplit inflamat. Faţa, pe care cu cîteva minute mai înainte o admirasem, semăna cu o pictură minunată peste care cineva trecuse cu un burete umed. Era lividă, neomenească, groaznică. în cîteva cuvinte am explicat cele petrecute. Cîţiva servitori săriseră pe fereastră în grădină şi scotoceau tufişurile, dar era noapte şi începuse să plouă.
Victima continua să urle de furie şi de durere.
"Este talpa iadului! Este Kitty Winter! Oh! Mizerabila! O să-mi plătească asta! Da, o să plătească! Oh! Dumnezeule din cer, nu mai pot suporta aceste dureri!"
Am turnat puţin ulei peste figura mutilată, apoi i-am injectat o morfină. Nefericitul se agăţa de mîinile mele ca şi cum aş fi putut să redau viaţă acelor ochi de peşte mort care mă fixau. Aş fi vărsat o lacrimă în faţa acestui dezastru fizic dacă nu mi-aş fi reamintit de murdăria existenţei lui. Apariţia medicului de familie m-a eliberat. Foarte repede a sosit apoi şi un specialist. Nici autorităţile n-au întîrziat. Am dat cartea mea de vizită, cea adevărată, inspectorului de poliţie. Ar fi fost stupid să procedez altfel, pentru că la Scotland Yard eram cunoscut aproape la fel ca şi prietenul meu Holmes. Am părăsit apoi casa aceea sinistră, în mai puţin de o oră ajunsesem în Baker street.
Holmes era aşezat în fotoliul său; părea epuizat. Mai mult decît rănile, evenimentele din seara aceea îi epuizaseră nervii; ascultă cuprins de oroare istorisirile mele.
"Plata păcatelor, Watson! Plata păcatelor, îmi spuse el. Mai devreme sau mai tîrziu totul se plăteşte. Şi, Dumnezeu ştie, el a păcătuit destul, adăugă el luînd de pe masă o carte mare, închisă la culoare. Iată cartea despre care ne-a vorbit femeia aceea. Dacă acum nu se va rupe logodna, nimeni pe lume n-o va mai putea

împiedica. Dar se va rupe, cu siguranță. Trebuie. Nici o femeie care se respectă n-ar rezista."
- Este jurnalul lui de dragoste?
- Mai mult al viciului. Din momentul în care femeia Winter ne-a dezvăluit existența lui, am înțeles că am putea avea o armă formidabilă dacă am intra în posesia acestei cărți a groazei. N-am spus nimic pe moment pentru că s-ar fi putut afla. Apoi a urmat agresiunea; ea mi-a dat şansa de a-1 face pe baron să creadă că sînt scos din cursă. Totul a mers perfect. Aş mai li putut aştepta, dar intenția lui de a merge în America mi-a forțai mîna. N-ar fi plecat pentru nimic în lume lăsînd în urma lui un document atît de compromițător. Am fost deci obligat să acționez. O spargere nocturnă era exclusă din pricina dispozitivului de alarmă. Doar seara exista o posibilitate, cu condiția ca atenția lui să fie reținută de ceva. Iată de ce tu şi farfurioara de porțelan ați intrat în scenă. Aveam nevoie însă să ştiu exact unde se află cartea; îmi era foarte clar că nu voi avea la dispoziție decît cîteva clipe. Timpul meu era limitat de cunoştințele tale reduse în materie de porțelanuri chinezeşti. Am luat-o cu mine pe femeia aceea doar în ultimul moment. Cum aş fi putut ghici conținutul pachețelului pe care-1 ascundea cu atîta grijă sub haină? Eram convins că venise să mă ajute în treburile mele; iată însă că, de fapt, s-a ocupat de ale ei.
- El ghicise că tu m-ai trimis.
- Bănuiam eu. L-ai ținut totuşi în sah exact cît am avut nevoie pentru a găsi cartea, dar nu suficient ca să părăsesc locul fără să fiu văzut. Ah! Sir James! sînt deosebit de bucuros că ați venit!
Venise sir James Damery, chemat de urgență de Holmes. După ce ascultă istorisirea celor petrecute, el spuse:
- V-ați descurcat minunat! Minunat! dacă rănile sînt atît de îngrozitoare pe cît povesteşte Watson, nu vom mai avea, probabil, nevoie de acea carte infamă pentru a rupe logodna. Ea se
va desface de la sine. Holmes ridică fruntea.
"Femei ca domnişoara de Merville nu procedează aşa. Ea îl va iubi mai tare în noua postură, aceea de martir. Nu. Va trebui să-i distrugem substanța morală, cea fizică nu contează în astfel de situații. Această carte o va readuce cu picioarele pe pămînt. Si nu văd altă soluție."
Sir James plecă luînd cu el cartea şi prețioasa farfurioară de porțelan. Pentru că eram şi eu în întîrziere am coborît împreună cu el. O trăsură îl aştepta în fața casei. La ordinul său scurt, caii se puseră rapid în mişcare. Deşi a încercat să acopere portiera cu mantaua, am avut totuşi timpul să observ blazonul regal încrustat cu aur. Am rămas pur şi simplu cu gura căscată. M-am întors imediat în camera lui Holmes.
"Am descoperit cine este clientul nostru! strigai eu extrem de mîndru. Ei bine, Holmes, este vorba de...
- De un prieten credincios şi cinstit, mă întrerupse Holmes, încercînd să-mi stăvilească elanul. Sper ca asta să ne fie de învățătură pentru totdeauna."
Nu ştiu cum a fost folosită cartea aceea infamă. Poate că Sir James şi-a asumat el însuşi sarcina de a o arăta tinerei fete. Mai normal ar fi fost însă ca această delicată misiune să revină tatălui ei. în orice caz, efectul a fost cel scontat.
Trei zile mai tîrziu, Morning Post publica un anunț laconic, potrivit căruia căsătoria domnişoarei Violet de Merville cu baronul Gruner nu va mai avea loc. Acelaşi ziar descria pe larg depoziția lui Kitty Winter, adusă în față tribunalului sub acuzația de a fi folosit vitriolul. Procesul a pus în lumină cîteva circumstanțe atenuante, astfel că verdictul a fost deosebit de indulgent. Sherlock Holmes s-a văzut pus în urmărire pentru spargere, dar cînd scopul urmărit este nobil, iar clientul suficient de celebru, chiar şi legea engleză devine mai elastică şi mai

înțelegătoare. Prietenul meu nu se aşezase încă pe banca acuzaților şi este foarte probabil că nu o va face niciodată.

Ne luam micul dejun într-o dimineață, nevastă-mea şi cu mine, cînd ni se aduse o telegramă de la Sherlock Holmes, care spunea:
"Eşti liber două zile? Sînt chemat urgent în vest pentru cazul din valea Boscombe. Peisaj încîntător. Plecarea ora 11 şi 15, gara Paddington."
- Ce părere ai, dragă, îmi zise nevastă-mea. Primeşti?
- Nu prea ştiu. Am mulți pacienți în momentul ăsta.
- Oh! Anstruther te poate înlocui la nevoie. Arăți cam obosit şi cred că ți-ar face bine să schimbi aerul, ca să nu mai vorbim de interesul pe care îl porți anchetelor lui Sherlock Holmes.
- Ar însemna să fiu nerecunoscător dacă n-aş rămîne legai de ele, pentru că uneia dintre aceste anchete îi datorez fapiul că am devenit soțul tău. Dar, dacă tot m-am hotărît să plec, nu mai am timp de pierdut. De-abia mai am jumătate de oră ca să-mi fac valiza şi să ajung la gară.
Războiul din Afganistan mă obişnuise cu plecările rapide. Nu mă încurcam niciodată cu bagaje de care să nu am nevoie. Deci, înarmat cu strictul necesar, după cîteva minute eram în

drum spre gara Paddington. Sherlock Holmes se plimba deja pe peron; purta o caschetă de stofă înfundată pe cap şi silueta lui slăbănoagă părea încă mai lungă şi mai subțire sub pardesiul larg, cenuşiu.
- Foarte amabil din partea ta că ai venit, Watson, îmi spuse el. O să-mi fii de mare ajutor pentru că ştiu că pot să am încredere deplină în tine. în general, la fața locului nu dai decît de oameni nefolositori sau cu idei preconcepute. Urcă-te în compartiment şi reține cele două locuri din colțuri, în timp ce eu o să mă duc să iau biletele.
Eram singuri în vagon aşa că am umplut tot compartimentul cu hîrțoagele pe care le adusese Holmes. Tot drumul prietenul meu stătu cu nasul în dosarul gros pe care îl cărase, întrerupîn-du-se din timp în timp, fie ca să-şi ia note, fie ca să cadă pe gînduri. Asta ținu pînă după Reading. Atunci înfăşură hîrtiile, făcînd din ele un sul enorm pe care îl aruncă în plasa de bagaje, apoi se întoarse către mine.
- Ai auzit ceva despre cazul ăsta? mă întrebă el.
- Nu ştiu nimic, de cîteva zile n-am citit nici un ziar.
- Presa din Londra a fost informată destul de puțin. Tocmai am citit ultimele ziare apărute ca să mă lămuresc mai bine. Am impresia, totuşi, că e unul din cazurile acelea în aparență foarte simple, dar cu atît mai greu de explicat.
- Cam paradoxal ce spui, dragă prietene.
- Cu toate astea e adevărat. Lucrurile originale aduc aproape întotdeauna indicii sigure. Cu cît o crimă e mai banală, cu atît e mai greu de dibuit. în cazul de care ne ocupăm există, însă, bănuieli puternice care apasă asupra fiului victimei.
- E vorba, deci, de un asasinat?
- Aşa se crede. Dar nu vreau să mă pronunț înainte să fi făcut

 ancheta. Iată, în cîteva cuvinte, faptele, aşa cum cred că le-am înțeles:
I
"Satul Boscombe e o localitate situată lîngă oraşul Ross, în Herefordshire. Cel mai important proprietar din regiune e un anume domn Turner, care a făcut avere în Australia şi s-a întors în locurile natale numai de cîțiva ani. Una din fermele lui,

cea de la Hatherley, era arendată domnului Charles Mac Carthy, şi el australian. Cum cei doi oameni se cunoscuseră în colonii, e normal că au încercat să se apropie. Turner era cel mai bogat dintre ei; Mac Carthy a devenit fermierul lui, ceea ce nu i-a împiedicat să trăiască pe picior de egalitate şi să se plimbe adeseori împreună. Erau văduvi amîndoi; Mac Carthy nu avea decît un fiu de optsprezece ani, Turner, o singură fiică de aceeaşi vîrstă. Nici unul, nici celălalt, nu căutaseră să-şi facă prieteni printre vecini; trăiau retraşi şi nu se duceau decît la curse, de care erau mari amatori. Mac Carthy avea doi servitori, un bărbat şi o femeie, dar Turner ținea casă mare, cu cel puțin şase servitori. Asta e tot ce ştiu despre familie.

Să trecem la fapte:

Pe 3 iunie, adică lunea trecută, Mac Carthy a ieşit din casa lui de la Hatherley spre ora trei după amiaza şi a luat-o pe jos spre balta Boscombe, un iaz mic, alimentat de rîul care curge prin valea cu acelaşi nume. Fusese de dimineață la Ross cu servitorul lui, căruia îi spusese că se grăbeşte pentru că are o întîlnire importantă la ora trei. S-a dus la întîlnire, dar n-a mai venit înapoi viu.

Distanța de la Hatherley la balta Boscombe e de cinci sute de metri şi pe drum două persoane l-au întîlnit pe Mac Carthy. Unul dintre aceşti martori este o femeie bătrînă căreia nu i se dă numele în ziar; celălalt este William Crowder, un paznic aflat

în slujba domnului Turner. Amîndoi afirmă că domnul Mac Carthy era singur. Paznicul adaugă că, la cîteva minute după ce 1-a văzut trecînd pe domnul Mac Carthy, 1-a întîlnit pe fiul lui, domnul James Mac Carthy, care mergea pe acelaşi drum, cu o puşcă sub braț. După părerea lui, în momentul acela tatăl era încă în raza vederii, iar fiul îl urma de aproape. De altfel, nu a dat nici o importanță acestui fapt şi nu şi-a dat seama de asta decît seara, cînd a auzit despre drama care avusese loc.

Cei doi Mac Carthy au mai fost văzuți încă odată după cîteva momente. Balta Boscombe este mărginită de ierburi şi stuf şi înconjurată de tufişuri dese. O fetiță de paisprezece ani, Patience Moran, fiica portarului de la moşia Boscombe-Valley, afirmă că, pe cînd culegea flori în pădure, i-a văzut la malul iazului pe domnul Mac Carthy şi pe fiul lui, care păreau că se ceartă cu violență. L-a auzit pe domnul Mac Carthy tatăl înjurîndu-1 pe fiu şi l-a văzut pe acesta ridicînd mîna cu intenția de a-şi lovi tatăl. S-a speriat atît de tare încît a fugit şi i-a spus mamei ei, cînd a ajuns acasă, că i-a lăsat pe cei doi Mac Carthy certîndu-se lîngă lacul Boscombe şi că se teme că or să se bată. De-abia îşi terminase povestirea, cînd domnul Mac Carthy fiul a sosit în fugă la căsuța portarului, spunînd că l-a găsit pe tatăl lui mort în pădure şi că are nevoie de ajutor. Părea foarte emoționat şi nu avea nici pălăria, nici puşca. Mîna şi mîneca dreaptă îi erau ude de sînge. După indicațiile lui a fost găsit cadavrul tatălui, întins pe iarbă, lîngă iaz. La cap avea urme de lovituri produse de o armă grea, contondentă. Rănile ar fi putut fi făcute cu patul puştii, pe care, de altfel, au găsit-o pe iarbă, nu departe de victimă. Cu asemenea prezumții, tînărul a fost arestat şi, întrucît ancheta a dus la concluzia omorului intenționat, a fost trimis în fața tribunalului din Ross, care a hotărît să fie judecat. Acestea

nu laptele principale, aşa cum rezultă ele din anchetă şi din raport.

- E greu să găseşti dovezi mai zdrobitoare, spusei eu. Mai clar decît atît nu se poate; mărturiile şi împrejurările îl indică pc criminal.

- Da, însă mărturiile astea pot juca uneori feste urîte, răspunse Holmes cu un aer visător. Par cîteodată să ducă spre un singur punct. Dar, dacă totuşi nu ţii seama de judecata proprie şi priveşti împrejurările din alt punct de vedere, se poate întîmpla să ajungi la concluzii cu totul diferite. Mărturisesc, cu toate acestea, că dovezile contra tînărului sînt serioase; este, deci, posibil să fie vinovat, deşi domnişoara Turner, fiica proprietarului vecin şi cîteva persoane din împrejurimi cred în nevinovăţia lui şi au încredinţat sarcina apărării sale lui Lestrade, acelaşi Lestrade care, îţi aduci aminte, a fost amestecat în cazul pe care l-am numit "O crimă ciudată" sau "Studiu în roşu". Lestrade, foarte nedumerit, a făcut apel la mine şi acesta este motivul pentru care doi indivizi de vîrstă mijlocie, ca tine şi ca mine, se îndreaptă spre vest cu o viteză de cincizeci de mile pe oră în loc să ia masa în linişte, la ei acasă.
- Mă tem, zisei eu, că, în faţa unor probe atît de evidente, nu prea ai mare lucru de făcut în cazul ăsta.
- îţi repet, nu există nimic mai înşelător decît un fapt care pare foarte simplu la prima vedere, răspunse el rîzînd. O să mai adaug că poate vom avea norocul să descoperim alte detalii, care i-au scăpat domnului Lestrade. Mă cunoşti şi ştii că nu mă laud degeaba cînd spun că voi întrebuinţa mijloace pe care el nu le poate folosi, nici măcar înţelege, fie ca să-i confirm părerea, fie ca să i-o combat. Uite un exemplu simplu, luat la întîmplare: observ că baia ta are fereastra pe dreapta şi mă

îndoiesc că Lestrade ar fi observat un lucru atît de bătător la ochi ca ăsta.
- Cum dracu'?
- Scumpul meu prieten, ştiu că eşti de o corectitudine perfectă, de-a dreptul militărească. Te razi în fiecare dimineaţă şi, în anotimpul ăsta, la lumina zilei; dar, cum eşti ras mai prost pe partea stînga şi foarte prost sub maxilar, e absolut sigur că partea aceasta e mai puţin luminată ca cealaltă. Nu-mi închipui că un om de felul tău s-ar fi mulţumit cu rezultatul ăsta, dacă încăperea ar fi fost suficient de bine luminată ca să-1 vadă. îţi spun asta ca pe un mic exemplu de observaţie şi deducţie. Asta-i meseria şi e posibil ca ea să mă ajute în cercetările pe care le avem de făcut. Ancheta a scos la lumină două puncte secundare, care totuşi au importanţa lor.
-Care?
- Se pare că fiul victimei nu a fost arestat pe loc, ci numai după ce s-a întors la ferma Hatherley. Cînd inspectorul de poliţie i-a citit mandatul de arestare a răspuns simplu că nu se miră şi că aşa merită. Aceste cuvinte au risipit, cum era şi de aşteptat, îndoielile pe care juriul le-ar fi putut avea încă.
- Era o mărturisire, exclamai eu.
- Nu, pentru că, mai apoi, a declarat sus şi tare că este nevinovat.
- Declaraţia este cel puţin suspectă, cînd vine peste dovezi aşa de grave.
- Din contra, zise Holmes, e o pată de lumină, poate chiar singura, pe un cer încărcat de nori. Cît ar fi el de nevinovat, nu-i chiar atît de idiot încît să nu-şi dea seama că totul e contra lui. Dacă ar fi părut uimit cînd l-au arestat, sau dacă s-ar fi prefăcut indignat, asta nu mi-ar fi dat de bănuit pentru că surprinderea,
 sau mînia, care nu şi-ar fi avut locul în asemenea împrejurări i s-ar fi părut, poate, potrivite unui vinovat. Felul simplu în care omul nostru a acceptat situaţia este pentru mine un semn, fie al nevinovăţiei absolute, fie al unei mari forţe de caracter. E foarte simplu să spună că n-are decît ce merită pentru că a fost găsit lîngă cadavrul tatălui său; pe deasupra e sigur că în chiar acea zi îşi uitase datoria de fiu, ajungînd să-1 insulte pe tatăl lui, ba să şi ridice mîna asupra lui, dacă ar fi să credem mărturia atît de importantă a fetiţei.

Felul în care pare că se învinuieşte pe sine şi părerile lui de rău sînt pentru mine mai mult dovada unei conştiințe nevinovate decît a uneia vinovate. Eu clătinai din cap:
- Mulți oameni au fost spînzurați pe baza unor dovezi mai puțin serioase, răspunsei.
- Desigur. Şi mulți dintre ei au fost ucişi nevinovați.
- Şi tînărul ce spune?
- Nu mare lucru care să-i ajute pe apărătorii lui, deşi am găsit în spusele lui vreo două detalii interesante. Le poți citi aici, dacă-ți dai osteneala.
Trase afară din grămada de hîrțoage un exemplar din jurnalul local şi puse degetul pe paragraful care relata depoziția nefericitului inculpat. M-am instalat confortabil în colțul compartimentului şi am citit:
"Cînd domnul James Mac Carthy, singurul fiu al victimei, a fost interogat, a făcut depoziția următoare:
"Fusesem plecat la Bristol şi lipsisem de-acasă trei zile. M-am întors luni, pe ziua de 3, dimineața. Cînd am ajuns, tata nu era acasă şi servitoarea mi-a zis că e plecat cu trăsura la Ross, însoțit de vizitiu. Puțin după aceea am auzit zgomotul trăsurii şi, apropiindu-mă de fereastră, l-am văzut coborînd şi îndepăr-

tîndu-se repede, fără să-mi pot da seama încotro s-a îndreptat după ce a ieşit din curte. Mi-am luat puşca şi m-am dus să dau o raită spre iazul Boscombe, în partea în care sînt vizuinile de iepuri. Pe drum m-am întîlnit cu William Crowder; el a şi declarat aceasta în mărturia lui; dar afirm că se înşeală presu-punînd că îl urmăream pe tata. Nici nu bănuiam că era un pic înaintea mea.
Cam la o sută de metri depărtare de lac am auzit strigătul "Cuhi!" semnalul obişnuit cu care ne chemam între noi, tata şi cu mine. Am grăbit pasul şi l-am găsit la malul lacului. A părut foarte uimit că mă vede şi m-a întrebat destul de răstit ce căutam acolo. A urmat o discuție care s-a terminat cu vorbe grele şi aproape cu lovituri, căci tata avea o fire foarte violentă. Văzînd că a ajuns în culmea furiei l-am lăsat şi m-am îndreptat spre ferma Hatherley. Nu străbătusem mai mult de o sută cinzeci de metri cînd un țipăt înfiorător, în urma mea, m-a făcut să mă întorc alergînd. L -am găsit pe tata căzut pe jos, dîndu-şi sufletul şi cu o rană groaznică la cap. Am aruncat puşca şi l-am luat în brațe; dar a murit aproape în acelaşi moment. Am îngenunchiat cîteva clipe lîngă el şi pe urmă am dat fuga să cer ajutor la portarul domnului Turner, care locuieşte cel mai aproape de acolo. N-am văzut pe nimeni în apropiere de tata şi nu ştiu ce i-a cauzat rănile de care a murit. Nu era iubit în împrejurimi din cauza felului lui de a fi, rece şi prea puțin simpatic, dar nu-i ştiam nici un duşman.
Altceva nu ştiu."
Anchetatorul - Tatăl dumitale nu a spus nimic înainte de a muri?
Martorul - A şoptit cîteva cuvinte în care parcă am desluşit cuvîntul "arat".

Anchetatorul - Şi ce concluzii ai tras?
Martorul - N-am priceput nimic şi am crezut că delira.
Anchetatorul - Care era subiectul discuției pe care ai avut-o cu tatăl dumitale?
Martorul -Aş prefera să păstrez tăcerea asupra acestui lucru.
Anchetatorul - Sînt silit să insist să-mi spui.
Martorul - îmi e absolut imposibil să vă spun. Ce vă pot afirma, este că nu are nici o legătură cu drama îngrozitoare care a urmat.

Anchetatorul - Tribunalul o să stabilească aceasta. Nu mai e nevoie să-ți spun, nu-i aşa, că încăpățînarea de a nu răspunde la această întrebare va agrava considerabil bănuielile împotriva dumitale.
Martorul - Repet că n-am ce să vă spun. Anchetatorul - Mi-ai spus că strigătul "Cufii" era semnalul obişnuit între tatăl dumitale şi dumneata. Martorul -Aşa e.
Anchetatorul - Cum se face, atunci, că a strigat aşa înainte să te vadă şi chiar înainte să afle că te-ai întors de la Bristol?
Martorul (foarte emoționat) - Nu ştiu nici eu.
Un jurat - După ce ai auzit strigătul, ai venit înapoi şi l-ai găsit pe tatăl dumitale rănit de moarte, n-ai văzut nimic care să-ți dea de bănuit?
Martorul - Nimic precis.
Anchetatorul - Ce înțelegi prin asta?
Martorul - Eram aşa de răscolit şi emoționat în momentul în care m-am repezit spre iaz, că nu m-am gîndit la nimic în afară de tata. Totuşi, am avut impresia vagă că, apropiindu-mă, am văzut la stingă mea, pe jos, un obiect de culoare cenuşie care ar fi putut fi o haină, o pătură poate. Cînd m-am ridicat de lingă tata, m-am

uitat după obiectul ăsta, dar dispăruse.
Anchetatorul - Vrei să spui că a dispărut înainte să te duci să cauți ajutor?
Martorul - Da.
Anchetatorul - Nu poți să spui sigur cefei de obiect era?
Martorul - Nu; am senzația că era acolo ceva şi atît.
Anchetatorul - La ce distanță de cadavru?
Martorul - Cam la douăzeci de metri.
Anchetatorul - Şi la ce distanță de marginea pădurii?
Martorul - Cam la aceeaşi depărtare.
Anchetatorul - Atunci, dacă acest obiect a fost luat de acolo, înseamnă că a dispărut în timp ce erai acolo, la o depărtare de numai doisprezece metri?
Martorul - Da, dar eram întors cu spatele într-acolo.
Astfel s-a încheiat interogarea martorului."
- Am impresia, spusei eu aruncîndu-mi din nou ochii peste articol, că anchetatorul a fost cam sever cu tînărul Mac Carthy. Are dreptate să insiste asupra faptului bizar că tatăl lui l-ar fi chemat înainte să-1 vadă; mai insistă şi pe refuzul fiului de a-i da vreun detaliu despre ce a vorbit cu tatăl şi pe depoziția ciudată privitoare la ultimele cuvinte pe care i le-ar fi spus înainte de a muri. Mai subliniază şi că acestea sînt tot atîtea dovezi împotriva inculpatului.
Holmes surise cu oarecare şiretenie şi se întinse cît era de lung pe bancheta capitonată a vagonului.
- Si anchetatorul si tu ati făcut o adevărată sforțare să scoateți la lumină acuzațiile cele mai favorabile tînărului. Nu vedeți că pretindeți că ba are prea multă imaginație, ba prea puțină? Prea puțină, pentru că nu e capabil să inventeze un subiect de ceartă care i-ar atrage simpatia juriului; prea multă,
 pentru că povesteşte foarte liniştit lucruri neobişnuite, cum ar fi că muribundul a pomenit de "arat" sau că era acolo o haină care a dispărut. înseamnă că amîndoi vă înşelați. Eu presupun, din contra, că tînărul a spus adevărul şi o să vedem la ce rezultat o să ne ducă ipoteza asta. Dar, pentru moment, am aici operele lui Petrarca în ediție de buzunar şi am de gînd să mă cufund în ele. Nici un cuvînt despre cazul ăsta, te rog, pînă nu ajungem la locul faptei. O să luăm masa la Swindon, în douăzeci de minute.

Se făcuse aproape ora patru cînd, după ce traversasem minunata vale Stroud şi apele atît de limpezi ale rîului Severn, am ajuns, în sfîrşit, în frumosul orăşel Ross. Pe peronul gării ne aştepta un bărbat subțirel cu o mutră de nevăstuică. Cu toată cascheta cafenie şi jambierele de piele cu care se împopoțonase ca să se potrivească cu mediul sătesc, l-am recunoscut fără greutate pe Lestrade, de la Scotland Yard. Ne-am dus cu toții cu o trăsurică la hanul "Hereford's arms", unde ni se reținuse o cameră.
- Am comandat să vină o trăsură, spuse Lestrade, în timp ce beam o ceaşcă de ceai. Cunoscînd felul în care vă place să lucrați, m-am gîndit că n-o să vă liniştiți pînă nu vedeți teatrul crimei.
- Foarte amabil şi foarte măgulitor din partea dumitale, răspunse Holmes. Este absolut o problemă de presiune barométrica.
Lestrade păru uimit.
- Nu prea înțeleg ce vreți să spuneți, zise el.
- Ce arată barometrul? douăzeci şi nouă, pe cîte văd. Nici vînt, nici un nor pe cer. Am aici o cutie de țigări de foi care nu aşteaptă decît să fie fumate şi canapeaua asta e mult mai moale decît m-aş fi aşteptat să găsesc într-un han de la țară, în care de

obicei mobilele parcă ar avea pernele umplute cu sîmburi de piersică. Cred că n-o să mă folosesc de trăsură în seara asta. Lestrade surise cu indulgență.
- V-ați făcut deja o părere după ce scriu ziarele, spuse el. Cazul e limpede ca lumina zilei şi cu cît îl studiezi mai mult cu atît se arată a fi mai simplu. Totuşi, nu poți refuza cererea unei doamne, mai ales cînd e aşa de hotărîtă. A auzit vorbindu-se de dumneavoastră şi vrea cu orice preț să vă afle părerea, deşi i-am repetat de mai multe ori că nu aveți cum să faceți mai mult decît am făcut eu. Pe cuvîntul meu, cred că trăsura ei tocmai soseşte în fața porții!
De-abia terminase de vorbit cînd uşa se deschise şi lăsă să treacă cea mai încîntătoare fată tînără pe care o văzusem vreodată; ochii ei de culoarea albăstrelelor aveau o strălucire neasemuită; buzele uşor întredeschise erau fermecător desenate, chipul plin de însuflețire, avea, în sfîrşit, acea naturalețe în purtări pe care i-o dădea uitarea completă de sine în fața singurului gînd şi a marii preocupări ce o apăsau.
- Oh, domnule Sherlock Holmes! exclamă ea, mutîndu-şi privirea de la unul la celălalt; apoi, cu intuiția rapidă specifică femeilor, îşi aținti ochii asupra prietenului meu. Vă mulțumesc că ați venit. Vă sînt tare recunoscătoare. Ştiu că James nu e vinovat. Ştiu asta şi țin să vă începeți ancheta cu această convingere. Nici gînd să vă îndoiți de asta; James şi cu mine ne cunoaştem de cînd eram copii mici. Ştiu care-i sînt defectele, dar are o inimă de aur şi n-ar fi în stare să-i facă rău nici unei muşte. Pentru oricine îl cunoaşte, acuzația asta e absurdă.
- Sper că o să-1 putem disculpa, domnişoară Turner, spuse Sherlock Holmes. Puteți conta pe ajutorul meu.
- Dar i-ați citit depoziția. Ce concluzie ați tras din ea? E clară

 sau nu prea? Nu credeți că acuzatul e nevinovat?
- Probabil că este.
- Aşa, zise ea, scuturînd din cap cu un aer triumfător şi aruncîndu-i o ocheadă sfidătoare lui Lestrade. Ați auzit? îmi dă speranțe.
Lestrade ridică din umeri.
- Mă tem, răspunse, el, ca nu cumva colegul meu să se fi grăbit un pic trăgînd concluziile.

- Dar are dreptate, sînt sigură, strigă fata. Jack n-a comis nici un fel de crimă. în ce priveşte cearta cu tatăl lui, sînt sigură că faptul că era în legătură cu mine 1-a împiedicat să-i vorbească de ea anchetatorului.
- Cum adică? întrebă Holmes.
- Nu mai avem nimic de ascuns acum, Jack şi tatăl lui s-au ciorovăit din cauza mea. Domnul Mac Carthy ţinea foarte mult să ne căsătorim. Jack şi cu mine am crescut împreună ca frate şi soră, dar el este foarte tînăr, încă nu ştie ce e viaţa... şi nu voia să hotărască încă nimic. Aşa încît avea discuţii cu tatăl lui; în cea din urmă era sigur vorba despre asta.
- Şi tatăl dumitale, întrebă Holmes, privea cu ochi buni căsătoria asta?
- Nu, s-a împotrivit la ea. N-o voia nimeni decît domnul Mac Carthy. O undă de roşeaţă se răspîndi pe faţa tînără şi proaspătă, în momentul în care Holmes o fixă cu ochii pătrunzători şi plini de întrebări.
- îţi mulţumesc pentru amănuntele acestea, spuse el. Tatăl dumitale mă va primi dacă mă voi duce mîine la el?
- Mă tem că doctorul n-o să-i dea voie să vă vadă.
- Doctorul?
- Da. A, adevărat, dumneavoastră nu ştiţi. De mai mulţi ani

bietul meu tată nu prea e sănătos, dar întîmplările din urmă l-au dat gata. A fost nevoit să stea la pat, iar doctorul Willows zice că e rău de tot şi că are sistemul nervos la pămînt. Domnul Mac Carthy era singurul rămas în viaţă dintre cei cu care s-a cunoscut tata de mult, la Victoria.
- A! La Victoria. Asta e important.
- Da, la minele de aur.
- înţeleg; în minele acelea de aur în care domnul Turner, cred, a făcut avere.
- Chiar aşa.
- Mulţumesc, domnişoară Turner, ne-ai ajutat foarte mult.
- Dacă aveţi mîine veşti, vă rog să mă înştiinţaţi. Desigur, o să mergeţi la închisoare să-1 vedeţi pe Jack. Oh, dacă vă duceţi acolo, vă rog, domnule Holmes, să-i spuneţi că sînt sigură că e nevinovat.
- O să-i spun, domnişoară Turner.
- Acum trebuie să plec acasă, pentru că tata e chiar foarte bolnav şi nu se poate lipsi de mine. La revedere şi Dumnezeu să vă ajute în tot ce faceţi!
Ieşi din încăpere la fel de repede pe cît intrase şi auzirăm curînd zgomotul pe care-1 făceau roţile trăsurii ei pe caldarîm.
- Mi-e ruşine de ce faceţi, domnule Holmes, zise Lestrade cu demnitate după cîteva minute de tăcere. Pentru ce să-i daţi nefericitei o speranţă pe care o ştiţi denerealizat? Nu sînt mai simţitor decît ar fi nevoie, dar pare un joc crud.
- Cred că am găsit mijlocul de a-1 dezvinovăţi pe James Mac Carthy, spuse Holmes. Ai autorizaţia să-1 vezi în închisoare?
- Da, dar nu e valabilă decît pentru dumneavoastră şi pentru mine.
- Atunci poate o să mă răzgîndesc în privinţa refuzului meu
 de a ieşi. Cred că avem încă timp să luăm un tren ca să ajungem la Hereford şi să-1 vedem pe arestat înainte să vină noaptea.
- Cu lărgime.
- Atunci să mergem. Watson, mă tem că o să te cam plictiseşti în lipsa mea; dar o să fiu înapoi în mai puţin de două ore.
I-am însoţit la gară, m-am plimbat pe străzile orăşelului de provincie şi, pînă la urmă, am revenit la hotel, unde m-am întins pe canapea, încercînd să mă cufund într-un roman cu coperţi galbene. Intriga cărţii era atît de plicticoasă, comparată

cu cea care ni se desfăşura în faţa ochilor, că nu puteam să-mi concentrez atenţia şi gîndurile îmi fugeau fără încetare de la roman la realitate. în sfîrşit, enervat, am aruncat cartea în capătul celălalt al încăperii şi am început să mă gîndesc la întîmplările zilei. Presupunînd că povestirea nefericitului tînăr ar fi fost cu totul adevărată, ce accident fatal ar fi putut să aibă loc? Ce calamitate extraordinară şi neprevăzută se abătuse asupra victimei între momentul în care James Mac Carthy plecase de lîngă tatăl său şi acela în care, chemat înapoi de ţipetele lui, a dat buzna în luminiş? Lovitura primită fusese ucigătoare. De unde venise? Natura rănilor n-ar fi fost lămuritoare pentru mine, ca medic? Asupra acestui gînd, sunai camerista şi-i cerui jurnalul săptămânal al localităţii, care conţinea o dare de seamă in-extenso a anchetei. Depoziţia chirurgului care examinase cadavrul spunea că partea din spate a osului parietal stîng şi jumătatea din stînga a osului occipital fuseseră sfărimate de o lovitură foarte violentă, dată cu o armă contondentă. Studiai lovitura pipăind propriul meu cap. Era clar că victima fusese lovită pe la spate, iar aceasta îl dezvinovăţea pe inculpat, care se găsea faţă în faţa cu tatăl său, atunci cînd fusese văzut certîndu-se cu el. Totuşi modul acesta de apărare nu ducea prea departe, pentru că tatăl

putuse foarte bine să fi făcut o mişcare şi să se fi întors cu spatele, înainte ca lovitura să fi căzut asupra lui. M-am hotărît să-i atrag atenţia lui Holmes asupra acestui amănunt. Mă mai încurcau foarte tare şi cuvintele muribundului, care pomeneau de "arat". Ce putea să însemne asta? Un efect al delirului? în general, un om lovit de moarte nu e imediat atins de delir. Nu, s-ar putea, mai curînd, să fi căutat ca prin asta să fi încercat să-şi explice moartea. Dar ce voia să spună?

Degeaba mi-am chinuit creierii să găsesc o explicaţie, n-am găsit nici una. Şi pătura cenuşie pe care o văzuse tînărul Mac Carthy? Dacă spunea adevărul, înseamnă că asasinul o fi lăsat să-i cadă una din haine, în timp ce fugea, probabil mantaua şi o fi avut îndrăzneala să se întoarcă înapoi şi să o ia, în clipa în care fiul îngenunchease, întorcîndu-i spatele, la cel mult doisprezece paşi de el. Ce împletire de mistere şi de fapte fără înţeles! Nu mă miram de concluziile lui Lestrade şi totuşi, aveam o asemenea încredere în perspicacitatea lui Sherlock Holmes, că numi pierdeam speranţa, cu atît mai mult cu cît fiecare fa nou părea să-i întărească convingerile privitoare la nevinovăţia tînărului Mac Carthy.

Se făcuse tîrziu cînd s-a întors Holmes. A venit înapoi singur. Lestrade se dusese direct în oraş, unde-şi închinase o cameră.

- Barometrul nu s-a schimbat, spuse el, aşezîndu-se. E important să nu plouă înainte să mergem la locul crimei. Pe de altă parte, trebuie să fiu în deplinătatea facultăţilor ca să duc la bun sfîrşit o misiune atît de delicată ca aceasta şi n-am vrut să o fac, atîta vreme cît mă simţeam încă obosit de drum. L-am văzut pe tînărul Mac Carthy.

- Şi ce-ai aflat de la el?

- Nimic.

- N-a putut să facă nici un pic de lumină în afacerea asta?

- Absolut nici una. Am crezut, un moment, că îl ştie pe făptaş şi că îl ascunde, dar acum sînt convins că e la fel de nedumerit ca toată lumea. N-are o minte prea isteaţă, dar e frumuşel şi cred că e un băiat cumsecade.

- Dacă e adevărat că refuză să ia în căsătorie o fată aşa de încîntătoare ca domnişoara Turner, atunci nu pot să-i aprob gusturile, spusei eu.

- Ah, sub asta se ascunde o întîmplare neplăcută. Băiatul ăsta e îndrăgostit nebuneşte de ea; dar, acum vreo doi ani, cînd era încă puşti şi aproape nici n-o

mai cunoştea pe domnişoara Turner, pentru că ea îşi petrecuse ultimii cinci ani în pension, închipuie-ți că idiotul ăsta a făcut prostia să se lase ademenit la Bristol de o chelneriță de la un cabaret şi a luat-o de nevastă. Nimeni nu ştie nimic despre asta, dar îți dai seama ce furie îl apucase atunci cînd i se reproşa că refuză o căsătorie, pe care de fapt o dorea cu atîta ardoare, dar pe care o ştia absolut imposibilă. Deci, de disperare îşi ridica el brațele în sus cînd tatăl său, la ultima lor întîlnire, îl împingea să-şi prezinte cererea domnişoarei Turner. Pe de altă parte, nu avea nici o sursă de cîştig personală, iar tatăl lui, care era un om foarte aspru, i-ar fi întors spatele cu totul dacă ar fi aflat adevărul. îşi petrecuse ultimele trei zile la Bristol cu nevastă-sa, chelneriță, şi tatăl lui nu avea nici cea mai mică bănuială. Ia notă de amănuntul ăsta, e important. Totuşi, lucrurile au căzut bine, fiindcă femeia în cauză, citind în ziare că domnul Mac Carthy este amestecat într-o afacere criminală şi că va fi probabil spînzurat, a vrut să scape de el şi i-a scris, anunțîndu-1 că, înainte să se mărite cu el, avea deja un soț la Arsenalul Marinei din

Bermude, şi rezultă din asta că a doua căsătorie nu e valabilă. Cred că vestea asta 1-a despăgubit pe tînărul Mac Carthy de toate încercările prin care a trecut.
- Dar, dacă el e nevinovat, atunci cine e vinovatul?
- Ah! Cine e? Asta e întrebarea. O să-ți atrag atenția în special asupra a două împrejurări. Prima este că victima avea întîlnire cu cineva la iaz şi că acest cineva nu putea fi fiul lui, pentru că el era plecat şi tatăl nu ştia cînd o să se întoarcă. A doua ciudățenie este că victima a fost auzită strigînd "Cuhi" înainte să ştie că fiul lui s-a întors. Iată punctele de bază pe care se sprijină cazul. Şi acum, te rog să vorbim de George Mere-dith1, te rog, şi să lăsăm deoparte, pînă mîine, toate treburile mai puțin importante.
Aşa cum prezisese Holmes, nu a plouat, iar soarele, răsărind, lumină un cer fără nori. La ora nouă, Lestrade veni să ne ia cu trăsura şi plecarăm spre ferma Hatherley şi iazul Boscombe.
- Avem noutăți în dimineața asta, zise Lestrade. Se spune că domnul Turner e atît de bolnav că nu mai are speranță de scăpare.
- E un om în vîrstă, presupun, obiectă Holmes.
- Cam şaizeci de ani, dar sănătatea i-a fost zdruncinată de lunga şedere în colonii şi de cîtva timp îi merge din ce în ce mai rău. Cazul ăsta 1-a impresionat foarte tare. îi era prieten de mult domnului Mac Carthy, chiar binefăcător pot să spun, pentru că am aflat că nu cerea arendă pentru ferma Hatherley.
- Aşa! interesant, zise Holmes.
- Oh! da; şi i-a venit în ajutor în nenumărate feluri. Aici
 toată lumea ştie cit de bun a fost cu el.
- Adevărat? Şi nu-ți pare un pic cam ciudat că acest Mac Carthy, care, fără avere, era probabil îndatorat pînă în gît față de domnul Turner, mai vrea si să-si însoare fiul cu fiica lui

Turner, moştenitoarea moşiei şi asta cu atîta hotărîre, de parcă i s-ar fi datorat? Pare cu atît mai bizar acum, cu cît ştim că Turner însuşi se opunea acestui proiect. Aşa ne-a spus fiica lui. Asta nu-ți sugerează nici o deducție nouă?
- Deducții şi concluzii avem cîte vrei, spuse Lestrade, făcîn-du-mi cu ochiul. Deja e destul de greu să coordonezi faptele, domnule Holmes, fără să ne mai amețiți şi cu teorii fanteziste.
- Ai dreptate, zise Holmes, modest, e într-adevăr foarte greu să reconstitui faptele.

- în orice caz sînt sigur de un fapt pe care nu vreți să-1 admiteți, reluă Lestrade cu însuflețire.
- Şi care e ăla?
- Că Mac Carthy bătrînul a fost omorît de Mac Carthy tînărul şi că toate teoriile care încearcă să demonstreze contrariul nu sînt decît nişte năzăreli.
- Mai bine năzăreală decît ceață în ochi, zise Holmes rîzînd. Dar, sau mă înşel complet, sau văd acolo, în stînga, ferma Hatherley.
- Da, uite că am ajuns.
Ne aflam în fața unei clădiri lungi, cu două etaje şi cu un aer confortabil. Acoperişul era făcut din plăci de ardezie şi pe zidurile cenuşii se vedeau pete mari de licheni. Obloanele închise şi coşurile din care nu ieşea nici un fir de fum îi dădeau totuşi un aer de casă blestemată, ca şi cum ar fi apăsat-o povara unei crime. Ne-am oprit în fața uşii şi servitoarea, la cererea lui Holmes, îi arătă pantofii pe care-i purta stăpînul ei în clipa

morții şi nişte încălțări ale fiului lui; dar nu pe cele pe care le purta la moartea tatălui său.
După ce măsură cu migală pantofii pe toate părțile, Holmes îşi exprimă dorința de a ieşi în curte, de unde plecarăm spre cărarea întortocheată care ducea la iazul Boscombe.
Sherlock Holmes se transforma cu totul cînd se afla, astfel, pe nişte urme proaspete. Oamenii care nu-1 cunoscuseră decît ca gînditorul profund sau ca logicianul din Baker street, nu l-ar fi recunoscut în veci. I se urcase sîngele la cap şi fața i se întunecase. Sprîncenele îi arătau ca două linii țepene şi ochii strălucitori aveau o duritate de oțel. Capul i se aplecase înainte, umerii i se încovoiaseră, buzele i se strînseseră; vinele îi ieşeau în relief pe gîtul lung şi nervos; nările i se umflau ca cele ale unui animal la vînătoare şi toate facultățile i se concentraseră atît de complet asupra muncii sale, încît nu mai auzea nici întrebările, nici observațiile mele sau, cel puțin, dacă le auzea, nu răspundea decît printr-un mormăit nerăbdător. Mergea repede şi în tăcere în lungul cărării care traversa păşunile şi pădurea pînă la lacul Boscombe. Solul era umed şi mlăştinos, ca în toată regiunea şi pe drum, ca şi pe iarba măruntă care-1 mărginea, erau numeroase urme de paşi. Holmes cînd o lua înainte, cînd se oprea pe loc; ba chiar odată făcu un mic ocol prin iarbă. Lestrade şi cu mine ne țineam după el, detectivul cu un aer indiferent şi disprețuitor, eu cu interes şi încordare, ştiind că fiecare dintre acțiunile lui țintea spre un scop bine definit.
Iazul Boscombe era un mic lac, lung cam de cincizeci de metri şi înconjurat de stuf; el forma granița între ferma Hather-ley şi parcul bogatului domn Turner. Pe deasupra pădurii care îl mărginea, pe malul opus celui pe care ne aflam, vedeam creasta acoperişului roşu a casei moşierului. Pe partea lacului

dinspre ferma Hatherley, pădurea era foarte deasă şi între marginea ei şi stuful de pe malul lacului, era o fişie de iarbă plină de noroi, lată cam de douăzeci de paşi.
Lestrade ne arătă locul exact unde fusese găsit cadavrul şi, într-adevăr, pămîntul era atît de umed, că încă se mai vedea clar urma corpului victimei. Dar ghicisem din expresia feței şi a ochilor lui Holmes că el citea mai multe lucruri pe terenul acesta călcat de atîția; alerga împrejur ca un cîine care caută urma. Dintr-odată, întorcîndu-se către însoțitorul meu:
- De ce ai intrat în baltă? îl întrebă el.
- Am căutat prin ea cu o greblă. Speram să găsesc poate o urmă sau un indiciu oarecare. Dar cum dracu'?

- Bine, bine, n-am timp de pierdut cu toate prostiile. Amprenta piciorului dumitale stîng, cu care calci spre înăuntru, se vede peste tot; pînă şi o cîrtiță ar remarca-o şi o văd acolo, dispărind în stuf. Oh! cît de uşor mi-ar fi fost dacă aş fi ajuns aici înainte ca toți oamenii ăştia să fi tropăit peste urme ca o turmă de bivoli. Uite locul unde s-a oprit ceata care a venit cu portarul şi a bătătorit totul pe o rază de şase sau opt picioare în jurul cadavrului. Dar, uite trei urme diferite, lăsate de aceleaşi persoane.
Scoase o lupă din buzunar şi întinzîndu-se pe pămînt, ca să vadă mai bine, după ce-şi aşternuse impermeabilul ca să nu se ude, începu să vorbească, mai mult cu el însuşi decît cu noi:
- Astea-s urmele tînărului Mac Carthy. De două ori se vede cum a mers şi o dată a fugit, cu siguranță, căci talpa c apăsată adînc, în timp ce tocul de-abia se vede. Asta îi confirmă spusele. A alergat cînd 1-a văzut pe tatăl lui pe jos. Aici văd urmele bătrînului Mac Carthy, cînd se plimba în sus şi în jos. Dar asta ce-i? A, înțeleg: urma patului puştii, cînd s-a oprit fiul să asculte

ce se aude. Şi asta? Ha, ha! Urmele cuiva care a umblat pe vîrfuri şi care avea nişte ghete foarte speciale. Individul a venit, a plecat, apoi a revenit; bineînțeles, ca să caute pardesiul. Şi acum, de unde venea?
Holmes căuta pe jos, pierdea urma, apoi o regăsea; o urmări astfel pînă la marginea pădurii, la umbra unui fag mare, cel mai înalt copac din împrejurimi. Urma înconjura copacul. Holmes se întinse iar la pămînt, cu o satisfacție vădită. Rămase multă vreme aşa, cotrobăind printre frunzele uscate şi bucățelele de lemn, strîngînd într-un plic ceva, nişte praf, cred şi examinînd cu lupa nu numai terenul, ci şi scoarța copacului, uitîndu-se pînă şi în crăpături. Pe urmă examina o piatră ciobită, care ieşea din muşchiul de pe jos şi o luă. în sfîrşit, plecă prin pădure, pe cărare, pînă la încrucişarea cu drumul mare, pe care urmele se pierdeau.
- Foarte interesant, remarcă Holmes, revenind la dispoziția lui obişnuită. Cred că aceea e căsuța portarului, clădirea aceea cenuşie, acolo în dreapta. O să intru să-i spun două vorbe lui Moran şi poate şi să scriu un bilețel. Pe urmă putem merge la masă. Fugi să aduci trăsura, vin şi eu imediat.
Zece minute mai tîrziu ne urcam în trăsură ca să ne întoarcem la Ross, Holmes cărînd piatra pe care o adunase din pădure.
- Poate o să te intereseze asta, Lestrade, spuse el arătîndu-i-o. Este arma cu care a fost comisă crima.
- Nu văd nici o urmă pe ea.
- Pentru că nu e.
- Atunci, de unde ştiți?
- Creştea iarbă sub locul pe care se găsea. înseamnă că nu stătea acolo decît de cîteva zile. împrejur nu se vede nici un loc din care ar fi putut fi luată; corespunde exact cu rănile şi nu
lil există nici o indicație că ar exista o altă armă.
- Şi cine-i asasinul?
- Un bărbat înalt, stîngaci, care şchioapătă cu piciorul drcpi, poartă ghete de vînătoare cu talpă groasă şi haină cenuşie; fumează țigări de foi indiene, foloseşte un port-țigaret şi ține în buzunar un briceag cu lama neascuțită. Mai sînt mai multe alte indicii, dar astea mi se par destule ca să ne conducem după ele în cercetări.
Lestrade zîmbi.
- îmi pare rău că sînt un pic cam sceptic, spuse el. Teoretic e perfect, dar să nu uităm că avem de-a face cu un juriu englez foarte încăpățînat.

- Mai vedem noi, zise Holmes, cu răceală. Mergi după metoda dumitale şi eu o să merg după a mea. O să am treabă toată după-amiaza şi cred că o să mă întorc la Londra cu trenul de seară.
- Şi lăsaţi ancheta de-abia începută?
- Nu, terminată.
- Şi misterul?
- Rezolvat.
- Atunci, cine e individul?
- Individul pe care ţi l-am descris.
- Dar unde e?
- Sînt sigur că nu e greu să-1 descoperi. Regiunea nu mi se pare prea populată.
Lestrade ridică din umeri.
- Eu sînt un om practic, spuse el, şi nu pot să bai comitatul în lung şi în lat, alergînd după un domn cu un picior mai ICUI i M-ar rîde tot Scotland-Yard-ul.
- Foarte bine, răspunse calm Holmes. Fu n am araiai dru
(>l

mul. Uite că am ajuns. La revedere. O să-ţi scriu înainte să plec.
După ce l-am lăsat pe Lestrade în faţa casei, ne-am întors la hotelul nostru, unde găsirăm masa pusă pentru prînz. Holmes era tăcut şi căzut pe gînduri, cu o expresie de tristeţe, semn al unei mari nehotărîri.
- Ascultă, Watson, zise el, după ce fu strînsă masa, aşază-te pe scaunul ăsta, în faţa mea şi dă-mi voie să-ţi ţin un mic discurs. Nu prea-mi dau seama ce e de făcut şi sfatul tău ar fi preţios pentru mine. Aprinde o ţigară şi ascultă-mă.
- Spune, te rog.
- Ei bine! acum, gîndindu-ne bine, sînt două puncte în depoziţia tînărului Mac Carthy care ne-au atras atenţia şi ne-au impresionat, pe mine în favoarea lui şi pe tine contra lui. Primul dintre punctele astea este că tatăl lui ar fi putut să strige "Cuhi" înainte să-1 vadă. Al doilea este aluzia aceea bizară la "arat", pe care a făcut-o muribundul. A şoptit cîteva cuvinte, e adevărat, dar fiul nu 1-a auzit decît pe ăsta. Să luăm acest punct de plecare dublu şi să presupunem că povestirea tînărului e cît se poate de exactă. în cazul ăsta, ce înseamnă acest "Cuhi"? Semnalul ăsta nu era adresat fiului, pe care îl credea încă la Bristol. Numai din întîmplare tînărul se găsea în apropiere. "Cuhi" era deci un semnal pentru persoana cu care avea întîlnire. Dar "Cuhi" e un strigăt specific australienilor şi este întrebuinţat numai de către locuitorii de acolo. Putem deci presupune, pe bună dreptate, că persoana cu care Mac Carthy se aştepta să se întîlnească la iazul Boscombe este un australian.
- Atunci, ce înseamnă "arat"?
Sherlock Holmes scoase din buzunar o hîrtie împăturită şi o întinse pe masă.
- Aceasta este o hartă a regiunii Victoria. Am telegrafiat ieri

 la Bristol şi am cerut-o.
Ascunse o parte a hărţii cu mina.
- Ce scrie aici? întrebă el.
- Citesc: "arat".
- Dar acum? zise el, ridicînd mîna.
- Ballarat.
- Exact. Ăsta-i cuvîntul pe care 1-a pronunţat muribundul şi din care fiul lui nu a auzit decît ultimele silabe. A spus numele asasinului: cutare din Ballarat.
- Extraordinar! strigai eu.
- îţi sare în ochi. Şi acum, îţi dai seama că am restrîns posibilităţile. Mai e şi un al treilea punct care devine certitudine, dacă povestea fiului e corectă: aceea că

asasinul posedă o haină cenuşie. Nu mai plutim în necunoscut, ci plecăm de la o bază sigură: asasinul e un australian din Ballarat, care poartă o haină gri.
- Fără îndoială.
- Şi e un om care locuieşte în regiune, căci nu se poate ajunge la iaz decît pe la fermă sau pe la moşie, pe care rar se aventurează vreun străin.
-Aşaie<ur juoei; 3b'iaotm &> jiUeJArtoa mA -
- în sfîrşit, expediția noastră de azi la locul crimei şi examinarea solului au avut ca rezultat găsirea unor amănunte privitoare la personalitatea criminalului, pe care i le-am dat nătărăului de Lestrade.
- Dar cum le-ai aflat, amănuntele astea?
- Ştii metoda mea. E bazată pe cea mai meticuloasă observație. Ştiu că se poate stabili cu aproximație înălțimea cuiva după lungimea pasului şi după măsura piciorului, pe care-o indică urmele.

- Eu nu fac parte din poliție. Fiica dumneavoastră este cea care m-a chemat aici si acționez în interesul ei. Trebuie totuşi ca tînărul Mac Carthy să scape de orice bănuială.
- Sînt pe moarte, spuse bătrînul Turner; de mai mulți ani sînt bolnav de diabet. Doctorul meu se întreabă dacă o să mai trăiesc o lună. Vă mărturisesc cinstit că aş prefera să mor în patul meu decît într-o puşcărie.
Holmes se ridică, apoi se aşează la masă, cu tocul în mînă şi un teanc de hîrtie în fața lui.
- Spuneți-mi adevărul. O să scriu ce ne povestiți, dumneavoastră o să semnați şi Watson, aici de față, poate să fie martor, în caz de mare nevoie o să scot la iveală spovedania dumneavoastră, dacă e absolut necesar ca să-1 salvez pe tînărul Mac Carthy. Vă promit să nu mă folosesc de ea decît dacă nu mai e nimic altceva de făcut.
- Mai bine aşa, spuse bătrînul; nu ştiu nici dacă o să mai trăiesc pînă la proces. Deci nu contează, dar vreau să o cruț pe Alice. Dacă vreți, vă explic totul; mi-a trebuit mai mult timp să făptuiesc crima decît îmi trebuie ca să vă spun de ce.
Nu-mi cunoaşteți victima, pe Mac Carthy. Era dracul gol, vă asigur. Dumnezeu să vă păzească să cădeți vreodată în ghearele unui om de teapa lui! De zece ani apasă asupra soartei mele şi mi-a ruinat viața.
în anii care au urmat după 1860, munceam în minele de aur din Australia. Foarte tînăr, înfocat şi îndrăzneț, eram gata de orice; am făcut parte dintr-un grup de derbedei; m-am pus pe băutură, am nimerit o bucată de pămînt pe care n-am găsit aur, mi-am luat lumea în cap şi am devenit, într-un cuvînt, ceea ce numiți pe-aici un hoț de drumul mare. Eram, pe atunci, o bandă de şase oameni şi duceam o viață de sălbatici, devastînd din timp

 în timp cîte o gară, sau oprind cîte o căruță încărcată, caic se îndrepta spre minele de aur. Eram cunoscut sub numele do Black Jack din Ballarat şi banda noastră mai este denumită încă banda din Ballarat.
într-o bună zi, un convoi de care încărcat cu aur sosi de la Ballarat, îndreptîndu-se spre Melbourne. L-am pîndit ca să-1 atacăm. Era apărat de şase călăreți şi noi eram tot şase, aşa că trebuia să fim cu mare băgare de seamă; dar patru dintre inamicii noştri au căzut la prima salvă. Trei dintre băieții noştri au fost ucişi totuşi, înainte să putem învinge. Mi-am băgat pistolul sub nasul vizitiului, care era chiar acest Mac Carthy. De m-ar fi ajutat Domnul să-1 fi omorît atunci! Dar l-am cruțat, deşi am văzut bine că ochii lui răi nu erau ațintiți asupra mea decît ca să-şi întipărească bine trăsăturile mele în minte. Aurul pe care am pus mîna atunci a

fost punctul de plecare al averii pe care am făcut-o şi ne-am întors în Anglia fără ca nici o bănuială să fi căzut asupra noastră. Aici m-am despărţit de vechii mei tovarăşi şi m-am hotărît să mă aşez şi eu, în sfîrşit şi să duc o viaţă liniştită şi respectabilă.
Am cumpărat moşia asta pe care am avut norocul să o găsesc de vînzare şi am încercat să-mi dedic averea faptelor bune, ca să răscumpăr felul în care o cîştigasem. M-am însurat, de asemenea şi, deşi nevastă-mea a murit după puţină vreme, mi-a lăsat o fiică, pe draga mea mititică, Alice. Chiar de mic copil, mîna ci părea să mă conducă pe drumul cel bun, pe care nimeni altcineva nu m-ar fi putut duce. într-un cuvînt, am început o viată nouă şi am făcut tot ce am putut ca să repar cît mai bine trecutul. Totul a mers bine pînă în momentul în care a apărut Mac Carthy.
Mă dusesem la oraş ca să fac un plasament la bancă, cînd m-am întîlnit în Regent street cu el, în zdrenţe şi cu pantofii

 rupţi.
- Ah! uită-te şi pe tine, Jack! a zis el, apucîndu-mă de braţ cu familiaritate; o să-ţi ţinem loc de familie, fiul meu şi cu mine, sper că te gîndeşti serios să ne iei în întreţinere. Că dacă nu, Anglia e o ţară frumoasă, în care se respectă legile şi ai oricînd la îndemînă un sergent de poliţie.
N-am putut să-i împiedic să vină aici, în vest şi s-au instalat la mine, unde au trăit de-atunci fără să-mi plătească chirie. De-atunci n-am mai avut o clipă de odihnă, de linişte şi de uitare; în orice colţişor dădeam peste mutra hoţească şi ameninţătoare a omului ăsta. A fost şi mai rău cînd Alice a crescut mare, căci el şi-a dat seama repede că mă temeam ca ea să nu-mi afle trecutul, încă mai mult decît mă temeam de poliţie. Eram silit să-i dau fără tîrguială lui Mac Carthy tot ce-mi cerea: pămînt, bani, case; dar la urmă mi-a cerut să-i dau un lucru pe care nu puteam să i-1 acord: pe Alice însăşi.
Fiul lui se făcuse mare, fiica mea la fel şi, cum mă ştia bolnav, Mac Carthy se gîndea că mulţumită acestei căsătorii, tînărul o să devină neîntîrziat proprietarul moşiei.
De data asta am rezistat. Nu voiam ca neamul ăsta blestemat să se înrudească cu al meu, nu că aş fi avut vreo antipatie cît de mică pentru băiat, dar era de ajuns pentru mine că era fiul tatălui lui, ca să mă opun la căsătoria asta.
Deci nu m-am lăsat. Mac Carthy m-a ameninţat. L-am sfidat, spunîndu-i că n-are decît să-şi ducă ameninţările pînă la capăt. Ne-am dat întîlnire la baltă, care se găseşte la jumătatea drumului între casele în care locuim, ca să vorbim de treburile noastre.
Cînd am ajuns acolo, l-am găsit discutînd cu fiul lui; atunci am fumat o ţigară şi am aşteptat, în spatele copacului, să rămînă

 singur. Dar, ascultînd ce vorbeau, tot ce era mai rău în mnu- i ieşit la iveală. L-am auzit îndemnîndu-şi fiul să se însoare cu fiica mea, fără să ţină cît de puţin seama de sentimentele ei, de parcă ar fi fost o femeie pierdută. Am simţit că înnebunesc, la gîndul că eu şi ce-aveam mai drag pe lume eram în puterea omului ăsta. Nu puteam oare să mă eliberez, în sfîrşit, de lanţul acesta? Nu eram pe moarte, condamnat? Deşi sănătos la cap şi destul de voinic, ştiam că zilele îmi sînt numărate; dar trebuia să salvez totodată şi amintirea mea după moarte şi pe fiica mea. Ştiam că-mi pot atinge acest dublu ţel dacă reduceam la tăcere limba lui de viperă.
Domnule Holmes, aş fi gata să o iau de la capăt şi să mai fac odată ce-am făcut. Oricît de grele au fost păcatele mele, le-am ispăşit printr-o viaţă de martir; dar n-aş fi putut suporta ca fiica mea să fie prinsă în aceeaşi plasă ca şi mine. L-am lovit pe

omul ăsta fără nici o remuscare, ca si cum ar fi fost un animal dăunător şi primejdios. Ţipătul lui 1-a făcut pe fiu să se întoarcă, cînd eu ajunsesem deja la adăpost în pădure; deşi am fost nevoit să mă întorc înapoi ca să-mi iau de pe jos haina, care-mi căzuse în timpul fugii. Iată, domnilor, povestirea exactă a ceea ce s-a întîmplat.
- Ei bine, nu sînt eu cel care o să vă judece, zise Holmes, în momentul în care bătrînul semna depoziţia pe care îl silise să o dea. Să dea Domnul să nu ne mai găsim niciodată în asemenea situaţie!
- Să dea Dumnezeu, domnule! Şi-acum, ce-o să faceţi?
- Dată fiind starea sănătăţii dumneavoastră, nimic. Stiti si
9 ' » » »
singur că va trebui curînd să răspundeţi pentru fapta dumneavoastră în faţa unui tribunal mai înalt decît curtea cu juri. O să păstrez spovedania dumneavoastră; dacă Mac Carthy va fi con-

damnat, voi fi silit să o dau la iveală, dacă nu, nu va fi văzută niciodată de ochi de om şi secretul dumneavoastră nu va fi divulgat, fie că veţi trăi, fie că veţi muri.
- Adio, atunci, spuse bătrînul, cu solemnitate. O să muriţi şi dumneavoastră mai împăcat gîndindu-vă la odihna pe care mi-o dăruiţi în acest moment suprem.
Tremurînd din cap pînă în picioare, ieşi clătinîndu-se din încăpere.
- Dumnezeu să ne ajute! zise Holmes, după o tăcere lungă. De ce ne joacă soarta feste nouă, nişte viermi fără însemnătate? De cîte ori aud vorbindu-se de un caz ca ăsta, mă gîndesc la cuvintele lui Baxter şi spun: "Aici, fără mila Domnului, s-ar termina cu Sherlock Holmes".
James Mac Carthy a fost achitat de curtea cu juri, datorită obiecţiunilor pe care le-a prezentat Sherlock Holmes şi care au fost susţinute de către apărare. Bătrînul Turner a mai trăit încă şapte luni după întrevederea noastră cu el, dar acum e mort şi sînt toate şansele ca fiul si fiica acestor doi oameni să trăiască fericiţi împreună, fără să afle niciodată despre norul negru care le întunecă trecutul.

I
Sherlock Holmes o numeşte întotdeauna "femeia". Nu vorbeşte niciodată de ea decît sub această denumire; în ochii lui, ea eclipsează întregul sex slab. Să nu credeţi totuşi că a existat în sufletul lui dragoste, sau măcar afecţiune, pentru Irene Adler. Orice sentiment violent şi în special acesta, sînt contrare caracterului lui rece, metodic si admirabil echilibrat.
Holmes e o maşinărie vie de observat, cea mai perfectă din lume, dar nu mi-aş vedea personajul în rol de îndrăgostit. Nu mi-a vorbit niciodată de dragoste decît cu un gest de dispreţ si cu un surîs batjocoritor. Pentru el, a cărui misiune este aceea de a observa şi a deduce, pasiunea altora înseamnă un mare ajutor; ea determină întotdeauna mobilurile secrete care l-au dus pe acuzat la crimă; dar un logician de meserie ar fi de neiertat dacă s-ar lăsa stăpînit de sentimente; asta ar însemna să introducă într-un mecanism fin şi delicat un factor străin care ar genera mari perturbări; sentimentul ar putea influenta asupra deducţiilor lui. Pentru o natură ca a sa, o emoţie violentă ar echivala cu un fir de nisip într-un instrument de precizie sau cu o crăpătură într-unui din microscoapele lui cele mai puternice.

Şi totuşi, pentru el nu a existat decît o femeie pe lume şi această femeie este răposata Irene Adler, de tristă memorie.

Nu-1 văzusem pe Holmes de cîtva timp. Căsătoria mea ne despărțise, firește; fericirea perfectă pe care o trăiam, noile îndatoriri şi ocupațiile legate de înjghebarea unei familii îmi luau tot timpul. Cît despre Holmes, a cărui fire boemă nu suporta constrîngerile lumii, el continua să locuiască în Baker street, îngropat în cărțile lui vechi, încercînd asupra lui însuşi efectele cocainei sau cufundîndu-se în vise ambițioase; pe scurt, cînd amorțit de otrăvuri, cînd devorat de activitatea extraordinară a naturii lui arzătoare. Ca de obicei, era în special atras de anchetele criminale şi îşi punea minunatul dar al observației în slujba acelor crime misterioase, pe care poliția renunța să le lămurească. Din timp în timp, ajungeau pînă la mine, vag, ecouri ale isprăvilor lui; ştiam că fusese chemat la Odesa să studieze cazul omorului lui Trepov, că aruncase o rază de lumină asupra ciudatei tragedii a fraților Atkinson la Trincomalee şi, în fine, că se achitase cu mult tact şi cu succes de o misiune delicată, încredințată lui de casa domnitoare a Olandei. în afară de ştirile acestea, pe care de fapt mi le dădeau ziarele şi care îmi dovedeau că era încă în viață, nu mai ştiam nimic, sau aproape nimic, de vechiul meu tovarăş şi prieten.

într-o seară, mi-aduc aminte că era în 20 martie 1888, tocmai mă întorceam de la un bolnav (căci mă dedicasem clientelei civile) şi mergeam de-a lungul străzii Baker. Trecînd prin fața uşii binecunoscute, nedespărțită pentru mine de amintirea logodnei mele şi de întâmplările sumbre ale anchetelor noastre, am fost apucat de o dorință de nestăvilit să-1 revăd pe Sherlock Holmes si să aflu cum îsi mai întrebuințează facultățile lui extraordinare. Apartamentul era foarte luminat şi, ridicînd

.3u)Wtld]lFfl tfiul 3133 IUI 3I3QoCO«Oi-'i«n DII) IIfflil**iIfII Bllî)f-Î2f>l

 capul, am zărit, prin storul de la geam, silueta 1 u i 1 u n p<l s is 111 > 111 c plimbîndu-se în sus şi în jos prin cameră. Umbla repede, < u capul aplecat în piept, cu mîinile la spate. Pentru mine, care il cunoşteam cît se poate de bine, nu mai era nici-o îndoială: M în toiul lucrului; se smulsese din visare şi încerca să găsească soluția vreunei noi probleme. Am sunat şi am fost condus dc către valet în acel salon, care, altădată, fusese şi al meu.

N-am fost primit cu prea multă căldură, măcar în aparență, pentru că, în fond, cred că era destul de mulțumit să mă vadă. Aproape fără să-mi adreseze cuvîntul, îmi făcu semn spre un fotoliu, îmi aruncă cutia cu țigări, îmi arătă cu degetul dulapul cu băuturi şi, într-un colț, o brichetă. Pe urmă se aşează în fața sobei şi mă ținti cu o privire pătrunzătoare.

- Căsătoria îți prieşte, îmi zise el. Sînt sigur că te-ai îngrăşat cu şapte livre2 şi jumătate de cînd nu te-am mai văzut.

- Şapte, răspunsei.

- Aşa? Mi se pare că un pic mai mult, cîteva grame numai, sînt convins, Watson. Şi văd că ai început iarăşi să practici medicina. Nu mi-ai spus că ai de gînd să-ți vîri iarăşi gîtul în j ug.

- Atunci, de unde ştii?

- Văd, sau mai curînd deduc din ceea ce văd. le-ai udat des în ultima vreme şi ai o servitoare cît se poate de neîndemînatccl şi neglijentă.

- Dragul meu Holmes, zisei, asta-i prea din cale-afară. Acum cîteva secole ai fi fost cu siguranță ars pe rug ca vrăjitor. E absolut exu^i că a trebuit să fac joia trecută un drum lung la țară şi că m-am întors ud leoarcă şi plin de noroi; dar întrucît nu

port astăzi aceleaşi haine, nu înțeleg cum ai reuşit să-ți dai seama. Cît despre Mary-Ann, era insuportabilă şi nevastă-mea a dat-o afară; dar, încă odată, nu văd cum ai putut ghici toate

astea.
El schiță un mic surîs batjocoritor şi-şi frecă mîinile lungi şi
osoase.
- E de o uşurință copilărească, spuse; văd că pe marginea pantofului tău stîng, luminat în clipa asta de focul din sobă, pielea e brăzdată de şase tăieturi paralele. E clar că aceste tăieturi au fost făcute de cineva care a rîcîit foarte neglijent împrejurul tălpilor, încercînd să curețe noroiul uscat. De aici, după cum vezi, deducția mea dublă că ai ieşit din casă pe timp foarte rău şi că ții în casă un specimen foarte sîcîitor al servito-rimii londoneze. Cît despre faptul că-ți practici iar meseria, e clar că, atunci cînd un individ îți intră în casă aducînd cu el un miros puternic de iod, cînd are pe arătător o pată de nitrat de argint şi cînd jobenul îi e deformat în partea în care îşi ascunde stetoscopul, ar trebui să fii complet idiot să nu vezi că practică medicina.
N-am putut să mă împiedic să rîd auzindu-1 cu cîtă naturalețe îşi explică modul de deducție.
- Cînd îmi dai explicații, spusei, lucrurile par atît de simple, că am impresia că aş fi şi eu în stare să fac ca tine; şi totuşi, de fiecare dată, mă trezesc la fel de novice şi iar nu înțeleg decît cînd îmi arăți încă odată cum ai procedat. Mi se pare, cu toate acestea, că ar trebui să văd şi eu ce vezi tu.
- Desigur, îmi răspunse el, aprinzînd o țigară şi aruncîndu-se într-un fotoliu. Vezi, dar nu observi, asta e sigur. De exemplu, ai văzut deseori scara care duce de la anticameră la încăperea asta.

- Deseori.
- De cîte ori?
- Ei! de cîteva sute de ori.
- Cîte trepte sînt?
- Cîte? Habar n-am.
- Perfect. N-ai observat. Şi totuşi le-ai văzut; aşa cum ți-am spus. Eu, din contra, ştiu că sînt şaptesprezece trepte, pentru că nu m-am mulțumit să văd, am şi observat. Apropo, dacă tot îți place să-mi studiezi anchetele şi ai avut chiar bunătatea să-mi publici cîteva dintre succese, oricît sînt ele de neînsemnate, poate că o să te intereseze asta.
Luă de pe masă o scrisoare şi mi-o aruncă. Am remarcat că hîrtia uşor colorată în roz era de foarte bună calitate.
- Am primit scrisoarea asta ieri, cu ultima poştă, îmi spuse el. Citeşte-o tare.
N-avea nici dată, nici semnătură, nici adresă. Iată textul: "La ora opt fără un sfert, astă seară, va veni la dumneavc >astrfl o persoană care doreşte să vă ceară sfatul într-o problema foarte gravă. Serviciile pe care le-ați făcut foarte de curîna uucia din casele regale ale Europei ne dovedesc că cele mai importante afaceri vă pot fi încredințate în deplină siguranță. Aceste informații le-am de peste tot primit.
Fiți, deci, acasă la această oră şi, dacă vizitatorul dumnea voastră va purta o mască, să nu îl țineți de rău".
- într-adevăr, e un mister, zisei. Ai şi cheia lui?
- Cîtuşi de puțin. E o mare greşeală să construieşti o teorie înainte să ai datele. Fără să-ți dai seama, încerci să adaptezi faptele la teorie în loc să adaptezi teoria la fapte. Dar să vorbim de scrisoare în sine. Ce deduci din ea?
Am examinat cu grijă scrisul şi hîrtia.

- Omul care a scris rîndurile astea, este, presupun, înstărit, spusei eu, silindu-mă să imit procedeele prietenului meu. Calitatea asta de hîrtie costă foarte scump; e neobişnuit de groasă.
- Neobişnuit, ăsta-i cuvîntul, zise Holmes. Nu e hîrtie englezească. Pune-o în lumină.
M-am supus pe loc şi am distins un E mare, cu un g mic, un P şi un G mare cu un t mic, imprimate în pasta de hîrtie.
- Ce părere ai? întrebă Holmes.
- E numele fabricantului, fără îndoială, sau mai curînd, monograma lui.
- Deloc. G-ul cu t-ul mic înseamnă Gesellschaft, adică nemţeşte companie. E o prescurtare obişnuită, ca şi Co. englezesc, pentru acelaşi lucru. Să căutăm acum explicația lui Eg. O să-mi consult dicționarul universal.
Luă de pe unul din rafturile bibliotecii lui un volum gros, cu scoarțe cafenii.
- "Eglo, Eglonitz, am găsit: Egria. E o provincie din Boemia în care se vorbeşte germana şi care e situată nu departe de Carlsbad. Cunoscută prin aceea că a fost teatrul morții lui Wallenstein şi pentru numeroasele manufacturi de sticlă şi fabrici de hîrtie". Ei bine, băiete, ce părere ai?
Ochii îi străluceau şi, trăgînd triumfal din țigară, trimise pînă în plafon un nor mare, albastru, de fum.
- Deci hîrtia asta a fost fabricată în Boemia?
- Precis. Şi individul care a scris scrisoarea e neamț. Ai remarcat construcția bizară a frazei acesteia: "Aceste informații le-am de peste tot primit". Un francez sau un rus nu ar fi scris în felul acesta. Numai un german poate fi atît de nerespectuos cu verbele. Nu ne mai rămîne decît să aflăm ce vrea germanul ăsta, care scrie pe hîrtie de Boemia şi care preferă să poarte o mască,

SCANDAI. IN BOEMI l pentru a nu-şi arăta fața. Şi dacă nu mă înşel, uitc-l ca vine m persoană să ne împrăştie bănuielile.
Cum spunea vorbele acestea, auzirăm, într-adevăr pasul cailor în stradă şi scîrțîitul frînelor pe roți, apoi țîrîitul nerăti dator al soneriei. Holmes începu să fluiere uşor.
- O pereche de cai, dacă nu mă înşel. Da, continuă el, uitîndu-se pe fereastră. Un cupeu de marcă bună şi animale frumoase. O sută cincizeci de guinee fiecare. Individul măcar c bogat, Watson, dacă nu cumva o fi altceva.
- Cred că aş face bine să mă retrag, Holmes.
- Ba deloc, doctore. Din contra, te rog să rămîi. Mă simi pierdut fără cronicarul meu, iar afacerea asta promite să fie interesantă; ar fi chiar păcat să nu o cunoşti.
- Dar clientul tău?
- Nu te ocupa de el. Poate ca o să am nevoie de tine şi el de asemenea. Uite-1, de altfel. Aş ază-te în fotoliul ăsta şi obsci vă-1.
Paşi grei pe scară şi pe coridor, o oprire în fața uşii, apoi o lovitură scurtă şi autoritară.
- Intră, zise Holmes.
Un bărbat, înalt de cel puțin şase picioare şi şase degete, ie prezentă în fața noastră; era construit ca un Hercule si îmbrăcat cu o eleganță careatingea prostul gust. Pardesiul la două rincluri era garnisit în față şi la manşete cu fîşii late de asirahan. Pelerina albastră, aruncată neglijent pe umeri, era căptuşim cu mătase de culoarea focului şi prinsă la gît cu o broşa clmir-o piatră seînteietoare de berii. Cizme pînă sub genunchi, garnisite cu blană, completau impresia de opulență exotică pc care o dădea întreaga lui persoană. Ținea în mînă o pălărie cu boruri largi şi fața îi era ascunsă pînă la obraji de o mască neagră, pe care era

evident că de-abia o pusese, căci o ținea cu mîna încă, în clipa în care intra. Judecind după partea de jos a feței, era un om cu multă voință, cu o buză groasă, lăsată în jos, o bărbie lungă şi dreaptă, semn al unui caracter hotărît pînă la încăpățînare.
- Ați primit biletul meu? întrebă el cu vocea gravă şi aspră, marcată de un puternic accent german. Vă anunțam în el vizita mea.
Ne privea, cînd pe unul, cînd pe celălalt, neştiind căruia din doi trebuia să se adreseze.
- Vă rog, luați un scaun, zise Holmes. Vi-1 prezint pe colegul şi prietenul meu, doctorul Watson, care binevoieşte cîteodată să mă asiste la anchetele pe care le fac. Cu cine am onoarea să vorbesc?
- Cu contele de Kramm, cu voia dumneavoastră, gentleman din Boemia. înțeleg că domnul de față, prietenul dumneavoastră, e un om de onoare şi discret, căruia pot să-i încredințez fără frică o afacere de cea mai mare importanță. Dacă nu este aşa aş prefera să vorbesc cu dumneavoastră singur.
Mă ridicasem să mă retrag, dar Holmes mă apucă de mînecă şi mă sili să mă aşez din nou.
- Vorbiți în fața amîndurora sau deloc, zise el. Puteți spune în fața acestui domn tot ce mi-ați spune între patru ochi.
Contele ridică din umeri.
- Atunci, trebuie să vă cer mai întîi la amîndoi să păstrați secretul absolut timp de doi ani; după acest timp, lucrurile pot fi dezvăluite fără neplăceri. Pentru moment, nu exagerez spu-nînd că darea în vileag a secretului ar influența destinul Europei.
- Vă dau cuvîntul meu, spuse Holmes.
- Şi eu la fel.

- Scuzați-mă pentru mască, continuă ciudatul nostru vi/n.i tor. Augustul meu stăpîn doreşte ca servitorul său să rănii na neştiut şi prefer să vă spun imediat că titlul pe care vi l-am spus nu-mi aparține.
- Ştiam, zise Holmes scurt.
- Situația în care mă găsesc este foarte delicată şi e nevoie să iau toate precauțiile ca să evit un scandal imens, care ar compromite serios una din casele domnitoare, din Europa. Ca să dăm lucrurile pe față, cazul are legătură cu ilustra casă de Ormstein, care domneşte în Boemia.
- Ştiam si asta, murmură Holmes, înfundîndu-se în fotoliu si închizînd ochii.
Vizitatorul nostru aruncă o privire uimită siluetei lungi si slabe a acestui om, care, fără îndoială, îi fusese descris ca unul dintre logicienii cei mai profunzi şi unul din cei mai celebri polițişti din toată Europa. Holmes deschise încet ochii şi îl privi nerăbdător pe clientul uriaş.
- Dacă Majestatea Voastră ar binevoi să-mi expună cazul, remarcă el, poate aş putea să-i dau un sfat.
Omul se ridică brusc şi începu să se plimbe prin încăpere, pradă unei agitații pe care nu reuşea să o ascundă. Apoi, cu un gest de disperare, îşi smulse masca de pe față şi o aruncă pe jos.
- Aveți dreptate, strigă el. Sînt regele. De ce aş încerca să mă mai ascund?
- De ce, într-adevăr? murmură Holmes. înainte ca Majestatea Voastră să pronunțe un singur cuvînt, ştiam deja că am onoarea să-i vorbesc lui Wilhelm-Gollsreich-Sigismund de Ormstein, mare duce de Cassel-Felstein şi rege ereditar al Boemiei.
- Dar înțelegeți, nu-i aşa, zise ciudatul nostru vizitator luînd

loc din nou şi trecîndu-şi mîna peste fruntea lată şi palidă, înțelegeți bine că nu sînt obişnuit să fac eu însumi asemenea treburi. Şi totuşi, subiectul e atît de delicat, că nu puteam să-1 încredințez cuiva fără să mă dau pe mîna lui. Am venit de la Praga incognito, special ca să vă cer sfatul.
- Atunci cereți-mi-1, vă rog, zise Holmes, închizînd ochii.
- în două vorbe, iată faptele: acum vreo cinci ani, în timpul unei îndelungate şederi la Varşovia, am întîlnit-o pe aventuriera binecunoscută care răspunde la numele de Irene Adler. Probabil că ati auzit vorbindu-se de ea.
»
- Fii bun şi caută la indexul alfabetic, doctore, te rog, şopti Holmes, fără să deschidă ochii.
De ani de zile, luase obiceiul să colecționeze tot ce se găsea scris privitor la oameni şi fapte, aşa încît era aproape imposibil să-i pomeneşti despre un lucru întîmplat sau despre o persoană şi el să nu fie documentat. în cazul de față, găsii într-adevăr biografia pe care o căuta, între cea a unui rabin şi cea a unui comandant de stat major care scrisese o monografie despre peştii care trăiesc la mare adîncime, în mare.
- Ia arată, zise Holmes. Hm! Născută la New Jersey în 1858. Contraltă, hm! La Scala, hm! Primadonă la Opera Imperială din Varşovia, da. Asta e! Dacă nu mă înşel, Majestatea Voastră s-a compromis întreținînd relații cu această tînără doamnă, a corespondat cu ea şi ar dori să-şi recapete scrisorile înapoi.
- Chiar aşa. Dar cum?
- A existat o căsătorie secretă?
- în nici un fel.
- Nici contract, nici semnătură?
- Nici una.
- Atunci nu mai înțeleg. Dacă această tînără doamnă scoate
 la iveală scrisori ca să vă şantajeze sau pentru orice alt motiv, cum ar putea ea dovedi că sînt autentice?
- Au scrisul meu.
- Aş! poate fi falsificat.
- Dar hîrtia de scrisori cu monograma mea?
- Poate să fi fost furată.
- Sigiliul meu?
- Imitat.
- Fotografia mea?
- Cumpărată.
- Dar figurăm alături pe acelaşi clişeu.
- Ah, drace, asta-i rău. Majestatea Voastră a încălcat regulile.
- îmi pierdusem mințile.
- V-ați compromis grav.
- în vremea aceea nu eram decît prinț moştenitor; eram tînăr. De-abia am acum treizeci de ani.
- Trebuie să recăpătați fotografia cu orice preț.
- Am încercat, dar n-am reuşit nimic.
- Majestatea Voastră trebuie să o plătească. O să o cumpă răm.
- Refuză să o vîndă.
- Atunci trebuie să-i fie luată.
- S-a încercat asta de cinci ori. De două ori nişte hon iu slujba mea i-au răscolit casa. Altă dată, în timp cc făcea o călătorie, i-am răscolit bagajele. De două ori a fost jeluita. N-am ajuns însă la nici un rezultat.
- N-ați găsit nici măcar vreun indiciu?

- Nici unul.
- Absolut nici unul? Holmes începu să rîdă. Asta-i o proble-

M-am aşezat în faţa focului, hotărît să-1 aştept. Mă interesa deja foarte mult afacerea asta, care, deşi nu avea particularităţile hidoase şi stranii ale unor anchete criminale, pe care le-am povestit cu alte ocazii, avea totuşi un caracter deosebit, atît prin faptele în sine, cît şi prin înalta situaţie a clientului lui Holmes. în plus, în afară de natura propriu-zisă a investigaţiei cu care Holmes fusese însărcinat, era întotdeauna pentru mine o plăcere să-i studiez metoda de lucru si felul în care reuşea să
> »
descurce cele mai încurcate situaţii, cu mînă de maestru, cu o siguranţă de necrezut a raţionamentului.
Eram aşa de obişnuit cu succesul lui invariabil, încît nici nu mi-ar fi trecut prin cap posibilitatea unui eşec.
Era aproape ora patru cînd s-a deschis uşa şi un vizitiu cu favoriţi, pe jumătate beat, cu obrajii înroşiţi de băutură şi cu hainele răvăşite, intră în încăpere. Oricît eram de obişnuit cu talentul extraordinar de a se grima pe care îl avea prietenul meu, a trebuit să mă uit de trei ori ca să mă conving că el era. Fâcînd un semn din cap, se strecură în dormitor, de unde ieşi după cinci minute, îmbrăcat cuviincios. Ca de obicei, se instala în faţa sobei să se încălzească la picioare şi, cu mîinile în buzunar, izbucni în rîs.
- Nu, asta-i nemaipomenit; şi fu apucat de un asemenea acces de veselie, că i se tăie respiraţia şi căzu sfîrşit pe un scaun.
- Dar ce s-a întîmplat?
- E din cale-afară de caraghios. Nici nu-ţi poţi închipui ce-am făcut în dimineaţa asta şi pînă unde am fost nevoit să ajung.
- Păi, nu ştiu nimic. Bănuiesc că ai urmărit-o pe doamna Irene Adler, sau poate casa ei.
- Desigur. Dar rezultatul a fost foarte neaşteptat. Judecă şi

 tu. Am plecat de-acasă puţin după ora opt în dimineaţa asia. deghizat în vizitiu care caută de lucru. între grăjdari exista un sentiment puternic de camaraderie. Dacă eşti de-al lor, alli imediat tot ce doreşti. Am nimerit foarte repede la Briony Lodge. E o bijuterie de vilă cu două etaje, cu grădină în spat* Faţada dă înspre drum şi uşa are o broască foarte greu de forţat. Pe dreapta un salon spaţios, frumos mobilat, cu ferestre mari, aproape pînă la pămînt, şi cu nişte încuietori stupide, pe care şi un copil le-ar putea deschide. în spatele casei, nimic deosebit, în afară de faptul că la fereastra coridorului se poate ajunge uşor dinspre acoperişul grajdurilor. Am dat roată casei şi am examinat-o îndeaproape, pe toate părţile, dar n-am găsit nimic demn de interes.
Pe urmă m-am fiţiit pe stradă şi, după cum mă aşteptam, am dat de nişte grajduri, pe o străduţă de-a lungul unuia din zidurile care înconjură grădina. L-am ajutat pe grăjdar să ţesale caii şi mi-a dat în schimb cîţiva cenţi, un pahar de vin, un pic de tutun ieftin şi toate informaţiile cu putinţă despre domnişoara Adler, ca să nu mai vorbim despre alte amănunte privitoare la vreo şase persoane care nu mă interesau deloc, dar a căror biografie am fost silit să o ascult.
- Si Irene Adler? întrebai.
- Oh! Le-a luat minţile tuturor bărbaţilor din cartier. 1 cea mai îneîntătoare persoană de pe glob, dacă ar fi să crezi ce se spune în grajdurile de pe strada Serpentine. Duce o viata liniştită, dă concerte, iese cu trăsura în fiecare zi la ora cinei, se întoarce la şapte fix pentru cină. Iese rar la alte ore, în afară de cînd

trebuie să cînte undeva. La capitolul prieteni, nu are decît unul, dar e văzut deseori venind la ea. E brun, băiat frumos, cu o înfățișare elegantă; întotdeauna vine în vizită cel puțin o dată

pe zi şi adesea chiar de două ori. Se numeşte domnul Godfrey Norton, de la Inner Temple. Vezi cît e de folositor să te împrieteneşti cu vizitii. O trăsură din grajdurile Serpentine 1-a dus acasă de vreo zece ori pe individul ăsta şi cei de acolo sînt la curent cu tot ce-1 priveşte. După ce am băgat la cap tot ce am putut scoate de la ei, am început să mă plimb în sus şi în jos pe stradă, pe lîngă Briony Lodge şi să-mi pregătesc planul de bătaie.
Godfrey Norton ăsta era cu siguranță un factor important în afacere. E un om al legii, ceea ce mi se pare un semn prost. Ce relații erau între ei şi pe ce motiv o vizitează atît de des? E clienta, prietena sau iubita lui? Dacă i-ar fi fost clientă, probabil că i-ar fi încredințat lui fotografia. Dacă-i era iubită, era mai puțin probabil. Hotărîrea mea depindea de răspunsul la întrebarea aceasta. Aveam nevoie, într-adevăr, să aflu dacă trebuia să-mi continui investigațiile la Briony Lodge sau să-mi orientez cercetările spre apartamentul domnului, la Temple. Era o problemă delicată şi care-mi lărgea aria anchetei. Dar mă tem că te plictisesc cu toate detaliile astea; pe de altă parte, vreau să-ți arăt nelămuririle mele, ca să îti dai seama mai bine de situație.
- Te urmăresc cu atenție, răspunsei.
- încă şovăiam, cînd o trăsurică se opri în fața lui Briony Lodge. Din ea coborî un domn. Era un bărbat brunet, deosebit de frumos, cu un nas acvilin şi cu mustață, evident omul despre care mi se vorbise. Părea foarte grăbit, i-a strigat vizitiului să-1 aştepte şi a trecut pe lîngă camerista care i-a deschis uşa, ca un om care se simte la el acasă.
A stat în casă cam o jumătate de oră şi, din cînd în cînd, îl zăream prin ferestrele salonului umblînd prin încăpere, gesti-culînd şi vorbind cu înflăcărare. Pe ea n-am văzut-o deloc.
 Dintr-o dată el a apărut în uşă şi mi s-a părut că e şi mai tulburat ca înainte. Cînd să se urce în trăsură, a scos un ceas de aur din buzunar şi s-a uitat cu atenție la el. "Du-mă în galop, a strigat el, întîi la Gross Hankey, în Regent street, pe urmă la biserica Sfînta Monica, pe Edgware road. Ai două lire dacă faci drumul ăsta în douăzeci de minute."
Au plecat şi tocmai mă gîndeam dacă n-aş face bine să mă iau după ei, cînd am văzut sosind pe stradă un landou elegant, al cărui vizitiu avea haina pe jumătate încheiată, fularul ridicat pînă la urechi; la harnaşamentul cailor nici o curea nu era încheiată cum se cuvine.
De-abia se oprise landoul, cînd doamna s-a repezit afară din casă şi a sărit în el. Am putut numai să o întrezăresc în momentul acela, dar mi s-a părut una dintre femeile a căror frumusețe poate inspira pasiunile cele mai dezlănțuite.
- La biserica Sfînta Monica, a strigat ea; şi ai două lire dacă mă duci acolo în douăzeci de minute.
Era o ocazie pe care nu trebuia să o ratez, Wâtson. Mă întrebam dacă să urmăresc trăsura sau să mă agăț la spatele landoului cînd pe stradă a trecut o trăsură de piață. Birjarul s-a uitat bănuitor la aşa client mizerabil la vedere, dar nu i-am lăsat timp să se gîndească şi am sărit în trăsură.
"La biserica Sfînta Monica, i-am zis, şi ai două lire dacă ajungi acolo în douăzeci de minute."
Era ora douăsprezece fără douăzeci şi cinci şi era uşor de ghicit ce eveniment se pregătea.

Vizitiul a mînat foarte repede. Nu cred că am mai mers vreodată cu asemenea viteză, dar totuşi ceilalți ajunseseră deja cînd am sosit la biserică. Trăsurica şi landoul erau în fața uşii, cu caii şiroind de sudoare. L-am plătit pe birjarul meu şi m-am

- Lasă-te pe mine pentru rest. Am pregătit deja ce era de pregătit. O să insist asupra unui singur punct, anume că orice s-ar întîmpla, să nu te amesteci. înțelegi?
- Trebuie să rămîn neutru?
- Trebuie să nu faci nimic. O să fie probabil ceva scandal şi dezordine. Să nu te sperii. Totul se va termina astfel: voi fi invitat să intru în casă. După patru sau cinci minute fereastra salonului se va deschide, iar tu trebuie să vii chiar lîngă fereastra asta deschisă.
- Da.
- O să mă vezi cu uşurință, aşa că să fii atent la mine.
- Bine.
- Şi cînd o să ridic mîna, cum fac acum, o să arunci în cameră ce o să-ți dau eu să arunci şi, în acelaşi timp, o să zbieri: "foc!" Ai înțeles tot?
- Perfect.
- Nu-i mare lucru, zise el, trăgînd din buzunar un sul de forma unei țigări de foi. E o simplă petardă care are la amîn-două capetele cîte o mică încărcătură ce se aprinde automat. Rolul tău se mărgineşte la atît. Cînd o să strigi: "foc!", acest strigăt o să fie repetat de un mare număr de oameni. Atunci poți să te duci pînă la colțul străzii şi, zece minute mai tîrziu, o să vin şi eu după tine.
- Trebuie să rămîn neutru, să mă apropii numai de fereastră, să fiu atent la tine şi, la semnalul tău, să arunc obiectul ăsta, apoi să strig cît pot: "foc"! şi să aştept la colțul străzii.
- Exact.
- Atunci poți să te bazezi pe mine, cu toată încrederea.
- Perfect. Acum, cred că e timpul să mă pregătesc pentru noul meu rol.

Dispăru în camera lui şi se întoarse peste cîteva minute, deghizat într-un pastor cumsecade, nevinovat şi neconformist. Pălăria mare, neagră, pantalonii largi, cravata albă, zîmbetul simpatic şi aspectul general de blîndețe binevoitoare făceau din el tipul însuşi al acestui gen de om.
Holmes ştia să-şi schimbe nu numai costumul. El împrumuta întotdeauna expresia, felul de a fi şi pînă şi sufletul, ca să zicem aşa, al celui pe care îl reprezenta. Scena a pierdut un actor de prima mînă, iar ştiința un gînditor subtil, atunci cînd el a ales ca domeniu de studiu anchetele criminale.
Era ora şase şi un sfert cînd am plecat din Baker street şi era şapte fără zece cînd am ajuns în strada Serpentine, unde am început să ne plimbăm prin fața vilei Briony Lodge, aşteptînd sosirea persoanelor care ne interesau; între timp căzuse seara şi se aprinseseră felinarele.
Casa era exact cum mi-o închipuisem după scurta descriere a lui Holmes, dar cartierul era mai puțin pustiu decît m-aş fi aşteptat. Ba chiar dimpotrivă, pentru o străduță a unui cartier liniştit era foarte animată. Erau pe acolo un grup de oameni prost îmbrăcați fumînd şi rîzînd într-un colț, un tocilar, doi sergenți de poliție care-i făceau curte unei servitoare tinerele şi cîțiva tineri bine îmbrăcați ce se plimbau în sus şi în jos cu țigările în gură.
- Pricepi, zise Holmes, că această căsătorie simplifică grozav lucrurile. Fotografia este acum o armă cu două tăişuri. Probabil că doamnei îi e tot aşa de frică să nu-i

cadă sub ochi domnului Godfrey Norton, pe cît îi este de teamă clientului nostru să nu o vadă prințesa. Acum întrebarea e asta: unde să găsim noi fotografia?
- Aşa e, unde?

- E puțin probabil să o care după ea. E o fotografie de format mare, imposibil de ascuns în hainele femeieşti. Ştie că regele e în stare să-i întindă o cursă şi să pună să fie percheziționată. Au fost deja două încercări de genul ăsta. Deci e sigur că nu o ține la ea.
- Atunci, unde să o fi depus?
- La bancă sau la omul ei de afaceri. Există eventualitatea asta. Dar sînt dispus să cred că nu trebuie să ne oprim la nici una dintre aceste ipoteze. Femeilor, în general, le place să fie secretoase. De ce, la urma urmei, s-ar încrede ea în cineva? în tine însuți ai încredere, dar asupra unui om de afaceri nu poți să ştii ce influențe indirecte sau politice s-ar putea să apese. în plus, adu-ți aminte că era hotărîtă să folosească fotografia în cîteva zile. Fotografia trebuie deci să se afle la îndemînă, adică, prin urmare, în propria ei locuință.
- Dar casa ei a fost călcată de hoti de două ori.
>
- N-are importanță, n-au ştiut unde să caute.
- Şi cum o să faci să descoperi?
- Nici n-o să caut.
- Atunci cum?
- O să o silesc să mi-o arate.
- O să refuze, cu siguranță.
- N-o să poată. Dar aud zgomot de trăsură. E chiar ea. Fă exact cum ți-am spus.
De-abia terminase de vorbit cînd zărirăm, la colțul străzii, lumina felinarelor trăsurii. Era un landou elegant, care se îndrepta spre Briony Lodge. în clipa în care se opri, unul dintre vagabonzii care umblau fără treabă pe stradă, se repezi la trăsură să deschidă portiera, în speranța să cîştige un bănuț, dar fu zvîrlit la o parte de către alt vagabond, care dăduse fuga în
 IA acelaşi scop. Urmă o ceartă grozavă, ce fu aţîţată şi mai tare de către doi gardieni, care luară poziție în favoarea unuia dintre cerşetori, precum şi de către tocilar, care, cu tot atîta înflăcărare, îi ținu partea adversarului. Unul dintre ei primi o lovitură şi, cît ai clipi, doamna, coborîtă între timp din trăsură, se trezi într-un cerc de patru furioşi, luptînd unii contra altora, pocnindu-se ca sălbaticii cu pumnii şi cu bastoanele.
Holmes se aruncă în încăierare să o apere pe doamnă, dar, chiar cînd ajunsese lîngă ea, trase un strigăt şi căzu jos, cu fața plină de sînge. Moment în care gardienii îşi luară tălpăşița într-o parte, vagabonzii în alta, în timp ce un număr oarecare de persoane dintr-o categorie mai de soi, care se uitaseră la ceartă fără să se amestece, alergau în ajutorul doamnei şi domnului rănit. Irene Adler - cum continui să o numesc - se grăbise să urce scara de la intrare, dar se oprise la jumătatea drumului, silueta ei splendidă desenîndu-se pe fondul holului şi se întoarse să vadă ce se petrece în stradă.
- Bietul domn e rănit grav? întrebă ea.
- A murit, strigară cîțiva oameni.
- Nu, nu, mai respiră, strigă altul. Dar o să moară înainte să ajungem la spital.
- E un om foarte curajos, zise o femeie. Fără el, sigur i-ar fi furat doamnei ceasul şi punga. Ăştia sînt o bandă vestită de hoți! Ah, uite-l că respiră.
- Nu se poate să-l lăsăm pe stradă. Putem să-l ducem la dumneavoastră, doamnă?

- Sigur, aduceți-1 în salon, unde e o canapea confortabilă. Pe aici, vă rog.
încet, cu solemnitate, rănitul fu transportat în vilă şi întins în camera de primire. De la postul meu, de lîngă fereastră,

observam tot ce se petrece. Luminile fuseseră aprinse, dar obloanele nu fuseseră închise, astfel că puteam să-1 văd pe Holmes întins pe o canapea. Nu ştiu dacă, în clipele acelea, l-au apucat remuşcările pentru comedia pe care o juca, dar ştiu că eu n-am fost înviata mea mai ruşinat decît cînd am văzut făptura splendidă, contra căreia conspiram, dîndu-i îngrijiri bolnavului, cu cea mai încîntătoare grație şi bunătate. Şi totuşi, ar fi însemnat acum să-1 trădez pe Holmes în modul cel mai josnic, dacă m-aş fi dat înapoi în fața sarcinii pe care mi-o încredințase. Aşa că mi-am întărit inima şi am scos petarda de sub haină. în fond, m-am gîndit, noi nu facem vreun rău. O împiedicăm numai pe ea să facă rău aproapelui ei.
Holmes se ridicase în capul oaselor şi îl văzui agitîndu-se, ca un om care nu are aer. O cameristă alergă la fereastră şi o deschise. în aceeaşi clipă îl văzui pe rănit ridicînd mîna şi, la acest semnal, aruncai petarda în încăpere, strigînd: "foc!" De abia scosesem acest strigăt, că toată mulțimea de spectatori zdrențăroşi, ca şi cei bine îmbrăcați, oamenii cumsecade, rîn-daşii, servitoarele, toți traseră un urlet grozav: "foc!"
Vălătuci de fum se ridicară în salon şi ieşiră prin fereastra deschisă. Văzui o grămadă de oameni care se înghesuiau şi, după un moment, auzii vocea lui Holmes liniştindu-i că e o alarmă falsă. Strecurîndu-mă cu greu prin mulțimea ce urla, m-am dus în grabă la colțul străzii; zece minute mai tîrziu simții mîna prietenului sprijinindu-se de brațul meu şi avui fericirea să mă pot îndepărta de scandal. El merse repede şi în tăcere timp de cîteva minute, pînă cînd am ajuns pe una din străzile liniştite ce duc către Edgware road.
- Ți-ai jucat rolul de minune, doctore, remarcă el. Perfect.
- Ai fotografia?

- Ştiu unde e.
- Şi cum ai descoperit-o?
- Mi-a arătat-o, aşa cum ți-am prezis.
- Nu înțeleg.
- N-am intenția să fac pe misteriosul, zise el, rîzînd. E foarte simplu. Ai priceput, desigur, că toți cei care se găseau pe stradă îmi erau complici? îi plătisem pentru toată după-amiaza.
- Bănuiam eu.
- Cînd a izbucnit cearta, aveam deja pregătită în palmă un pic de vopsea roşie proaspătă. M-am repezit înainte, am căzut, mi-am dat cu palma pe față şi m-am transformat într-un spectacol de plîns. Şmecheria nu e nouă.
- O ghicisem şi pe asta.
- Atunci m-au dus în casă. N-avea cum să nu mă primească. Cum ar fi putut refuza? Şi încă era obligată să mă primească în salon, exact acolo unde bănuiam că trebuie să se afle fotografia. Era ori acolo, ori în dormitorul ei şi eram hotărît să aflu unde. Am fost întins pe o canapea. Am făcut semn că am nevoie de aer, au fost siliți să deschidă fereastra şi tu ai intrat în scenă.
- Dar la ce ți-am fost de folos?
- Ajutorul tău a fost prețios. Cînd o femeie crede că i-a luat foc casa, instinctul ei firesc o împinge să se repeadă la obiceiul la care ține cel mai mult. E un impuls căruia nu i se poate împotrivi şi din care am tras foloase de destule ori. Mi-a folosii în cazul cu scandalul din Darlington şi în ancheta de la castelul Arnsworth. O

mamă se repede la copil, o femeie nemăritală la bijuterii. Mi se părea, bineînțeles, că doamna de care e vorba nu avea în casă nimic mai prețios decît ceea ce căutam noi. Era sigur că o să încerce să pună fotografia la adăpost. Alarma de "foc" a fost perfect simulată. Fumul şi strigătele puteau să

zguduie şi nişte nervi de oțel. Rezultatul a corespuns aşteptărilor mele: fotografia este într-o adîncitură din spatele unui panou mobil, chiar deasupra şnurului soneriei. Doamna a dat fuga la ascunzătoare şi chiar am zărit obiectul în momentul în care îl scosese pe jumătate. Cînd am strigat că e o alarmă falsă, a pus fotografia la loc, a aruncat o privire asupra petardei, a ieşit din încăpere şi de-atunci n-am mai văzut-o. M-am ridicat de pe canapea, scuzîndu-mă şi m-am retras. Am şovăit să iau fotografia pe loc; vizitiul intrase în salon şi, cum se uita la mine, am socotit că e mai prudent să las pe mai tîrziu. Prea multă grabă ar putea strica tot.
- Şi acum? întrebai.
- Sarcina noastră e, de fapt, terminată. O să trec mîine pe la Irene Adler cu regele şi cu tine, daca vrei să ne întovărăşeşti. O să fim poftiți în salon ca să o aşteptăm pe doamnă, dar, probabil că atunci cînd o să-şi facă apariția, n-o să ne mai găsească nici pe noi, nici fotografia. O să fie o satisfacție pentru rege să o ia cu mîna lui.
- Şi cînd o să mergi?
- Mîine dimineață la opt. O să fie încă în pat, aşa că o să fim absolut liberi. în plus, n-avem un minut de pierdut, pentru că această căsătorie o să aducă o schimbare completă în viața şi obiceiurile ei. Trebuie să-i telegrafiez imediat regelui.
Ajunsesem în Baker street şi ne oprisem în fața uşii. Holmes îşi căuta cheia în buzunar, cînd un trecător spuse:
- Bună seara, domTe Sherlock Holmes.
Erau mai multe persoane pe trotuar în acel moment, dar ni s-a părut că salutul venise de la un tînăr pirpiriu, îmbrăcat cu un pardesiu lung, care trecuse repede pe lîngă noi.
- Am mai auzit vocea asta, zise Holmes, încercînd să stră-

 pungă cu privirea umbrele din strada slab luminată. Mă înIu l> cine dracu' ar putea fi?
III
Am petrecut noaptea în Baker street şi tocmai ne luam cafeaua cu lapte a doua zi dimineață, cînd regele Boemiei dădu buzna în salon.
- Chiar o aveți? strigă el, apucîndu-1 pe Sherlock Holmes de umeri si uitîndu-i-se neliniştit în ochi.
- încă nu.
- Dar sînt speranțe?
- Am speranțe.
- Atunci haideți, nu mai am răbdare.
» 7
- Trebuie să luăm o birjă.
- Nu, cupeul meu e la uşă.
- Asta simplifică lucrurile.
Coborîrăm iute şi o luarăm din nou pe drumul spre Briony Lodge.
- Irene Adler s-a măritat, zise Holmes.
- Măritată? De cînd?
- De ieri.
- Cu cine?

- Cu un om al legii, englez, pe nume Norton.
- Nu-1 iubeşte, sînt sigur că nu...
- Eu sper că da.
- Si de ce?
- Pentru că asta l-ar scuti pe Majestatea Voastră de orice necaz viitor. Dacă doamna îsi iubeşte soţul, înseamnă că nu vă iubeşte pe Majestatea Voastră. Dacă nu vă iubeşte pe Majesta-

tea Voastră, n-are nici un motiv să intervină în planurile dumneavoastră.
- Adevărat. Şi totuşi! Ei! Dacă ar fi fost de aceeaşi condiţie cu mine, ce regină ar mai fi fost!
Tăcu şi rămase gînditor pînă cînd ajunserăm în Serpentine avenue. Uşa de la Briony Lodge era deschisă. O femeie vîrstnică stătea pe scară. Ne privi cu ochi răutăcioşi cum coboram din cupeu.
- Domnul Sherlock Holmes, cred? zise ea.
- Eu sînt domnul Holmes, răspunse prietenul meu, privind-o o cu un aer uimit şi întrebător.
- Aşa? stăpîna mea mi-a spus că probabil veţi veni. A luat azi dimineaţă trenul de cinci şi un sfert, împreună cu soţul ei; au plecat spre continent.
- Ce? Sherlock Holmes se clătină, pălind de supărare şi surprindere. Ziceţi că a părăsit Anglia?
- Da şi nu se va mai întoarce niciodată.
- Şi documentele? întrebă regele, cu vocea răguşită. Sînt pierdut!
- O să vedem.
Holmes o îmbrînci pe servitoare şi se repezi în salon, urmat de rege şi de mine. Mobilele erau claie peste grămadă, cu etajerele demontate, cu sertarele deschise, ca şi cum doamna ar fi răvăşit totul înainte să plece. Prietenul meu dădu fuga la şnurul soneriei, deschise cu gesturi nervoase un panou culisant şi, vîrînd mîna în deschizătură, scoase o fotografie şi o scrisoare. Fotografia era a Irenei Adler în persoană, îmbrăcată într-o rochie de mătase; scrisoarea era adresată: "Domnului Sherlock Holmes. A se păstra pînă cînd va veni să o ia."
O deschise şi o citirăm toţi trei odată. Era datată din ajun,

la miezul nopţii şi iată textul:
"Scumpe domnule Sherlock Holmes,
V-aţi pregătit lovitura admirabil. M-am lăsat păcălită complet şi, pînă după strigătul "foc" n-am avut nici cea mai mică bănuială. Dar mai apoi, gîndindu-mă la felul în care m-am trădat, am început să întorc lucrurile pe toate feţele. De cîteva luni fusesem avertizată să mă feresc de dumneavoastră. Mi s-a părut că dacă regele va face apel la un agent, acesta veţi fi cu siguranţă dumneavoastră şi mi s-a dat şi adresa la care locuiţi. Şi totuşi, în ciuda faptului că eram prevenită, m-aţi silit să dau în vileag ceea ce voiaţi să aflaţi. Chiar şi după aceasta am avut îndoieli; mi se părea că greşesc bănuindu-1 pe un pastor cumsecade si nevinovat. Stiti că sînt actriţă de meserie; mi-e uşor să

mă îmbrac în haine bărbăteşti şi chiar profit adesea de independenţa pe care mi-o dă această costumaţie. L-am trimis pe John, vizitiul, să vă supravegheze, am dat fuga în camera mea, m-am îmbrăcat în hainele de drum - cum le spun eu - şi am coborît tocmai cînd plecaţi.
V-am urmărit pînă la uşa dumneavoastră şi m-am convins astfel că eram într-adevăr un subiect care îl interesa pe celebrul Sherlock Holmes. Atunci v-am spus

bună seara, - cam imprudent, mărturisesc - şi m-am dus la Temple să mă sfătuiesc cu soţul meu.
Ne-am gîndit amîndoi că, dat fiind că trebuia să luptăm cu un duşman atît de primejdios, singura noastră scăpare este fuga, astfel că veţi găsi cuibul gol, cînd veţi veni mîine aici. Cît despre fotografie, clientul dumneavoastră poate să stea liniştit. Iubesc şi sînt iubită, iar omul căruia i-am jurat credinţă e mai bun decît el. Regele poate face tot ce doreşte; cea pe care a înşelat-o cu atîta cruzime nu va înălţa obstacole în calea planurilor lui.
43
ARTHUR CON AN DOYLE
Păstrez această fotografie numai pentru siguranţa mea şi ca să am o armă care să mă pună oricînd la adăpost de ceea ce ar putea să încerce contra mea în viitor. Las o fotografie ce sper să-i facă plăcere şi rămîn, scumpe domnule Sherlock Holmes, foarte sincera dumneavoastră
Irene Norton, născută Adler"
- Ce femeie! Oh! Ce femeie! strigă regele Boemiei, după ce citirăm cu toţii scrisoarea aceasta. Nu v-am spus eu cît e de isteaţă şi hotărîtă? N-ar fi fost o regină admirabilă? Nu e păcat că nu e de rangul meu?
- Din tot ce am văzut la doamna, pare într-adevăr, că nu e de aceeaşi condiţie cu Majestatea Voastră, zise Holmes cu răceală. Regret că nu am dus la bun sfîrşit acest caz.
- Din contra, dragă domnule, strigă regele. Aţi reuşit perfect. Ştiu că nu trece peste cuvîntul ei şi sînt tot aşa de liniştit în ce priveşte soarta acestei fotografii ca şi cum ar fi arsă.
- Sînt fericit să aud această afirmaţie din gura Majestăţii Voastre.
- Vă sînt extrem de îndatorat. Vă rog, spuneţi-mi ce aş putea să fac ca să vă mulţumesc. Inelul acesta...
Scoase din deget un inel cu smaralde montate în formă de şarpe şi îl puse în palmă.
- Majestatea Voastră are un lucru care mi-ar face mult mai multă plăcere, zise Holmes;
- Spuneţi-mi ce, vă rog.
- Această fotografie. Regele îl privi stupefiat.
- Fotografia Irenei? exclamă el. Desigur, dacă o doriţi.
- Mulţumesc Majestăţii Voastre. Deci nu mai am nimic de făcut? Am onoarea să vă salut.
43
Hi ALIN PAI)!, DORI! SCANDAL ÎN BOEMI A
Se 'nclină şi, îndepărtîndu-se fără să vadă mina pe care i-o întindea regele, plecă împreună cu mine acasă.
Şi iată cum regatul Boemiei fu ameninţat de un mare scandal şi cum planurile cele mai savante ale domnului Sherlock Hol-mes au fost nimicite de fineţea şi inteligenţa unei femei. înainte de asta lua în bătaie de joc iscusinţa femeilor, dar a renunţat de atunci. Şi cînd vine vorba de Irene Adler, sau cînd face aluzie la fotografia ei, întrebuinţează întotdeauna această denumire, din care face un titlu de noblеţe: "femeia".
UN CAZ DE IDENTITATE
Stăteam la gura sobei, unul în faţa celuilalt, Sherlock Hol-mes şi cu mine, în apartamentul binecunoscut din Baker street, cînd, rupînd tăcerea, îmi spuse cuvintele acestea, pline de filozofie:
- Viaţa are nişte ciudăţenii pe care nici mintea cea mai inventivă nu le-ar putea concepe şi care, cu toate acestea, sînt lucruri de toate zilele în existenţa noastră. Dacă deschizînd fereastra, am putea să ne luăm zborul amîndoi, să plutim

deasupra acestui mare oraş şi să ridicăm neştiuți acoperişurile caselor, ca să aruncăm o ochire asupra întîmplărilor stranii care se petrec în ele, ce de surprize ne-ar aştepta! Toate romanele, cu schemele lor, cu sfîrşitul pe care îl ghiceşti dinainte, ne-ar părea fără nici un gust şi învechite pe lîngă coincidențele bizare, planurile întunecate, sistemele care se bat cap în cap, într-un cuvînt seria uluitoare de fapte care urmează, unul după altul, de-a lungul secolelor şi ajung la rezultate de necrezut!
- Nu sînt de părerea ta, răspunsei. Cazurile judiciare a căror dare de seamă o citim în ziare sînt, de obicei, vulgare şi lipsite de interes; sînt din cale-afară de realiste şi deznodămîntul nu e nici artistic, nici atrăgător.

- Chiar şi din realism ai ceva de ales, remarcă Holmes; dar asta lipseşte din rapoartele de poliție, unde se dă mai multă importanță cuvintelor magistratului decît detaliilor care, pentru un observator, sînt chiar miezul afacerii. Crede-mă, nimic nu e mai puțin simplu decît lucrul banal.
Scuturai din cap, neîncrezător.
- înțeleg foarte bine deosebirea între părerile noastre. Tu eşti cel care dă sfaturi, ultima speranță a tuturor disperaților de pe trei continente; deci, în mod firesc, eşti în contact cu tot ce poate fi mai ciudat, mai straniu, în lumea asta. Dar să te pun la încercare, adăugai eu, aruncîndu-mi ochii pe ziarul de dimineață, care căzuse pe jos. Uite articolul din fruntea paginii întîi : "Un soț îşi torturează soția".
Povestirea ocupă toată coloana, şi ştiu şi fără să o citesc ce scrie în ea. E vorba, bineînțeles, de o femeie, un bețiv, o bătaie, lovituri şi răni, o soră sau o proprietăreasă compătimitoare. Nici autorul cel mai realist n-ar putea inventa ceva mai plin de cruzime.
- Nu zău! află că exemplul nu-ți sprijină teza, zise Holmes, luînd jurnalul şi parcurgîndu-1 dintr-o ochire. Âsta-i cazul de divorț al familiei Dundas şi am fost chiar eu însărcinat să lămuresc faptele legate de el. Bărbatul făcea parte dintr-o societate antialcoolică, în toată treaba nu era amestecată nici o femeie; cel mai serios reproş care i se făcea soțului era mania pe care o avea să-şi scoată proteza dentară după fiecare masă si să i-o arunce în nas nevesti-si. O să fii de acord cu mine că nu
s
i-ar veni nici unui romancier ideea să inventeze asemenea acuzație. Ia o priză de tutun, doctore şi recunoaşte că te dai bătut.
îmi întinse tabachera, o adevărată bijuterie veche de aur,

care avea în mijloc un ametist splendid. Acest obiect de artă contrasta aşa de tare cu simplitatea şi viața austeră care-i stăteau în obişnuință prietenului meu, că nu putui să mă abțin să nu-i fac aluzie la ea.
- Aşa e, îmi zise el, am uitat că nu ne-am mai văzut de cîteva săptămîni. Aceasta este o amintire pe care regele Boemiei mi-a dat-o în semn de recunoştință pentru ajutorul pe care i l-am dat în afacerea cu documentele Irenei Adler.
- Şi inelul ăsta? adăugai eu, arătînd diamantul foarte frumos care-i strălucea pe deget.
- E un cadou a casei domnitoare a Olandei, dar împrejurările foarte delicate în care am fost amestecat mă obligă la o discreție absolută, chiar şi în ceea ce te priveşte pe tine, care ai binevoit să-mi pui în lumină cîteva succese.
- Şi acum lucrezi la ceva? întrebai eu curios.
- Am cam zece sau douăsprezece cazuri în studiu, dar din toate nici unul nu mi se pare cu adevărat interesant. Să ne înțelegem: sînt foarte grave, dar nu sînt deloc

originale. Am remarcat că uneori faptele cele mai neînsemnate dau de lucru observației şi analizei rapide a cauzelor şi efectelor, care fac cercetările să fie interesante. Crimele cele mai mari sînt adesea şi cele mai simple, pentru că motivul lor e foarte limpede.
Cazurile pe care le studiez în momentul ăsta nu prezintă nici un interes, poate cu excepția unuia mai încurcat decît celelalte, şi cu privire la care am fost consultat din Marsilia. Dar, dacă nu mă înşel, uite-o pe una din clientele mele, aşa că, fără îndoială, o să fiu ceva mai ocupat peste cîteva clipe.
Se ridicase de pe scaun şi prin obloanele întredeschise ale ferestrei observase ce se petrece în strada întunecoasă, cenuşie, melancolică, asemănătoare cu toate străzile din Londra. Am

 aruncat o ochire peste umărul lui şi am văzut pe trotuarul din față o femeie înaltă şi voinică, ce purta în jurul gîtului un guler mare de blană. Pălăria cu boruri mari, ridicate cochet în stilul ducesei de Devonshire, era împodobită cu o pană uriaşă care-i cădea pe o ureche. Am remarcat că ochii ei, pe jumătate ascunşi de acest monumental acoperămînt, erau ațintiți asupra ferestrelor noastre şi că degetele ocupate să încheie şi să descheie maşinal mănuşile, denotau o nervozitate extraordinară. Dintr-o dată îşi îndreptă spinarea şi, sărind de pe un trotuar pe celălalt se repezi la sonerie şi o zgîlțîi cu violență.
- Cunosc eu simptomele astea, spuse Holmes, aruncîndu-şi țigara în foc. Şovăielile astea sînt întotdeauna semn că e o treabă de "inimă". Ar vrea să capete un sfat, dar găseşte că subiectul e prea delicat ca să-1 dezvăluie şi altcuiva. Şi totuşi şi în cazul ăsta sînt mai multe nuanțe. O femeie înşelată grav de un bărbat nu ezită niciodată: se agață de şnurul soneriei pînă-1 rupe. în cazul de față inima e rănită, tînăra persoană e mai mult nedumerită şi mîhnită decît înfuriată. Dar iat-o, o sa ne pună chiar ea la curent.
Nu-si terminase cuvintele că răsună o bătaie în uşă si micul
9 9 9
valet intră, anunțînd-o pe domnişoara Mary Sutherland, care înainta majestuoasă, zdrobindu-1 prin măreția formelor pe băiatul din fața ei.
Sherlock Holmes o primi cu amabilitatea şi curtenia care-i stăteau în fire; pe urmă, închizînd uşa şi invitîndu-şi musafira să se aşeze pe un fotoliu o studie în amănunțime, cu aerul distrat pe care îl lua în asemenea împrejurări.
- Probabil că din cauza miopiei de care suferiți maşina de scris vă oboseşte, îi spuse el.
- La început eram sfîrşită, răspunse ea, dar acum ştiu unde

 sînt literele, fără să mă uit la ele.
Deodată tresări violent pe scaun; figura ei cumsecade trăda spaima şi uluirea în fața spuselor lui Holmes.
- Cu siguranță ați auzit vorbindu-se de mine, domnule, strigă ea, sau sînteți vrăjitor?
- Nu contează, rîse Holmes, asta-i treaba mea să fiu întotdeauna bine informat. Marea obişnuință pe care o am să observ totul, mă ajută să văd lucrurile care le scapă celorlalți; altfel, de ce ați mai veni să-mi cereți sfatul?
- Doamna Etheredge m-a sfătuit să viu aici; vă aduceți aminte că toată lumea, inclusiv poliția, îl credea pe soțul ei mort şi că dumneavoastră l-ați găsit imediat. Oh! Domnule Holmes, de-ați putea reuşi tot aşa de bine şi cu mine! Nu sînt bogată, am numai patru mii de lire rentă, dacă nu socotim cît îmi aduce munca cu copiatul actelor. Ei bine! aş da tot ce am ca să aflu ce s-a întîmplat cu domnul Hosmer Angel.

- Dar ia spuneți-mi, reluă Holmes, cu ochii ațintiți în plafon şi cu mîinile împreunate, aşa cum avea mania, spuneți-mi de ce ați plecat de-acasă cu atîta grabă?
Privirea un pic cam vagă a domnişoarei Mary Sutherland luă o expresie de spaimă.
- Aşa e, am ieşit în mare grabă de acasă, înfuriată de indiferența domnului Windibank, tatăl meu, într-o problemă atît de gravă. N-a vrut nici să anunțe poliția, nici să vină la dumneavoastră; cînd a refuzat să facă orice şi a tot repetat că, la urma urmei, răul nu e chiar aşa de mare, m-am îmbrăcat şi am venit aici.
- Tatăl dumneavoastră? întrebă Holmes, vreți să spuneți tatăl dumneavoastră vitreg, pentru că nu aveți acelaşi nume.
- Da, tatăl meu vitreg; îi spun tată, deşi pare ciudat față de

 un om care nu e mai în vîrstă decît mine decît cu cinci ani şi cinci luni.
- Şi mama dumneavoastră trăieşte?
- Da, şi e cît se poate de sănătoasă. N-am prea fost mulțumită s-o văd măritîndu-se aşa de repede după moartea tatei şi luînd un bărbat care avea aproape cincisprezece ani mai puțin ca ea. Tata era instalator şi locuia în Tbttenham court road. Cînd a murit, a lăsat un atelier bun, pe care mama 1-a dus mai departe cu ajutorul domnului Hardy, maistrul; dar, împinsă de domnul Windibank, reprezentantul unei firme importatoare de vinuri, care avea o situație mai bună ca a ei, a vîndut atelierul, cu clientelă cu tot. A încasat, capital plus dobîndă, o sumă mult mai mică decît cea pe care ar fi putut să o obțină tata, dacă ar fi trăit.
M-am gîndit că toată povestea asta, pe cît de stupidă pe atît de neinteresântă, o să-1 plictisească pe Holmes, dar, spre marea mea uimire, părea să o asculte cu cel mai viu interes.
- Mica dumneavoastră avere are la bază această vînzare?
- O, nu, domnule, e cu totul separată, provine dintr-o moştenire pe care mi-a lăsat-o unchiul meu Ned Auckland şi se compune din acțiuni ale Noii Zeelande, care-mi aduc un venit de patru la sută. N-am dreptul să vînd capitalul, ci numai să încasez renta.
- Cazul dumneavoastră mă interesează foarte mult, declară Holmes. Şi, dat fiind că aveți un venit destul de frumuşel, şi fără să ținem sea~". de ce mai cîştigați pe deasupra, aveți mijloacele să faceți mici călătorii şi să vă cumpărați ce vă face plăcere. Mi se pare că o femeie singură poate să iasă foarte bine la capăt cu un venit ca al dumneavoastră.
- Aş trăi confortabil şi cu mai puțin, domnule Holmes, dar

trebuie să înțelegeți că, atîta vreme cît locuiesc la părinții mei, nu pot şi nu vreau să mă întrețină ei, aşa că le dau lor toți banii. Bineînțeles că asta n-o să dureze mult. Domnul Windibank încasează renta mea în fiecare trimestru şi i-o dă mamii; mie îmi ajunge perfect ce cîştig pentru copiile pe care le fac.
- Mi-ați expus foarte limpede situația dumneavoastră, zise Holmes. Vi-1 prezint pe prietenul meu, doct irul Watson; puteți vorbi în fața lui cu tot atîta încredere ca şi față de mine. Fiți, vă rog, bună şi spuneți-ne tot ce ştiți despre domnul Hosmer Angel.
Domnişoara Sutherland roşi uşor şi începu să se joace nervos cu marginea jachetei.
- L-am întîlnit prima oară, zise ea, la balul găzarilor. Această corporație îi trimetea întotdeauna invitație tatei, pe cînd trăia şi continuă şi acum, cînd nu mai trăieşte, aşa că mama a primit una zilele astea.

Domnul Windibank nu era de părere să mergem la balul ăsta; s-a împotrivit întotdeauna să primim orice invitație şi s-ar mînia foarte tare dacă m-aş duce la întrunirile şcolii de duminică. Dar, de data asta, eram hotărîtă; vroiam să merg la balul ăsta şi ce drept avea el să mă împiedice? Pretindea că o să vină lume proastă la bal, dar asta nu era şi părerea mea, pentru că sigur veneau toți prietenii tatălui meu. Mai zicea că n-o să am cu ce să mă îmbrac, ca şi cum n-aş fi avut în dulap o rochie de catifea roşie pe care nu apucasem să o port niciodată. Pînă la urmă, nemaiavînd ce să spună, a plecat în Franța, cu pretext că are nişte afaceri pentru negoțul lui. Mama şi cu mine am mers la bal însoțite de domnul Hardy, care fusese maistru la atelierul nostru.
- Presupun, o întrerupse Holmes, că atunci cînd a venit din

UN CAZ DE IDENTITA TE Franța, Windibank a fost foarte supărat aflînd că ați Rtetl || petrecere.
- în orice caz, s-a purtat foarte amabil, a zîmbit şi a /îs, ridicînd din umeri, că nu se află pe lume ființă mai încăpățînată ca femeia.
- înțeleg. Deci, spuneați că la balul găzarilor l-ați cunoscut pe un anume domn Hosmer Angel?
- Da, domnule, l-am întîlnit în seara aceea pentru prima oară şi a doua zi a venit să întrebe dacă am ajuns cu bine acasă. Pe urmă ne-am plimbat, adică eu m-am plimbat de două ori cu el, numai noi doi. Dar întoarcerea tatălui meu m-a împiedicat să-1 mai văd pe domnul Hosmer Angel.
- Chiar asa? Si de ce?
- Nu v-am spus că tata nu-mi dădea voie să mă văd cu străini? îi îndepărta cît putea, spunînd că o femeie trebuie să se mulțumească cu traiul în sînul familiei. Ori eu, ca să vă repet ce-i spuneam mamei, cred că o femeie trebuie să-şi facă relații; iar eu n-aveam deloc.
- Să ne întoarcem, vă rog, la domnul Hosmer; n-a mai încercat să vă vadă din nou?
- Cum tatăl meu vitreg trebuia să se ducă iar în Franța peste opt zile, domnul Hosmer mi-a scris că ar fi mai prudent să aşteptăm plecarea lui, ca să ne întîlnim. Dar ne scriam, domnul Hosmer şi cu mine, şi primeam în fiecare zi cîte o scrisoare de la el. lata nici nu bănuia, pentru că eu primeam poşta şi împărțeam scrisorile.
- Erați deja logodită cu domnul Hosmer în momentul acela?
- Oh, da, domnule Holmes! ne-am logodit după prima noastră plimbare. Hosmer, adică domnul Angel, era casier într-un birou de pe Leadenhall street şi...

- Care birou?
- Vai, domnule, habar n-am.
- Ştiți măcar unde locuia?
- Chiar la birou.
- Si nu stiti adresa?
- Nu, ştiu numai că biroul se afla în Leadenhall street.
- Dar scrisorile unde le adresați?
I
- La biroul de poştă din Leadenhall street, post restant. El îmi spunea că dacă i-aş fi trimis scrisorile la serviciu, funcționarele, văzînd un scris de femeie, şi-ar rîde de el; atunci i-am propus să i le scriu la maşină, aşa cum făcea el, dar m-a refuzat, sub pretext că scrisul meu îi făcea mai multă plăcere decît literele imprimate, care i se păreau prea banale. Asta e o dovadă de cît de mult mă iubeşte, domnule Holmes si de ce sentimente

curate are.

- într-adevăr, e foarte sugestiv, răspunse Holmes. De multă vreme am constatat cît de importante sînt micile detalii. Puteți să vă amintiți şi alte particularități ale domnului Hosmer An-gel?
•- Era un om foarte timid, domnule. Prefera să iasă cu mine seara, ca să fim mai puțin remarcați. Avea un fel de a fi foarte rezervat, şi era de o bună creştere perfectă. Chiar şi vocea îi era foarte blîndă. Avusese o boală în copilărie şi-i rămăsese o sensibilitate a gîtului care îl silea să vorbească încet. Deşi era un om foarte simplu, era foarte îngrijit şi întotdeauna ca scos din cutie. Era miop ca şi mine şi din cauza asta trebuia să poarte ochelari albaştri.
I
- Şi ce s-a întîmplat în timp ce domnul Windibank, tatăl dumneavoastră vitreg, se afla în Franța?
- Domnul Hosmer Angel a venit să mă vadă şi mi-a propus
48
UN CAZ DE IDENT1TA TE să ne căsătorim înaintea întoarcerii tatălui meu, adică.vinerea viitoare. Şi era de o bună credință atît de mare, că m-a pus M jur pe biblie că o să-i fiu credincioasă, orice s-ar întîmpla. Mama a fost de acord cu garanția asta pe care a cerut-o el, văzînd în ea o dovadă a dragostei lui pentru mine. Trebuie să vă spun că mama 1-a încurajat încă de la început şi că i-a arătat chiar mai multă dragoste decît îmi arăta mie. Cînd a fost vorba de o dată atît de apropiată pentru nuntă, am întrebat cum o să procedăm față de tatăl meu vitreg. Mama ca şi domnul Hosmer Angel, m-au sfătuit să-1 lăsăm la o parte şi să nu-1 înştiințăm de nuntă decît după ce o s-o facem. Mama s-a oferit chiar să aranjeze ea totul cu el. Trebuie să vă mărturisesc, domnule, că planul ăsta nu-mi plăcea decît pe jumătate. E adevărat că nu aveam de ce să-i cer voie, pentru că nu e decît cu cîțiva ani mai în vîrstă decît mine, totuşi nu vroiam să fac nimic pe ascuns; m-am hotărît să-i scriu la Bordeaux, unde se află sucursala franceză a casei de negoț cu vinuri pe care o reprezintă el, dar scrisoarea mea s-a întors înapoi chiar în dimineața nunții.
- Deci scrisoarea dumneavoastră nu 1-a găsit la adresă?
- Nu, domnule, plecase în Anglia cu puțin înainte să-i ajungă scrisoarea. Chiar că am avut ghinion.
- Deci nunta dumneavoastră era stabilită pe vineri. Trebuia să se facă la biserică?
- Da, domnule, la biserica Isus-Salvatorul, lîngă King's cross, cu foarte puțini invitați; pe urmă trebuia să luăm masa la hotelul Saint-Pancrace. Hosmer a venit să ne ia cu trăsura, pe mama şi pe mine; ne-a urcat pe noi două în trăsură şi a chemat alta pentru el, singura care era în momentul acela pe stradă. Am ajuns primele la biserică şi cînd a venit şi trăsura lui, care era în spatele nostru, am rămas trăznite găsind-o goală. Vizitiul
48
ARTHUR CONAN DOYLE
a coborît imediat de pe capră şi, văzînd că i-a dispărut clientul, ne-a zis că nu poate înțelege ce s-a întîmplat, pentru că 1-a văzut cu ochii lui urcîndu-se în trăsură. întîmplările astea s-au petrecut vinerea trecută, domnule Holmes, iar de atunci n-am văzut sau auzit nimic care să mă poată pune pe urmele logodnicului meu.
- Părerea mea e că v-a tratat într-un mod nedemn, zise Holmes.
- Oh! nu, domnule, era prea bun, prea încîntător ca să mă fi putut părăsi în felul acesta! Cum? Toată dimineața n-a încetat să mă implore să-i rămîn credincioasă orice s-ar întîmpla, chiar şi în împrejurările cele mai neprevăzute. "Ne-am legat pe vecie, îmi spunea; n-o să uit şi odată şi-odată, am să mă folosesc de asta". Vorbele lui îmi păreau cam ciudate, înainte de nuntă, dar acum înțeleg ce vroia să spună.

- Evident. Părerea dumneavoastră este deci că domnul Hos-mer Angel a fost victima unei catastrofe?
- Da, domnule, sînt sigură că mi-a spus cuvintele ciudate de care v-am povestit pentru că presimțea un pericol.
- Aveți vreo idee asupra genului de pericol care-1 amenința?
- Nu, nici una.
- Dați mi voie să vă mai pun o întrebare. Cum a întîmpinat mama dumneavoastră toată povestea?
- S-a înfuriat şi m-a rugat să nu-i mai spun niciodată vreo vorbă despre nenorocirea asta.
- Şi tatăl dumneavoastră? I-ați povestit ce s-a petrecut?
- Da, şi s-a gîndit şi el la fel ca noi că i s-a întîmplat, fără îndoială, un accident lui Hosmer, dar că o să mai auzim de el, cu siguranță. în ce scop m-ar fi adus cineva pînă la uşa bisericii,
 ca să mă lase acolo ca pe o caraghioasă? Ah, dacă ar fi luat bani cu împrumut de la mine, dacă m-ar fi luat de nevastă şi mi-ar fi luat capitalul, atunci ar fi fost mai uşor de înțeles. Dar Hosmer nu era omul care să alerge după bani şi n-ar fi acceptat să primească niciodată nici un shilling. Acum mă întreb ce i s-o fi putut întîmpla? De ce nu mi-a scris? Nesiguranța asta mă înnebuneşte. Nu mai dorm, nu mai am o clipă de odihnă.
Aici, domnişoara Sutherland fu nevoită să se întrerupă, căci suspinele o sufocau; îşi scoase o batistă din manşon şi vărsă şiroaie de lacrimi.
»
- O să examinez cazul dumneavoastră, zise Holmes, ridicîn-du-se, şi sînt convins că o să ajungem la un rezultat. Aveți încredere în mine şi încercați să nu vă mai gîndiți la asta. Fie ca domnul Hosmer Angel să dispară din amintirea dumnea-voastră aşa cum a dispărut din viața dumneavoastră!
- Asta înseamnă că n-o să-l mai revăd niciodată!
- Mă tem că nu.
- Dar ce i s-a întîmplat?
- O să aflați asta de la mine în scurtă vreme, dar, pînă atunci, am nevoie de descrierea lui amănunțită si de scrisorile lui de
» *
care vă puteți despărți.
- Am dat un anunț la ziarul "Cronica" de sîmbătă, spuse ea; uite-1 aici, împreună cu patru scrisori de la el.
- Mulțumesc; care este adresa dumneavoastră?
- Lyon street 31, Camberwell.
- Nu ați avut niciodată adresa domnului Angel, nu-i aşa? dar biroul tatălui dumneavoastră vitreg unde e?
- Tatăl meu vitreg e reprezentant comercial al casei West-house & Markbank din Fenchurch street, care importă vinuri pe scară mare.

- Mulțumesc. Atît mi-e de ajuns; depoziția dumneavoastră e foarte limpede. Lăsați-mi hîrtiile şi urmați-mi sfatul. Uitați-1 pentru totdeauna pe individul ăsta supărător şi nu-1 lăsați să vă influențeze soarta în nici un fel.
- Vă mulțumesc că vă dați interesul, domnule Holmes, dar nu pot să mă hotărăsc să fac aşa ceva şi o să-i rămîn credincioasă domnului Hosmer, astfel încît să mă găsească gata să fiu a lui, cînd s-o întoarce.
Rosti cuvintele cu o asemenea convingere încît, plini de respect în fața credinței atît de simple şi naive a acestei fete cumsecade, nu îndrăznirăm să o punem la punct, cu toată pălăria ei caraghioasă şi cu toată puținătatea minții care i se citea

pe față. Ea puse hîrtiile pe masă şi plecă, promițînd că va veni de îndată ce o vom chema.
Sherlock Holmes rămase cîteva momente tăcut, cu mîinile încleştate, cu picioarele întinse, cu privirea fixată cu încăpățîna-re în plafon. Pe urmă îşi luă de pe suport pipa veche de pămînt ars care îi era sfătuitoare dintotdeauna şi, după ce o aprinse, se trînti pe scaunul lui. Curînd îl învălui un nor de fum, în timp ce pe chip i se aşternea o expresie adormită.
- Problema e banală, observă Holmes, dar tînăra e interesantă şi merită a fi studiată. Am mai văzut cazuri apropiate; însemnările mele menționează o întîmplare identică la Ando-ver în '77. Chiar anul trecut, la Haga, s-a petrecut ceva asemănător si, desi şmecheria e veche, am notat totuşi aici două deta'ii cu totul inedite. Dar fata în sine este un bun obiect de studiu.
- Atunci ai descoperit în ea ceva care mie mi-a rămas ascuns.
- Vezi tu, Wâtson, asta se întîmplă din cauză că nu ştii să observi, ba nici chiar să priveşti şi-ți scapă tot ce are o oarecare

UN CAZ DE IDENTITATE importanță. încă n-am reuşit să te fac să înțelegi tot ce-ți poale dezvălui o mînecă! Qt poate fi de sugestivă o unghie sau un deget, sau ce concluzii poți trage dintr-un şiret de gheata. Spune-mi ce părere ți-ai făcut despre femeia asta, după felul în care arată. Descrie-i hainele.
- Mă rog! avea o pălărie de pai, cu boruri mari, de culoare cenuşie, împodobită cu o pană cărămizie; o jachetă neagră brodată cu mărgele şi cu franjuri tot din mărgele negre; o rochie garnisită la guler şi la mîneci cu catifea roşie. Purta mănuşi cenuşii, uzate la degetul arătător. Nu m-am uitat la ghete.în sfîrşit, avea cercei lungi şi mi-a dat impresia unei persoane care se simte foarte la largul ei în mediul nu prea elegant, din care face parte.
Sherlock Holmes aplaudă discret şi nu se putu împiedica să zîmbească.
- Pe cuvântul meu, Watson, că faci progrese. Descrierea ta e foarte exactă. E adevărat că n-ai observat nimic din ce era mai important, dar mi-ai înțeles metoda şi te descurci bine cu culorile. Să n-ai încredere niciodată în impresiile generale, băiete, îndreaptă-ți toată atenția către amănunte. La o femeie, întîi mă uit la mîneci. La un bărbat, prefer să mă uit la genunchii pantalonilor. După cum ai observat, femeia asta avea catifea la manşete; după cum ştii, acesta e materialul care capătă lustru cel mai uşor. Ori, deasupra încheieturii mîinii, pe catifea se vedea linia dublă care se formează cînd sprijini mîna pe masă în timp ce scrii la maşină. Aceleaşi semne apar pe mînecile celor care cos la maşina de mînă; dar, în cazul acesta, numai pe brațul stîng, pe partea opusă degetului mare, în loc să fie pe toată întinderea încheieturii, ca la domnişoara Sutherland. în plus, privindu-i cu atenție fața, am remarcat pe nas urma ochelarilor;

această observație, pusă lîngă cealaltă, mi-a permis, spre marea uimire a domnişoarei, să-i vorbesc de miopia ei şi de scrisul la maşină.
- Mărturisesc că am fost tot aşa de surprins ca ea.
- Totuşi era cît se poate de simplu! Altă remarcă mi-a părut demnă de interes: şi anume, că botinele tinerei persoane erau desperecheate; fără să fie cu totul diferite, una avea vîrful cu găurele, iar cealaltă fără. Nu e posibil ca o tînără îngrijită să iasă din casă cu botine desperecheate, pe jumătate încheiate, în afara cazului că a plecat în mare grabă. La una din botine nu erau încheiați decît doi nasturi din cinci, iar la cealaltă numai al treilea şi al cincilea.
- Ia mai zi, cerui eu, din ce în ce mai interesat de raționamentul atît de strîns şi de limpede al prietenului meu Sherlock Holmes.

- Am mai notat, spre aducere aminte, că fiind îmbrăcată şi gata să plece, a scris o scrisoare. Ai remarcat, desigur, că mănuşa ei dreaptă era ruptă la degetul arătător şi că şi mănuşa şi degetul erau pătate cu cerneală. în grabă mare, trebuie că a înfipt tocul prea adînc în călimară. Pe deasupra, pata era proaspătă, dovadă că domnişoara de^abia scrisese ceva, înainte să vină.Tot ce-ți spun eu aici, deşi distractiv, este absolut elementar şi sare în ochi. Dar acum, Watson, trebuie să mă pun pe treabă. Te superi dacă-mi citeşti anunțul din ziar, care dă descrierea domnului Hosmer Angel?
M-am apropiat de fereastră şi am citit ceea ce urmează: "Dispărut în ziua de 16, dimineața, un bărbat numit Hosmer Angel, înalt aproximativ de cinci picioare şi şase degete, voinic; ten foarte palid, păr negru, un pic chel în vîrful capului, mustață şi favoriți bogați negri, ochelari colorați, uşor defect de pro-

 nunție. Ultima oară cînd a fost văzut purta o redingotă neagră căptuşită cu mătase, vestă neagră, lanț de ceas de aur, model Albert, pantalon de şeviot gri; era încălțat cu ghete cu elastic, acoperite cu ghetre maron; era funcționar într-un birou din Leadenhall street. Cine va da, etc...".
- Mi-ajunge, zise Holmes. Cît despre scrisori, adăugă el, uitîndu-se prin ele, sînt foarte banale; absolut nimic care să ne pună pe urmele domnului Angel, în afară de un citat din Balzac. Dar e un amănunt, care probabil ți-a atras atenția, ca şi mie.
- Că sînt scrise la maşină, răspunsei.
- Da, pînă şi semnătura. Ia uite, Hosmer Angel, scris citeț la maşină în josul scrisorii. Mai observ şi că sînt datate, dar nu poartă decît o adresă foarte vagă, pe Leadenhall street. Semnătura asta scrisă la maşină e foarte semnificativă pentru mine; aş spune chiar foarte concludentă.
-De ce?
- Dragul meu prieten, se poate să nu-i înțelegi importanța?
- Poate individul în cauză o fi avut intenția să nu recunoască scrisorile, în caz că ar fi fost dat în judecată pentru nerespecta-rea cuvîntului.
- N-ai ghicit. Pînă una-alta o să scriu două scrisori care o să ne aducă nişte date. O trimit pe una la o Companie din centru, cealaltă tatălui vitreg al tinerei, domnul Windibank, căruia îi dau întîlnire aici, mîine seară, la ora şase. Cred că e preferabil să ne orientăm spre personajele masculine ale comediei ăsteia. Şi acum, doctore, nu mai avem nimic de făcut pînă cînd nu primesc răspunsul; să negîndim deci la altele.
Cunoşteam marea capacitate de raționament a prietenului meu şi energia extraordinară pe care o desfăşura ca să-şi atingă scopul, căci îl văzusem adeseori la lucru. Aşa că nu m-am îndoit

nici o clipă că avea motive serioase să dea dovadă de atîta calm şi siguranță în misterul ciudat pe care fusese chemat să-1 cerceteze. Numai odată, în cazul Irenei Adler, îl prinsesem pe picior greşit; dar, în schimb, cînd îmi aduceam aminte de drama legată de semnul celor patru, de împrejurările stranii ale studiului în roşu, mă simțeam plin de încredere în rezolvarea apropiată a ultimei probleme şi eram convins că, în scurt timp, Holmes va da de urma logodnicului domnişoarei Sutherland. L-am lăsat, deci, să-şi fumeze în pace pipa de pămînt negru şi m-am dus pe unde mă chema datoria. Aveam în momentul acela un pacient foarte bolnav, a cărui îngrijire mă absorbi a doua zi, de dimineața pînă seara. Nu m-am eliberat decît spre ora şase seara; m-am grăbit să sar într-o trăsură şi să mă duc în Baker street, temîndu-mă să nu fi pierdut deznodămîntul poveştii, care mă interesa.

L-am găsit pe Sherlock Holmes singur, pe jumătate adormit în fotoliul lui; lîngă el, o mulțime de sticluțe şi de eprubete; iar mirosul sănătos, dar acru, al acidului clorhidric, îmi dovedi că tocmai se dedase mult iubitelor lui experiențe.
- Ei! Ai găsit soluția? îl întrebai imediat.
- Da, este bisulfat de...
- Nu, nu asta, misterul, strigai eu.
- Oh! Scuză-mă, eram cufundat încă în lucrul meu de azi. Dar n-a fost niciodată nici un mister în cazul ăsta, în care sînt totuşi cîteva amănunte interesante. Nu-mi pare rău decît de un singur lucru, şi anume că nu există lege care să-1 pedepsească pe hoțomanul ăsta.
- Dar cine e vinovatul şi de ce a părăsit-o pe domnişoara Sutherland?
încă nu terminasem de rostit întrebarea şi Holmes încă nu

 deschisese gura să-mi răspundă, cînd am auzit pe coridor un pas greu; pe urmă o bătaie în uşă.
- Este tatăl vitreg al fetei, domnul James Windibank, îmi spuse Holmes. Mi-a scris că o să vină la ora şase. Intră, strigă
Omul care îşi făcu apariția era un tip voinic de vîrstă mijlocie, cam treizeci de ani, cu tenul foarte palid, cu purtări mieroase, chiar linguşitoare şi cu Ochii plini de şiretenie hoțească. Ne aruncă o privire cercetătoare, îşi puse pe bufet jobenul murdar de grăsime şi, după ce ne salută cu un semn uşor din cap, mai mult căzu decît se aşeză pe scaunul cel mai apropiat.
- Bună seara, domnule James Windibank, spuse Holmes, cred că dumneavoastră sînteți cel care mi-ați dat întîlnire aici la ora şase, prin scrisoarea asta bătută la maşină.
- Da, domnule, cred că am întîrziat puțin, dar nu sînt liber cînd vreau. îmi pare foarte rău că domnişoara Sutherland v-a plictisit cu treaba asta, pentru că eu sînt de părere că rufele murdare trebuie spălate în familie. A venit să vă vadă contrar voinței mele, dar, după cum ați putut vedea şi singur, e o persoană aşa de nervoasă şi de impulsivă, că e greu să o faci să renunțe la o hotărîre pe care a luat-o. E adevărat că dumneavoastră nu aveți nici o legătură cu poliția oficială; totuşi nu e plăcut să vezi ducîndu-se vestea despre un eveniment de familie atît de neplăcut ca acesta. în sfîrşit, ăştia sînt bani aruncați; cum să pui mîna pe Hosmer Angel ăsta?
- Sînt sigur că o să-1 găsesc, spuse Holmes cu calm; am motive serioase să spun asta.
Domnul Windibank avu o tresărire nervoasă şi scăpă mănuşile pe jos.
- Vă felicit, zise el.

- E interesant că maşina de scris are aproape tot atîta individualitate ca şi scrisoarea de mînă. N-o să găseşti două la fel, în afară de cele noi. Astfel, sînt litere care se uzează mai repede ca altele; unele se uzează numai într-o parte. Ia uitați - vă la scrisoarea dumneavoastră, domnule Windibank: nici una din literele "e" nu e perfectă şi curba de la V are un mic defect. Am mai descoperit în ea alte paisprezece semne caracteristice, dar cele pe care vi le-am citat sînt cele mai bătătoare la ochi.
- Sigur că maşina asta e cam uzată, fiindcă la birou se face toată corespondența pe ea, răspunse vizitatorul nostru, înfigîn-du-şi în Holmes privirile ochilor mici şi vioi.
- Asta nu-i tot, domnule Windibank, adăugă Holmes şi o să continuăm studiul acesta foarte interesant, care mi-a dat ideea să scriu o monografie despre maşina de scris şi rolul pe care-1 poate juca într-o crimă. Posed patru scrisori care se presupune că au fost scrise de către omul care a dispărut: sînt toate scrise la

maşină şi, în afară de particularitatea că e-urile sînt mînjite şi curbele de la "r" au defect, veți putea vedea cu lupa mea, dacă doriți, celelalte paisprezece semne caracteristice la care am făcut aluzie.
Domnul Windibank se ridică brusc şi-şi înhață pălăria.
- N-am vreme de pierdut, domnule Holmes, şi nu pot să ascult mai mult năzbîtiile astea fantastice. Dacă-1 găsiți pe tip, arestați-1 si dati-mi de ştire.
1" ' f * t
- Desigur, răspunse Holmes, ducîndu-se la uşă şi încuind-o cu cheia. Vă anunț că l-am prins.
- Ce? unde? strigă domnul Windibank.
Pălise ca ceara şi se uita în jur, ca un şoarece prins în cursă.
- Oh! am glumit destul, chiar destul, spuse Holmes cu o blîndețe prefăcută. N-aveți nici un mijloc de scăpare, domnule

UN CAZ DE IDEN UIMI Windibank. V-am dat şmecheria în vileag şi mi-ați făcui un compliment greşit cînd mi-ați spus că e imposibil să rezolvi o problemă atît de simplă. Aşa, luați loc şi să vorbim serios.
Omul nostru, din ce în ce mai palid şi scăldat în sudori reci, căzu într-un fotoliu.
- Nu pot fi pedepsit de tribunal, bîlbîi el.
- Mă tem că nu, domnule Windibank, dar, între noi, e şmecheria cea mai crudă, cea mai egoistă, cea mai laşă pe care am întîlnit-o. Dați-mi voie să vă povestesc faptele pe scurt şi opriți-mă dacă mă înşel.
Individul se înfundase în fotoliu, cu capul aplecat în piept; părea complet zdrobit.
Holmes îşi sprijini picioarele pe marginea sobei şi, cu mîi-nile în buzunar, după obicei, începu o povestire care părea că se adresează mai mult lui decît celor de față.
- Persoana de care e vorba s-a însurat, doar pentru bani, cu o femeie mult mai în vîrstă decît el şi a cărei fiică contribuia, din mica ei avere personală, la bunăstarea casei. Veniturile tinerei reprezentau o sumă considerabilă pentru oameni cu starea lor; şi, fără ajutorul acesta, cu siguranță că s-ar fi simțit strîmtorați. Deci trebuia ca starea aceasta de lucruri să rămînă pe loc, cu orice preț. Era limpede că fata, cu felul ei de a fi bun şi cumsecade, capabilă de dragoste şi chiar de pasiune, înzestrată, pe deasupra, şi cu calități fizice, se va mărita în curînd şi că, prin căsătoria ei, familia va pierde renta de patru mii de lire pe an. Atunci, ce inventează tatăl vitreg ca să îi pună stavilă? O împiedică să iasă în lume şi îi interzice să se întîlnească cu oameni de vîrsta ei. Dar se teme că socoteala n-o să-i iasă, pentru că fiica lui vitregă i se împotriveşte, se foloseşte de dreptul ei de a fi independentă şi, într-o bună zi, declară că s-a

ARTHUR CONAN DOYLE
hotărît să meargă la bal. Ce inventează tatăl vitreg, de data aceasta? O şmecherie care arată că are mai mult deşteptăciune decît inimă. Ajutat de nevastă, care-i devine complice, se deghizează, îşi ascunde ochii sub ochelari albaştri, se grimează cu mustață falsă si favoriți stufoşi, îsi transformă vocea într-o şoaptă ademenitoare şi, profitînd de miopia tinerei, se prezintă ca domnul Hosmer Angel; în felul acesta îi alungă peținorii şi îi face curte pe contul lui.
- Era doar o glumă, la început, murmură vizitatorul nostru; nu aveam de unde să ne închipuim că o să se prindă în halul ăsta.
- Asta cred, dar nu e mai puțin adevărat că fata era foarte îndrăgostită şi n-a bănuit niciodată că ar putea fi trădată, convinsă, cum era, că tatăl ei vitreg e în Franța. Se vedea bine că e măgulită de insistența cu care i se făcea curte, şi admirația fățişă a mamei ei contribuia la mărirea efectului. Atunci domnul Angel îşi luă riscul să vină acasă la fată, căci, ca să-şi atingă scopul, vroia să împingă

lucrurile cît de departe se putea. S-au întîlnit des şi pînă la urmă, s-au logodit; aceasta era, pentru el, mijlocul să o împiedice pe fată să-şi caute alt iubit. Totuşi, înşelătoria nu putea dura la nesfîrsit si asa zisele călătorii în Franța ale tatălui vitreg erau greu de explicat. Trebuia deci să se pună capăt lucrurilor cu orice preț, şi încă într-un mod dramatic, ca să o impresioneze în aşa hal pe logodnică, încît să-i treacă pentru multă vreme cheful de măritiş. Aşa se explică jurămîntul de credință pe care a pus-o să-1 facă cu mîna pe biblie, ca şi aluziile lui la un eveniment care s-ar putea produce chiar în dimineața nunții. Scopul lui James Windibank era ca domnişoara Sutherland să rămînă atît de legată de Hosmer Angel şi într-o neştiință atît de totală a soartei lui, încît să nu-şi
54
UN CAZ i>i ini niii iii mai aplece urechea la vreo propunere de căsătorii n 11 uni de-acum încolo. O duse deci pînă în fala bisa leii şi, i uiți glutfl I trebuia să înceteze aici, dispăru cu uşurință, foloilndu M <i« 0 şiretenie veche, anume intrind în trăsură pc o uşa si ieşind pc cealaltă. Nu-i aşa, domnule Windibank, că astfel | au petra UI lucrurile?
Omul îşi mai recăpătase cumpătul în timpul povestim şi, cînd se ridică, să răspundă, o ironie rece i se citi pe chip.
- E adevărat sau poate nu e, domnule Holmes, zise el, nu contează, dar pentru că tot sînteți aşa de isteț, sper că vă dan seama că dumneavoastră şi nu eu, călcați legea în momentul ăsta. N-am făcut nimic care să poată fi pedepsit de lege, pectnd dumneavoastră, ținînd uşa încuiată, vă faceți vinovat dc COD strîngere şi de reținere ilegală.
- Legea, aşa cum spuneți foarte bine, nu vă poate atinge, zise Holmes, descuind uşa, totuşi nimeni nu ar merita să fie pedepsi t mai mult ca dumneavoastră. Dacă tînăra fată față de care van purtat atît de nedemn ar avea un frate sau un prieten, el ar avea toată dreptatea să vă plesnească cu cravaşa. Pe Jupitcr, eonii nuă el, însuflețindu-se la vederea zîmbetului batjocoritor al interlocutorului său, asta nu intră în atribuțiile mele.dar, pe legea mea, am aici, la îndemînă, un bici de vânătoare si cred Ol o să-mi fac plăcerea să-Făcuse cîțiva paşi ca să ia biciul, dar nu mai avu timp. Domnul Windibank se feri şi, după ce coborî în marc grabă
scara, trînti după el uşa grea de la vestibul. îl zărirăm pe ferea stră cum o întindea, fugind cît îl țineau picioarele.
- Nemernicul, are tupeu, spuse Holmes vesel, aşc/.îndu-sc iar în fotoliu. Individul de-abia a făcut primii paşi pe drumul crimei, dar o să ajungă sigur la ocnă. în orice caz, ancheta asta
54
ARTHUR CONAN DOYLE nu a fost lipsită de interes.
- Mărturisesc că n-am înțeles mare lucru.
- Ei bine! o să-ți explic. Chiar de la început am fost convins că acest domn Hosmer Angel avea motive foarte întemeiate să se poarte într-un mod atît de ciudat şi era limpede ca lumina zilei pentru mine că tatăl vitreg era singurul individ care putea să tragă foloase din întîmplare. Un alt amănunt care mi s-a părut semnificativ a fost că tatăl vitreg şi logodnicul nu şi-au făcut niciodată apariția împreună; unul îl urma pe celălalt. Ochelarii albaştri mi s-au părut suspecți ca şi vocea aceea stranie şi favoriții lungi. Am bănuit că e un deghizament la mijloc; apoi bănuielile mi s-au schimbat în convingere, cînd am constatat că semnătura domnului Angel era scrisă la maşină, în scopul evident de a masca un scris cunoscut fetei. Vezi că faptele astea izolate, adăugate la altele, mai puțin importante, pe care le-am observat pe parcurs, ținteau către acelaşi scop.
- Dar cum ai verificat dacă sînt adevărate?
- Odată ce am găsit vinovatul, a fost uşor să pun faptele cap la cap. Ştiam la ce societate lucra omul ăsta. I-am trimis directorului semnalmentele publicate la ziar,

după ce eliminasem tot ce putea fi deghizament, ca favoriții, ochelarii şi vocea, întrebînd dacă vreo unul din voiajorii lui comerciali corespundea acestei descrieri. Cum remarcasem deja defectele maşinii de scris, am trimis o scrisoare domnului Windibank, rugîndu-1 să binevoiască să treacă pe la mine. După cum mă aşteptam, răspunsul era bătut la maşină şi dădea la iveală aceleaşi defecte, care, chiar dacă erau neînsemnate, erau foarte caracteristice. în acelaşi timp, poşta mi-a adus o scrisoare de la Westhouse & Marbank, de pe Fenchurch street, comunicîndu-mi că James Windibank corespunde întru totul cu semnalmentele pe care

le-am trimis. Asta-i tot.

- Şi domnişoara Sutherland?

- Dacă-i spun adevărul n-o să mă creadă. Cred că-ți aduci aminte vechea zicătoare persană:" E tot atît de primejdios să-i răpeşti tigroaicei puiul, pe cît e să-i iei femeii iluziile. Hafiz3 judecă tot atît de drept ca Horațiu4 şi cunoaşte omul la fel de bine".

Cuprins

Un client celebru.....7
Misterul din Valea Boscombe.....39
Scandal în Boemia.....71
Un caz de identitate.....102